

Katedra: Katedra historie

Studijní program: Historická studia

Studijní obor: Kulturně-historická a muzeologická studia

Komunistická strana Československa v okrese Jablonec nad Nisou v letech
1968 - 1969

The Communist Party of Czechoslovakia in the Jablonec nad Nisou Region in 1968-
1969

Bakalářská práce: 2012–FP–KHI– 082

Autor:

Jindřich Passler

Podpis:

Vedoucí práce: PhDr. Pažout Jaroslav, PhD.

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
84	0	0	0	16	2

V Liberci dne: 27. 4. 2012

Čestné prohlášení

Název práce: Komunistická strana Československa v okrese Jablonec nad Nisou
v letech 1968 - 1969

Jméno a příjmení autora: Jindřich Passler

Osobní číslo: P08000601

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 27. 04. 2012

Jindřich Passler

Poděkování

Chtěl bych poděkovat vedoucímu mé bakalářské PhDr. Jaroslavu Pažoutovi, PhD. za podporu a možnost zpracovat toto téma a za jeho obrovskou trpělivost. Děkuji i celé své rodině a přátelům za jejich podporu a trpělivost ve chvílích, kdy jsem ji potřeboval nejvíce.

Anotace

PASSLER, Jindřich. *Komunistická strana Československa v okrese Jablonec nad Nisou v letech 1968 – 1969: bakalářská práce*. Liberec: Technická univerzita Liberec, Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická, 2012. 76 s., II přílohy.

Předkládaná práce se zabývá okresní organizací Komunistické strany Československa v Jablonci nad Nisou v letech 1968 a 1969, hlavně činností předsednictva okresního výboru i samotného okresního výboru. Na činnosti předsednictva a výboru i ve vystoupeních jednotlivých členů těchto orgánů můžeme sledovat uvolňování poměrů v první polovině roku 1968 (samozřejmě ale někteří členové s postupným uvolňováním nesouhlasí), napětí i živelnost v srpnových dnech roku 1968 a také postupující normalizaci (konzervativní proud v okresní organizaci se dostal plně k moci v polovině roku 1969).

Klíčová slova:

Komunistická strana Československa, Jablonec nad Nisou, Pražské jaro 1968 – 1969

Annotation

PASSLER, Jindřich. *The Communist Party of Czechoslovakia in the district in the years 1968 - 1969: Bachelor's thesis*. Liberec: Technical University of Liberec, Faculty of Sciences, Humanities and Education, 2012. 76 pp., Annex II.

The present work deals with the district organizations of the Communist Party of Czechoslovakia in Jablonec nad Nisou between 1968 and 1969. It deals mainly with the activities of the Bureau of the District Committee and District Committee itself. The activities of the Bureau and the Committee and the performances of individual members of these bodies can monitor conditions in the release of the first half of 1968 (of course, but some members disagree with the gradual release), tension and spontaneity in August 1968 and the progressive normalization of the (conservative district in the current organization came fully into power in mid-1969).

Keywords:

The Communist Party of Czechoslovakia, Jablonec, Prague Spring 1968 – 1969

Annotation

PASSLER, Jindřich. *Die Kommunistische Partei der Tschechoslowakei im Bezirk in den Jahren 1968 - 1969: Bachelor-Arbeit*. Liberec: Technische Universität Liberec, Fakultät für Naturwissenschaften, Geistes- und Erziehungswissenschaften, 2012. 76 s., Anhang II.

Die vorliegende Arbeit beschäftigt sich mit den Bezirk Organisationen der Kommunistischen Partei der Tschechoslowakei in Jablonec zwischen 1968 und 1969. Es beschäftigt sich hauptsächlich mit den Aktivitäten des Präsidiums des Ausschusses Bezirk und Landkreis Ausschuss selber. Die Tätigkeit des Präsidiums und des Ausschusses und der Leistungen der einzelnen Mitglieder dieser Gremien überwachen können Bedingungen in der Veröffentlichung der ersten Hälfte des Jahres 1968 (natürlich, aber einige Mitglieder nicht einverstanden mit der allmähliche Freisetzung), Spannung und Spontaneität im August 1968 und die fortschreitende Normalisierung der (konservativen Bezirk in Bezirk Organisation kam voll in Kraft im Mitte 1969).

Schlüsselwörter:

Die Kommunistische Partei der Tschechoslowakei, Jablonec, Prager Frühling 1968 – 1969

Obsah

1	Úvod.....	7
2	Šedesátá léta v Československu a Pražské jaro	11
3	Období let 1968-69 v okrese Jablonec nad Nisou	24
3.2	Struktura aparátu KSČ v okrese Jablonec nad Nisou	24
3.3	Období leden – srpen 1968	24
3.4	Příprava nástupu normalizace (září 1968 – duben 1969)	44
3.5	Nástup normalizace (duben 1969 – prosinec 1969)	56
4	Závěr	75
	Prameny	77
	Literatura	78
	Přílohy	79

Seznam zkratek

CV – celozávodní výbor, někdy též CZV

č. - číslo

ČKD – Českomoravská Kolben-Daněk

ČNR – Česká národní rada

ČSD – Československé státní dráhy

ČSLA – Československá lidová armáda

ČSM – Československý svaz mládeže

ČSSR – Československá socialistická republika

inv. č. – inventární číslo

KAN – Klub angažovaných nestraníků

kart. - karton

KNV – krajský národní výbor

kol. - kolektiv

KSČ – Komunistická strana Československa

KV – krajský výbor

LIAZ – Liberecké automobilové závody

LM – Lidové milice

MěNV – městský národní výbor

MNO – Ministerstvo národní obrany

NDR – Německá demokratická republika

NF – Národní fronta

NS – Národní shromáždění

OKRK – okresní kontrolní a revizní komise

ONV – okresní národní výbor

OO VB – obvodní oddělení Veřejné bezpečnosti

OSN – Organizace spojených národů

OV – okresní výbor

RaJ – Restaurace a jídelny

ROH – Revoluční odborové hnutí

RVHP – Rada vzájemné hospodářské pomoci

s. – strana

SKV KSČ – Severočeský krajský výbor Komunistické strany Československa

SNB – Sbor národní bezpečnosti

SOKA – státní okresní archiv

SSSR – Svaz sovětských socialistických republik

StB – Státní bezpečnost

ÚV KSČ – Ústřední výbor Komunistické strany Československa

ÚV KSSS – Ústřední výbor Komunistické strany Sovětského svazu

VŘSR – Velká říjnová socialistická revoluce

VUML – Večerní univerzita marxismu-leninismu

VÚSB – Výzkumný ústav skla a bižuterie

ZO – základní organizace

ZV – závodní výbor

1 Úvod

Tématem předkládané bakalářské práce je činnost okresní organizace Komunistické strany Československa v Jablonci nad Nisou v letech 1968 až 1969. Práce je zaměřená pouze na tento „krátký“ časový úsek z toho důvodu, že zpracování i období následné normalizace by překračovalo rozsah bakalářské práce. Původně jsem uvažoval o možnosti zpracovat okresní organizaci v Liberci. Období okupace i normalizace v liberecké okresní organizaci je již zpracováno v práci Jiřího Maňáka (MAŇÁK, Jiří: *Od ústupu k porážce*. Praha 2011). Proto byla vybrána jablonecká okresní organizace a to i z důvodu možnosti porovnat oba okresy a události v nich.

Hlavní pramenou základnou pro výzkum byl fond Okresní výbor KSČ Jablonec nad Nisou uložený ve Státním okresním archivu Jablonec nad Nisou. Prostudoval jsem podkladové materiály pro jednání předsednictva Okresního výboru, pléna a také pro okresní konference strany a samozřejmě zápisy z těchto jednání. Fond není zdaleka kompletní, chybí mnoho dokumentů zvláště ze sledovaných let (například zápisy projevů na jednáních, podkladové materiály – různé rezoluce, podpisové akce a podobně).

Pro doplnění informací z těchto pramenů jsem použil *Noviny Jablonecka* (tiskový orgán Okresního národního výboru v Jablonci nad Nisou) a pro některé události i *Průboj* (tiskovina vydávaná Krajským výborem KSČ v Ústí nad Labem), který zvláště v první polovině roku 1968 byl mnohem více emancipovaný než zmiňované *Noviny Jablonecka*.

K tématu existuje obecná literatura (přímo jablonecké organizaci se nevěnuje žádná). Stěžejní pro sledované období je práce kolektivu autorů pod vedením Václava Kurala (Československo roku 1968. I. díl: *obrodný proces*. Praha 1993). Dále pak můžeme jmenovat práce Antonína Benčíka (*Rekviem za Pražské jaro*. Třebíč 1998) či Jana Pauera (Praha 1968. *Vpád Varšavské smlouvy*. Praha 2004) a Jiřího Hoppeho (*Opozice 68. Sociální demokracie, KAN a K231 v období Pražského jara*. Praha 2009).

Velmi zajímavým pramenem pro doplnění práce by byl i orální výzkum, podařilo se mi kontaktovat několik aktérů těchto událostí. Ti, kteří byli v daném období na straně konzervativních sil, odmítli rozhovory bez bližšího vysvětlení. Představitelé progresivních sil pak rozhovory odmítli. Jako hlavní důvod uváděli smířenost s tím, co se stalo a nechut

se k daným událostem dále vracet (i když v jednom případě mám spíše pocit, že to bylo z pocitu jakési zahořklosti – v období normalizace byli v podstatě na vrcholu svých sil, budovali si velmi slibnou kariéru a pak přišel pád skoro na samé „dno“ společenského žebříčku).

V práci proto popisují jednotlivá jednání a z nich vzešlá usnesení, na kterých se snažím zdokumentovat nejen lakonické rozdělení na „progresisty“ a „konzervativce“, ale i samotné osobní postoje jednotlivých aktérů.

2 Šedesátá léta v Československu a Pražské jaro

V roce 1960 byl prezidentem Antonínem Novotným vyhlášen socialismus za vybudovaný. Na základě tohoto prohlášení byla udělena rozsáhlá amnestie, díky níž se domů dostala i velká část politických vězňů z procesů v 50. letech. Na základě tlaku, který byl také způsoben poklesem ekonomické výkonnosti (která byla patrná i v ostatních sovětských satelitech), došlo ke změnám v samotném vedení státu. V roce 1963 byl ve funkci předsedy vlády vystřídán Viliam Široký (stalinista, podílel se i na politických procesech) Jozefem Lenártem (na počátku Pražského jara byl řazen spíše k umírněné části reformního křídla, v srpnu 1968 podpořil sovětskou invazi do Československa, posléze jeden z představitelů normalizační moci). V roce 1965 byly dokonce přijaty ekonomické reformy Oty Šika (snaha o spojení plánovaného hospodářství a tržní ekonomiky). V kultuře je toto období nazýváno jako „Zlatá šedesátá“ (dochází ke styku umělců se Západem, vzrůstá jejich sebevědomí). Významně také vystupují studenti, např. v roce 1965 se uskutečnil studentský Majáles, kde byl králem zvolen americký básník Alan Ginsberg, který v té době pobýval v Praze. Důkazem síly tehdejšího režimu je jeho následné pronásledování a posléze i vyhoštění z Československa.

Docházelo k šetření „porušení zákonnosti“ v politických procesech 50. let. Vzniklo několik rehabilitačních komisí (Kolderova, dále tzv. „barnabitská komise – revidování procesu se slovenskými buržoazními nacionalisty). Tyto komise však měli za úkol napravit chyby při stranických čistkách v 50. letech. Komise zabývající se i nestraníky byla ustavena až v roce 1968 (tzv. Pillerova komise), ta však byla rozpuštěna v roce 1969 v podstatě bez jakýchkoli závěrů.

Za významný mezník obrodného, nebo také demokratizačního, procesu v Československu nazývaného také jako „Pražské jaro“, můžeme považovat IV. sjezd Svazu československých spisovatelů, konaný ve dnech 27. – 29. června. Zde vystoupilo několik jeho účastníků (komunisté Ludvík Vaculík, Milan Kundera ale i nekomunisté, například Václav Havel) s tvrdou kritikou jak byrokratického režimu prezidenta Antonína Novotného, Přednesli požadavky demokratizace a humanizace režimu, na svobodu slova a zrušení cenzury.¹

¹ BENČÍK, A.: *Rekviem za Pražské jaro*. Třebíč 1998, s. 17

Za toto vystoupení byli jeho aktéři potrestáni zákazem zvolení do svazových orgánů a na zářijovém plénu Ústředního výboru KSČ byli dokonce vyloučeni ze strany. Došlo také k odebrání svazového časopisu Literární noviny, které pak byly vydávány Ministerstvem kultury.

Kritika strany však byl jen jeden z problémů, se kterým se prezident Novotný nedokázal vypořádat. Dalším z nich byla i otázka soužití Čechů a Slováků v jednu státě, protože Slovensko bylo nespokojeno s centralizmem, který byl zakotven v ústavě z roku 1960. Národní shromáždění mohlo zrušit rozhodnutí Slovenské národní rady a bylo jí také zcela nadřízeno. Prezident Novotný byl zastáncem tohoto centralizmu a odmítal jakékoli snahy o emancipaci Slovenska a jeho orgánů. Jedním z důkazů jeho názoru na tzv. „slovenskou otázku“ je jeho vystoupení na oslavách stého výročí založení slovenského lycea v Turčanském sv. Martině. Došlo zde ke konfliktu s představiteli Matice slovenské a nevybíravým způsobem zakázal i svojí manželce převzít jakékoli dary od jejich představitelů.²

K další roztržce došlo v říjnu při plenárním zasedání ÚV KSČ, kdy první tajemník ÚV Komunistické strany Slovenska Alexandr Dubček, který ve svém vystoupení požadoval nejen zhodnocení stavu společnosti. Není možné již vše svalovat na podvratnou činnost emigrace, ale je nutné provést sebekritické zhodnocení. Předložil také návrh na nové pojetí postavení KSČ ve společnosti, vládnout má vláda a strana má pouze politicky vést na základě svého politického programu.³ Zároveň s těmito požadavky upozornil na nutné rozdělení vedoucích funkcí na nejvyšších postech ve straně i státě. Tím mířil zvláště na prezidenta Novotného, který byl také prvním tajemníkem ÚV KSČ, vrchní velitel Československé lidové armády, Lidových milicí a předsedou Národní fronty. Jednání se konalo ve dnech 30. a 31. října. Zvláště druhý den došlo k zostření situace nejen na jednání, ale i v celém Československu. V předvečer 31. října totiž došlo ke spontánní demonstraci studentů z kolejí na Strahově. Vzhledem k častému přetížení sítě docházelo k vypínání světla, část studentů se proto rozhodla projít do středu Prahy kolem Hradu. Přitom skandovala: „Chceme světlo, chceme studovat!“ Tato spontánní demonstrace byla brutálně potlačena a tento akt vyvolal protesty na dalších fakultách i z řad akademických pracovníků.

V této situaci se prezident Novotný odebral na oslavy Velké říjnové revoluce do Moskvy. Zbytek funkcionářů tak mezi sebou vedl velmi intenzivní jednání o další podobě a

² PERNES, J.: Takoví nám vládli. Komunističtí prezidenti Československa a doba, v níž žili. Praha 2003, s.262

³ BENČÍK, A.: *Rekviem za Pražské jaro*. Třebíč 1998, s. 18

směřování strany. Novotného pozici měla podpořit nečekaná návštěva Leonida Brežněva, který přiletěl do Prahy 8. prosince 1967 na osobní pozvání prezidenta. Brežněv vedl řadu jednání s představiteli nejvyššího vedení strany. Celá návštěva byla zakončena slavnostní večeří na sovětském velvyslanectví, kde Antonín Novotný pravděpodobně očekával otevřenou podporu. K té však nedošlo, protože Brežněv neměl důvod chápat situaci jinak než jako vnitrostranický boj o pozice a osobní spory.

Konflikt mezi stranou podporující Novotného a opozičním křídlem tvořícím se kolem Dubčeka probíhal na dalším zasedání Ústředního výboru 19. prosince. Ve velmi emotivním duchu pokračovalo jednání, opět zde zazněl požadavek na rozdělení nejvyšších stranických i státních funkcí, ovšem přítomní se nedokázali shodnout na jednoznačném závěru. Proto bylo jednání 21. prosince přerušeno a Ústřední výbor se měl znovu sejít 3. ledna 1968.

V tomto mezičase se uskutečnilo několik schůzek některých generálů ČSLA, které inicioval generálmajor Šejna, osobní přítel prezidentova syna. Výsledkem těchto jednání byl dopis, který měl být doručen na zasedání Ústředního výboru a vyjadřoval podporu armády prezidentu Novotnému. Jak se později ukázalo, zvláště generálmajor Šejna měl na setrvání Novotného v jeho funkcích osobní zájem.

Zasedání ÚV KSČ se nakonec uskutečnilo ve dnech 3. až 5. ledna 1968. Na tomto jednání došlo k významné události pro další pokračování obrodného procesu. Bezmála po šestnácti letech ve funkci prvního tajemníka ÚV KSČ byl Antonín Novotný z této funkce odvolán a nahrazen Antonínem Dubčekem. Ten byl do té doby většině české veřejnosti naprosto neznámým, ač od roku 1963 zastával funkci tajemníka Ústředního výboru Komunistické strany Slovenska. Ti, kteří o něm nějaké informace měli, ho vzhledem k jeho minulosti považovali za člověka oddaného Sovětům. Společně s rodiči, členy družstva Interhelpe, se v roce 1925 vystěhoval do SSSR, odkud se vrátil až v roce 1938.

I tento výsledek zasedání mohl Brežněva utvrdit v tom, že se jedná pouze o vnitřní střet mezi generacemi uvnitř KSČ. Reformní křídlo, v tuto chvíli spíše pouze podporovatelé Dubčeka – jak se později ukázalo, reformní křídlo se z této skupiny postupně vyprofilovalo, bylo převážně tvořeno mladými politiky.

V lednu 1968 vyšel článek Josefa Smrkovského „Oč dnes jde“, který zdůrazňoval, že oddělení funkcí prezidenta a generálního tajemníka nebylo pouze formální. Tyto personální změny mají mít za důsledek zlepšení situace a *„aby celý národ se znovu vzchopil k velkému rozmachu všech tvůrčích sil, k rekonstrukci, k rozvoji a výstavbě svého socialistického*

lidového státu.“⁴ Tento článek byl chápán jako prezentace demokratizačního úsilí nového vedení strany a na jeho základě se tak objevily další hlasy kritizující postup strany v letech minulých a žádající větší míru demokracie ve společnosti.

Na zasedání Ústředního výboru Komunistické strany Československa 23. ledna byl do jeho čela zvolen Vasil Biľak (představitel konzervativních sil v KSČ, odpůrce reformního hnutí a jeden z hlavních zastánců vojenské intervence do Československa).

V únoru, konkrétně 27. února, došlo k události, která výrazně otfásla veřejným míněním vůči komunistické straně. Na Západ (respektive na jih, protože jeho cesta vedla do Itálie, kde na americkém velvyslanectví požádal o azyl) totiž utekl, společně se svým synem a milenkou, člen generality ČSLA generálmajor Jan Šejna. Stihl tak utéci ještě před plánovaným jednáním o zbavení ho imunity z důvodu podezření z korupčního jednání (mělo se jednat o rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví). Tento fakt výrazně nepomohl ani prezidentovi Novotnému, neboť Šejna patřil k osobním přátelům a Novotný starší se měl zasloužit o jeho generálské epolety.⁵

Na březnovém zasedání ÚV KSČ tak došlo k dalšímu kroku k odstranění Novotného z politického života. Dvacátého prvního března byl Novotný odvolán z funkce prezidenta republiky. Jeho setrvání ve funkci bylo pro nové vedení strany nevhodné, protože by tím diskreditovalo sebe sama. Jakýmsi hlavním žalobcem, který měl přednést všechny Novotného hříchy, se stal Gustáv Husák. Ten byl vezněn a v šedesátých letech byl na základě činnosti „barnabitské“ komise rehabilitován a ve stranickém aparátu pak zažil raketový vzestup.

Dva dny po odvolání Novotného se uskutečnila v Drážďanech schůzka šesti států, kdy náplní tohoto jednání měla být situace RVHP. Jak se ale po několika vystoupeních ukázalo, jednat se mělo o situaci v Československu. Sovětská delegace v čele s Brežněvem na základě článků v československém tisku poukazovala na vzrůstající protisocialistické a protisovětské nálady v Československu. Proto požadovali od československé delegace souhlas s umístěním sovětských divizí na našem území. Tento požadavek později zopakovali ještě několikrát, neboť samotné Československo hrálo v sovětských vojenských plánech významnou roli.

Ke zmírnění napětí došlo 30. března, kdy byl novým prezidentem zvolen armádní generál Ludvík Svoboda, hrdina bojů proti fašismu a bývalý velitel československé jednotky v Sovětském svazu. Pro občany se měl stát jakýmsi lidovým prezidentem, často se účastnil mnoha schůzí, ojížděl republiku a setkával se s občany.

⁴ SMRKOVSÝ, J.: „*Oč dnes jde?*“, článek uveřejněný v deníku Práce 21. ledna 1968,

<http://www.68.usd.cas.cz/files/dokumenty/edice/121.pdf>

⁵ KURAL, V.: Československo roku 1968, I. díl: obrodný proces. Praha 1993, s. 43

Hned začátkem dubna, na plenárním zasedání ÚV KSČ, ve dnech 4. a 5. dubna došlo k personálním změnám ve vedení strany. Vláda vedená Josefem Lenártem podala demisi a byla nahrazena novým kabinetem v čele s Oldřichem Černíkem. Místopředsedou vlády se stal Ota Šik a začal s přípravami ekonomické reformy s tržními principy. Bylo také rozhodnuto o odložení plánovaných květnových voleb do Národního shromáždění. Hlavním důvodem, bylo, že kandidátky byly složeny ještě za Novotného éry. Výraznou změnou byl už fakt, že kandidátů bylo více než míst, které bylo třeba obsadit, občané však požadovali i možnost měnit pořadí kandidátů. Proto byla třeba novelizace volebního zákona.

ÚV KSČ zveřejnil Akční program, který obsahoval základní prvky demokratizace společenského života. „*Socialismus se může rozvíjet jen tím, že otevře prostor pro uplatnění různých zájmů lidí a na tomto základě bude demokraticky vytvářet jednotu všech pracujících.*“⁶ Vedoucí úloha KSČ měla zůstat, neměla se uskutečňovat „*tím, že vládne nad společnostmi, ale tím, že nejoddaněji složí jejímu svobodnému a demokratickému rozvoji.*“⁷

Na tomto zasedání byla také ustanovena tzv. „Pillerova komise“, jejímž úkolem bylo prověřením a dokončením rehabilitace osob postižených v procesech v letech 1949-54.

Moskva byla o Akčním programu a celkové situaci v Československé seznámena z úst velvyslance Červoněnka již 7. dubna. Někdy do tohoto období může klást počátky uvažování a příprav Sovětů na vojenskou intervenci do Československa. Později byla celá tato vojenská akce nazvána operací Dunaj.

Výrazným kritikem celého vývoje v Československu se stal překvapivě polský státník Władysław Gomułka, sám kdysi neoprávněně vězněný a potom vyneseny do nejvyšší funkce představitele polské komunistické strany vnitrostranickým pučem. V Československu totiž byla de facto 4. března prohlášením ÚV KSČ zrušena cenzura a došlo k informační explozi, která poukazovala na deformace režimu v padesátých letech. Gomułka byl v této době v Polsku pod tlakem nejen konzervativců ve straně, ale i ze strany veřejnosti. Situace v Československu tak ohrožovala jeho pozici ve straně.

Hlavním nástrojem politického tlaku se pro Sověty stal požadavek na uskutečnění vojenského cvičení na území Československa. K tomu nakonec dalo předsednictvo ÚV KSČ 24. dubna. Snad jako vstřícný krok a snahu nedráždit ještě více Sověty.

Občané však již cítili uvolnění režimu, což se výrazně projevilo při oslavách Prvního máje v Praze, kdy obrovský průvod procházel kolem tribuny postavené nedaleko Pražské brány, na níž stál Dubček, Svoboda i další představitelé státu a KSČ. Mezi podobiznami

⁶ Akční program KSČ, zdroj: http://totalita.cz/vysvetlivky/akcni_prg68.php aktualizace 10. 9. 2011

⁷ Tamtéž, aktualizace 10. 9. 2011

státníků, které byly nesený v průvodu, se objevil i portrét T. G. Masaryka – což do té doby bylo naprosto neslýchané.

Následně se v Moskvě uskutečnila další schůzka, na které již Brežněv otevřeně kritizoval vývoj v republice. Dubček, Černík i Smrkovský tuto kritiku zásadně odmítli. Tohoto jednání se zúčastnil i Vasil Biľak. Pravděpodobně v těchto dnech se začala diferenciací podporovatelů Dubčeka a jeho politiky z ledna na reformisty a konzervativce. A vzhledem k jeho více než neutrálnímu postoji k Brežněvově kritice začali Sověti hledat takzvané „zdravé jádro“, které mělo Sovětům pomoci při případné intervenci.

V republice však i nadále „tály ledy“. Obnovovala se činnost organizací jako Junák nebo Sokol. Začaly se ozývat i hlasy o možném obnovení sociální demokracie. Vznikly i organizace jako Klub angažovaných nestraníků⁸ či K 231⁹ – organizace podporující bývalé politické vězně.

Na schůzi sovětského politbyra 6. května předložil Brežněv návrh na vojenské cvičení Varšavské smlouvy v Československu. Hlavním důvodem cvičení byl již zmiňovaný politický nátlak na Prahu. Kromě tohoto cvičení byla již připravena další cvičení v okolních zemích, samozřejmě vždy v součinnosti se sovětskou armádou. Nejbližší cvičení začalo již 10. května v Polsku, kde se sovětská a polská tanková armáda účastnila dvoutýdenního cvičení. Nutno však říci, že v tuto chvíli stále sovětské vedení pracovalo jak s variantou vojenské intervence, tak i s možností úspěchu na diplomatickém poli.

V této době měli někteří stoupenci radikálních reforem pocit, že nástup polednových reforem se zabrzdil, či dokonce zastavil. Všechny tyto obavy formuloval Ludvík Vaculík do manifestu Dva tisíce slov, který vyšel 27. června současně v týdeníku Literární listy a denících Mladá fronta, Práce a Zemědělské noviny. Shrnuje jednak současný vývoj ve společnosti, ale požaduje také změny na krajské a okresní úrovni strany a změny v oblasti hospodářství.¹⁰

Vojenské cvičení na československém území bylo nazváno Šumava, první jednotky se v Československu objevily již koncem května, samotný začátek cvičení byl stanoven na 20. června. Původně se mělo cvičení zúčastnit na 25 tisíc sovětským, maďarských

⁸ KAN – platforma nekomunistické opozice, prozatímní činnost mu byla povolena 5.4. 1968, 5.9. byla jeho činnost úředně ukončena

⁹ sdružení politických vězňů, zakázané po srpnové okupaci v roce 1968, název odvozeno od zákona na ochranu lidově demokratické republiky 231/1948 Sb. na jehož základě většina z nich byla odsouzena, ustavující schůze se uskutečnila 31.3. 1968 v kulturním domě na Slovanském ostrově v Praze

¹⁰ VACULÍK, L.: Dva tisíce slov, <http://www.68.usd.cas.cz/files/dokumenty/edice/627.pdf>

a východoněmeckých i polských vojáků, dalších 16 tisíc vojáků je mělo podporovat na polském území. Těsně před zahájením cvičení požadoval generál Jakubovskij navýšení počtu vojáků. S tím nakonec Oldřich Černík po konzultaci s ministrem Dzúrem souhlasil.

Sovětská strana se snažila celé cvičení různě prodlužovat. Konec cvičení a jeho hodnocení bylo plánováno na 1. července, ale uskutečnilo se až 3. července. Cvičící cizí jednotky rozhodně nespěchaly s opuštěním republiky, část jednotek se vracela tzv. po vlastní ose. Jeden tankový pluk takto opustil území republiky až 3. srpna. Navíc sám generál Jakubovskij odmítl pomoc československých jednotek s údajně porouchanými stroji a povolal vlastní opravárenské jednotky, čímž v podstatě navýšil počty cizích jednotek na našem území. Není bez zajímavosti, že původně porouchané stroje nakonec odjeli bez pomoci opravárenských jednotek. Zjevně se jednalo pouze o další snahu prodloužit pobyt cvičících jednotek.

Sovětská strana se snažila celé cvičení různě prodlužovat. Konec cvičení a jeho hodnocení bylo plánováno na 1. července, ale uskutečnilo se až 3. července. Cvičící cizí jednotky rozhodně nespěchaly s opuštěním republiky, část jednotek se vracela tzv. po vlastní ose. Jeden tankový pluk takto opustil území republiky až 3. srpna. Navíc sám generál Jakubovskij odmítl pomoc československých jednotek s údajně porouchanými stroji a povolal vlastní opravárenské jednotky, čímž v podstatě navýšil počty cizích jednotek na našem území. Není bez zajímavosti, že původně porouchané stroje nakonec odjeli bez pomoci opravárenských jednotek. Zjevně se jednalo pouze o další snahu prodloužit pobyt cvičících jednotek.

„Jestliže dnes můžeme již celkem spolehlivě konstatovat, že cvičení „Šumava“ bylo jakousi generálkou na ozbrojenou intervenci proti Československu, pak následující červencové období lze charakterizovat jako období usilovných příprav varšavské pětky na její premiéru.“¹²

Dalším místem jednání, na kterém měli být představitelé KSČ podrobena tvrdé kritice a nátlaku na změnu vývoje v Československu, se měla stát Varšava. Pozvání na toto jednání však předsednictvo ÚV odmítlo. Možná Dubček i ostatní tušili, že spíše než o jednání by se jednalo pouze o jakýsi „soud“, kde by sehráli roli obžalovaných. Setkání ve Varšavě se nakonec uskutečnilo i bez československých zástupců. Pět komunistických vůdců (za Polsko Władysław Gomułka, za NDR Walter Ulbricht, za Maďarsko János Kádár, za Bulharsko Todor Živkov a za SSSR samozřejmě Leonid Brežněv) zde jednalo o situaci v Československu a výsledkem jednání byl otevřený dopis určený vedení ÚV KSČ, který byl otištěn ve všech denících zemí varšavské smlouvy. Toto setkání je pak také nazýváno i jako schůzka Varšavské pětky. Můžeme tak spíše hovořit o okupaci zemí Varšavské pětky, než zemí Varšavské smlouvy (Rumunsko se okupace nezúčastnilo).

Způsob odpovědi na tento dopis pravděpodobně zaskočil všechny jeho iniciátory. Předsednictvo KSČ 17. července projednalo návrh stanoviska a rozhodlo o jeho předložení

¹¹ PAUER, J.: Praha 1968. Vpád Varšavské smlouvy. Praha 2004, s. 94

¹² BENČÍK, A.: Rekviem za Pražské jaro. Třebíč 1998. s. 70

plenárnímu zasedání ÚV KSČ, svolanému na 19. července. Následující den uveřejnilo Rudé právo text varšavského dopisu a zároveň i návrh stanoviska předsednictva. Plenární zasedání pak tento návrh jednomyslně schválilo.

Situace v Československu tak byla napjatá jak z důvodu varšavského jednání, tak i díky dalším událostem (např. nalezení zbraní na Sokolovsku z 12. července, tisková konference generále Prchlíka na MNO kritizující pomalý odchod vojsk po cvičení Šumava, konaná 15. července apod.)

Pokud do této doby představitelé varšavské pětky uvažovali o možnosti nátlaku politického a i o možnosti vojenské intervence, jako o dvou možnostech, o kterých bude rozhodnuto na základě momentální situace, pak je události po uveřejnění jejich dopisu museli přesvědčit o nutnosti urychlených příprav vojenské intervence. Definitivní rozhodnutí padlo na zasedání ÚV KSSS 19. – 22. července. Přípravy byly natolik utajeny, že někteří jejich přímí účastníci je považovali za cvičení a ne jako skutečnou přípravu intervence.¹³

Českoslovenští představitelé se nakonec dohodli se Sověty na dvoustranném jednání v Čierné nad Tisou na československo-sovětských hranicích. Tato schůzka se uskutečnila 29.7. až 2.8. Obě strany se na tuto schůzku pečlivě připravovaly. Součástí příprav bylo i zasedání předsednictva 25. července, kde bylo projednáno mimo jiné i zrušení VIII. oddělení ÚV KSČ a přesunutí jeho vedoucího, gen. Prchlíka (aktéra konference kritizující pomalý odchod cvičících vojsk – jejich setrvávání je protiprávní – a dále také kritizoval monopolní postavení Sovětů a jejich generálního štábu ve Varšavské smlouvě¹⁴) zpět do armády. Ohledně setkání v Čierné měla československá delegace vycházet ze stanoviska ÚV KSČ k varšavskému dopisu. Další zasedání se uskutečnilo 27. 7. a předsednictvo bylo seznámeno se zprávou „O současné státobezpečnostní situaci“, předloženou O. Černíkem. Obsahem bylo v podstatě sdělení o osamocení Československa, neboť Západ či mezinárodní dělnické hnutí mohou poskytnout pouze morální podporu bez možnosti efektivního zásahu.

Nálada ve společnosti se po oznámení čs. - sovětské schůzky v Čierné výrazně zlepšila. Důkazem je zveřejnění výzvy „Socialismus, spojenectví, suverenita, svoboda“ Pavla Kohouta, která byla uveřejněna ve zvláštním vydání Literárních listů. V textu se mimo jiné píše: *„Je vaším posláním přesvědčit představitele KSSS, že obrodný proces v naší zemi musí být doveden do konce tak, jak to odpovídá zájmům naší společné vlasti i zájmům pokrokových*

¹³ BENČÍK, A.: Rekviem za Pražské jaro. Třebíč 1998, s. 104

¹⁴ KURAL, V.: Československo roku 1968, I. díl: obrodný proces, s. 131

sil na všech kontinentech.“¹⁵ Pod tuto výzvu československé delegaci se během několika málo hodin podepsalo skoro milion občanů.

Závěry samotného jednání jsou však nejasné. Sověti se později odvolávali na sliby československé delegace z tohoto jednání (rozpuštění KAN, K 231 atd.) a poukazovala na jejich nedodržování. Jednalo se s největší pravděpodobností o diplomatický trik Moskvy, která svoje požadavky považovala automaticky za přijaté. Jisté však je, že obě delegace se dohodly na svolání schůzky, tentokrát již za přítomnosti i zbylých členů „Varšavské pětky“.

Dalším místem jednání představitelů Československa a zástupců „Varšavské pětky“ byla Bratislava. Tato schůzka se uskutečnila 3. 8. a jejím závěrem bylo prohlášení, v podstatě Brežněvovy doktríny, že ochrana socialistických vymožeností je společnou internacionální povinností všech socialistických stran. Zároveň však byl proklamován nárok jednotlivých států na vlastní suverenitu. Závěry jednání tak byly značně rozporuplné.

Propaganda států Varšavské pětky pilně pracovala na vytvoření dojmu o kontrarevoluci v Československu. Náležitě pro tento účel využila i „*dopis 99 pragováků*“¹⁶, kteří kritizovali poměry v Československu. Navíc využili i výsledku setkání zbylých zaměstnanců vysočanského závodu Praga, konaného 5. srpna. Na tomto setkání seznamoval Čestmír Císař zaměstnance s výsledky jednání v Čierné a v Bratislavě a zároveň zaměstnanci odsoudili iniciativu signatářů dopisu. Dvě členky závodního výboru ROH se vzdaly funkce a dva zaměstnanci na svou žádost opustili závod. Tato skutečnost byla vydávána za perzekuci signatářů a sám dopis byl během okupace vydáván za důkaz přímé žádosti pracujícího lidu o internacionální pomoc. K tomuto dopisu se pak vrátilo ještě politbyro ÚV KSS ve svém dopise ÚV KSČ ze 17. srpna: „*jak tomu bylo např. v případě dopisu dělníků Auto-Pragy, sestavuje „černé seznamy“ stranických funkcionářů s tím, aby nedošlo k jejich zvolení na XIV. sjezdu do nového ÚV.*“¹⁷

Během července a prvních dnů srpna se začala výrazně aktivizovat skupina tzv. „zdravého jádra“, tento výraz byl používán Moskvou. Za jejího předního představitele můžeme považovat Vasila Bil'aka, v té době prvního tajemníka ÚV KSS. Mezi další konzervativce pak můžeme počítat Aloise Indru (tajemník ÚV KSČ), Drahomíra Koldera (poslanec Národního shromáždění) a Oldřicha Švestku (člena ÚV KSČ) a Viliam Šalgovič (náměstek ministra vnitra). Tito muži se podíleli na přípravě invaze do Československa jak

¹⁵ <http://www.68.usd.cas.cz/files/dokumenty/edice/726.pdf>

¹⁶ Jedná se o dopis sepsaný 60 zaměstnanci podniku Auto-Praga ve Vysočanech. Zároveň ho podepsalo třicet devět jejich rodinných příslušníků. Tento dopis byl potom doručen na sovětské velvyslanectví.

¹⁷ PECKA, J.: Z jednání politického byra ÚV KSSS o Československu (16. – 17. 8. 1968). Politické byro ÚV KSSS předsednictvu ÚV KSČ. In: Soudobé dějiny 6/94, s. 779

informováním Moskvy, tak i přípravou na převzetí moci. Například Kolder se měl stát prvním tajemníkem. Oni a ještě několik dalších patřili i k signatářům tzv. „zvacích dopisů“.

¹⁸Vzhledem ke své pozici měl důležité místo mezi konzervativci i Šalgovič. Ten měl například zajistit přistání výsadkářů na Ruzyni. Právě v jeho kanceláři se také 20. srpna uskutečnila schůzka vybraných členů StB, kde se dozvěděli o připravované invazi. O invazi byl z úst velvyslance Červoněnka informován i prezident Ludvík Svoboda. To už se však první jednotky připravovaly na překročení československých hranic. K tomu došlo zhruba ve 23.00.

Již v jednu hodinu ráno 21. srpna vydalo předsednictvo Provolání všemu lidu Československa. Toto jednání se konalo již od 20. srpna a právě zde měla skupina konzervativců podle plánu převzít moc v předsednictvu a vytvořit dělnicko-rolnickou vládu, která uvítá okupační jednotky. Tento krok se jim tak nezdařil, snažili se alespoň o protahování jednání a odložení hlasování. Čekali na příchod vojsk, který by zmařil vydání jakéhokoli prohlášení. Samotné prohlášení bylo přečteno v rozhlase krátce po půl druhé hodině ranní. Během čtení byl však hlavní vysílač odpojen z rozkazu Karla Hoffmana (ředitel Ústřední správy spojů). Z iniciativy některých pracovníků však dochází velmi rychle k znovuoobnovení vysílání svobodného rozhlasu. V té době se již Praha začíná plnit okupačními tanky, které proudí z letiště v Ruzyni. Tam jeden za druhým přistávají výsadkové letouny intervenčních vojsk.

Ve tři hodiny ráno je výsadkáři zatčen předseda vlády Oldřich Černík a zhruba o hodinu později začalo i obsazování budovy předsednictva ÚV KSČ. Alexandr Dubček a další přítomní členové jsou v budově internováni. Při obsazování budovy dochází k prvním střetům, protože před budovou byl shromážděn dav, který se snažil zabránit vstupu vojsk do budovy. Několik lidí je postřeleno, jeden z nich posléze umírá.

Zhruba o půl osmé se vojska snaží obsadit Čs. rozhlas, u jeho hlavní budovy na Vinohradech. Po osmé hodině odvysílal rozhlas projev prezidenta Ludvíka Svobody, který nabádal ke klidu a varoval před nepromyšlenými činy.

Kolem druhé hodiny odpolední byli vedoucí představitelé KSČ (Dubček, Špaček, Smrkovský, Kriegel, Černík) odvezeni na neznámé místo, odkud pak byli odvezeni kamsi na Podkarpatskou Rus.

O půl jedenácté odvysílal rozhlas druhý projev prezidenta Svobody, v němž znovu zopakoval: „*Znovu se však na vás, drazí spoluobčané, obracím s naléhavou prosbou, abyste*

¹⁸ JANÁČEK, F. – MICHÁLKOVÁ, M.: Příběh zvacího dopisu. In: Soudobé dějiny 1/93, s. 89

*zachovali nejvyšší rozvahu a vyhnuli se čemukoliv, co by mohlo vyvolat politováníhodné akce s nenapravitelnými důsledky. Zvláště vás, naši mládež, o to upřímně žádám.*¹⁹

Pozice prezidenta Svobody se ve světle srpnových dní jeví jako velmi problematická. Respektive se dá považovat spíše za prosovětskou. Prezident Svoboda vydal příkaz, aby československá otázka byla stažena z pořadu jednání OSN.²⁰ Oproti tomu ministr zahraničí Jiří Hájek vydal stálé misi ČSSR při OSN seznámit Radu bezpečnosti se stanoviskem československé vlády.

V následujících dnech dochází k jednak k permanentnímu jednání Národního shromáždění, ale také je 22. srpna zahájeno zasedání mimořádného XIV. sjezdu KSČ (na něj postupně přijíždějí další delegáti, slovenští delegáti mají problém s dopravou, ale výsledku sjezdu podporují) do jídelny vysočanského závodu ČKD. Sjezd nakonec volí nové předsednictvo ÚV KSČ v čele s Dubčekem a vyslovuje podporu uneseným představitelům strany. Dvacátého třetího srpna pak prezident Svoboda odlétá s delegací do Moskvy na jednání se Sověty. Prezident Svoboda byl sice informován o závěrech mimořádného sjezdu, ale přesto v jeho delegaci měli své místo Indra a Biľak, dva zvatelé a představitelé starého vedení KSČ, nyní de facto bez funkce. Členem delegace byl i Gustáv Husák, v té době místopředseda vlády, jehož hvězda pomalu, ale jistě stoupala vzhůru.

Výsledkem jednání v Moskvě pak byl tzv. „Moskevský protokol“, který pod nátlakem podepsali v podstatě všichni internovaní funkcionáři. Jediným kdo nepodepsal, byl František Kriegel. Závěrečné komuniké pak obsahuje např.: *„V průběhu rozhovorů byly v otevřené soudružské diskusi posouzeny otázky týkající se současného vývoje mezinárodní situace, aktivizace machinací imperialismu proti socialistickým zemím, situace v Československu v poslední době i dočasného vstupu vojsk pěti socialistických zemí na území ČSSR. ... Bylo dosaženo dohody o opatřeních, jejichž cílem je co nejrychlejší normalizace situace v ČSSR.*²¹

Sověti tak přistoupili ke scénáři, kdy reformisté sami prosadí změny, které povedou k návratu starých pořádků a potom budou v tichosti odstraněni z vedoucích míst. Reformisté snad v domnění, že se udrží u moci, poslušně vykonávali vše, co jim moskevský diktát nařizoval. Jednatřicátého srpna na plenárním zasedání sice došlo k odvolání např. Koldera a Švestky, ale také Kriegela a Císaře. Toto zasedání navíc zrušilo i mimořádný XIV. sjezd. Během zasedání Národního shromáždění 13. září došlo k urychlenému schválení několika

¹⁹ Projev prezidenta republiky Ludvíka Svobody v Československém rozhlase 21. srpna 1968 v 22.30, http://totalita.cz/txt/txt_1968_projev_prez_2.php aktualizace 10. 9. 2011

²⁰ BENČÍK, A.: Ludvík Svoboda a srpen 1968. IN: Soudobé dějiny I/93, s. 31

²¹ Komuniké z Československo – sovětského jednání v Moskvě dne 27. 8. 1968, http://totalita.cz/txt/txt_komunike_mosk_1968_08_27.php aktualizace 10.9. 2011

zákonů (např. zákon omezující možnost shromažďování nebo zavádějící cenzuru – zákony 126 a 127).

V říjnu pak došlo k jednání o smlouvě o pobytu vojsk na území Československa. První jednání proběhlo 3. a 4. října, zde se jednalo o podmínkách dočasného pobytu. Šestnáctého října pak došlo k podpisu této smlouvy. Za dva dny bylo narychlo svoláno zasedání Národního shromáždění, které mělo tuto smlouvu schválit. V celém Národním shromáždění se našli pouze 4 poslanci, kteří hlasovali proti (Božena Fuková, Gertruda Sekaninová, František Kriegel a František Vodsloň). Dvacátého osmého října byl přijat zákon o federalizaci republiky. Zároveň v tento den proběhlo několik spontánních demonstrací. Ty se pak opakovaly ještě během výročí Velké říjnové revoluce začátkem listopadu. Demonstranti protestovali proti nástupu konzervativců ve vedení strany.

Protestem proti této situaci byla i první živá pochodeň, která se objevila 16. ledna 1969. Byl jí student Jan Palach. Jeho pohřeb 25. ledna se stal obrovskou manifestací odporu proti okupaci. Jan Palach byl následován Janem Zajícem (25. 2.) a Evžene Plockem (4. 4.), o jehož upálení se však již dozvěděl málokdo.

Ve vedení strany a státu postupně získávali převahu lidé kolem Gustáva Husáka, Aloise Indry a dalších. Ti však potřebovali výrazný impuls k tomu, aby mohli zcela převzít otěže moci. Jimi očekávaný impulz přišel v březnu 1969. To totiž probíhalo mistrovství světa v hokeji ve švédském Stockholmu. Zde se dvakrát střetli týmy Československa a SSSR. První zápas se uskutečnil 21. března a druhý 28. března. Po skončení obou zápasů dal národ průchod emocím. Druhé vítězství bylo využito k provokacím (k jedné z nejznámějších patří zdemolování kanceláře letecké společnosti Aeroflot v Praze). Třicátého prvního března pak do Prahy přiletěla sovětská delegace vedená ministrem obrany maršálem Grečkem, která protestovala proti vybití Aeroflotu a Grečko vyhrožoval stanným právem.

Této situace využili konzervativci k převzetí iniciativy. Na plenárním zasedání Ústředního výboru 2. dubna 1969 došlo k dalším významným kádrovým změnám. Vystoupil zde Alexandr Dubček se svou sebekritikou a navrhl změny, které znamenaly fakticky konec lednových reforem. Po jeho odvolání zaujal místo prvního tajemníka Gustáv Husák. V podstatě ihned po jeho nástupu to funkce se přikročilo k tzv. konsolidaci poměrů ve společnosti.

Poslední službou, kterou provedli někteří z „mužů ledna“, bylo nejen schválení nasazení jednotek SNB a Lidových milicí během očekávaných protestů při prvním výročí

okupace, ale i následné podepsání tzv. „*pendrekového zákona*“²², který umožňoval zkrácené trestní řízení, možnost zadržení až na tři týdny a podobně. Pod tímto zákonem jsou podepsáni Ludvík Svoboda, Alexandr Dubček a Oldřich Černík.²³

Tečkou za „Pražským jarem“ je pak zářijové jednání ÚV KSČ, kde byla zrušena veškerá opatření přijatá ÚV KSČ během srpna 1968 a za nelegální byl prohlášen i mimořádný XIV. sjezd KSČ. Zároveň bylo rozhodnuto o výměně stranických legitimací, což v praxi znamenalo zahájení stranických čistek. Došlo samozřejmě i na perzekuci nestraníků, kteří nějakým způsobem projeví nesouhlas s okupací či protisovětský postoj.

Hlavním dokumentem určujícím další vývoj společnosti a zároveň dokumentem vykládajícím události předchozího roku se stalo tzv. „Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XII. sjezdu KSČ“. Tento text byl vydán v březnu 1971. V dokumentu se mimo jiné uvádí:

*„Mezi trvalé a neměnné hodnoty socialismu patří:
vedoucí postavení dělnické třídy a její avantgardy — komunistické strany;
úloha socialistického státu jako nástroje diktatury proletariátu;
marxisticko-leninská ideologie a její uplatňování prostřednictvím všech nástrojů masového působení;
socialistické společenské vlastnictví výrobních prostředků a zásady plánovitého řízení národního hospodářství;
principy proletářského internacionalismu a jejich důsledné uskutečňování v zahraniční politice, zejména v poměru k SSSR.“*²⁴

²² zákon 99/1969 Sb.

²³ text zákona, http://totalita.cz/txt/txt_zakon_1969-099.pdf aktualizace 10. 9. 2011

²⁴ Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ, http://totalita.cz/txt/txt_pouceni.php aktualizace 10. 9. 2011

3 Období let 1968-69 v okrese Jablonec nad Nisou

3.1 Struktura aparátu KSČ v okrese Jablonec nad Nisou

Nejvyšším orgánem KSČ byl formálně sjezd strany, na něm byl zvolen ústřední výbor, který řídil stranu mezi jednotlivými sjezdy a z jehož členů bylo voleno předsednictvo Ústředního výboru. Okresní organizace Jablonec nad Nisou nejprve spadala pod Krajský výbor KSČ v Liberci. Po změně počtu krajů v roce 1960 byl sloučením Ústeckého a Libereckého kraje vytvořen Severočeský kraj. V rámci těchto změn byl jablonecký okres rozšířen o několik lokalit (Maloskalsko, Železnobrodsko). Okresní organizace KSČ pak podléhala Severočeskému krajskému výboru KSČ se sídlem v Ústí nad Labem.

Teoreticky nejvyšším orgánem okresu byla okresní konference strany, na kterou byli delegováni členové jednotlivých základních organizací v okrese. Na konferenci byli zvoleni členové okresního výboru strany (někdy také nazýváno jako plénum OV) a z nich bylo potom zvoleno předsednictvo okresního výboru. Zároveň byli voleni i tzv. kandidáti okresního výboru, což byli členové strany, jimiž mohlo být případně doplněno uvolněné místo v okresním výboru, případně v předsednictvu OV KSČ. Okresnímu výboru pak podléhaly základní organizace strany, vesnické a městské výbory strany, základní a dílčí organizace.²⁵

Výkonným orgánem byl sekretariát OV, řízený vedoucím tajemníkem OV KSČ. Sekretariát se dělil na několik odborů, z nichž každý byl řízen tajemníkem (např. ideologický a politický tajemník). Sekretariát připravuje podklady pro rozhodování volených orgánů strany a zajišťuje kontrolu a plnění úkolů vyplývajících z jejich usnesení.

3.2 Období leden – srpen 1968

Jablonecká okresní organizace nijak výrazně nevybočovala z řad ostatních okresních organizací ve státě. Jablonec nad Nisou byl převážně průmyslového charakteru (zvláště sklářský průmysl) a byl spíše ve stínu nedalekého většího Liberce. Jablonecká organizace se zabývala hlavně zlepšením situace v okrese. Bylo nutné vyřešit bytovou otázku, která byla velmi neutěšená. Nedostatek bytů pak způsoboval odchod mladých lidí za prací mimo okres (zvláště pak do Liberce a dalších měst, kde k pracovnímu místu mohli získat i vlastní byt) a menším obcím hrozilo, že jejich obyvateli budou pouze staří lidé v neproduktivním věku a rekreanti. Bytová otázka však nebyla jediným problémem. V Jablonci byl ještě v šedesátých

²⁵ Stanovy KSČ z roku 1952

letech používán stejnosměrný proud, jehož využívání způsobovalo obyvatelům velké potíže (přestavba celé sítě na střídavý proud začala právě v roce 1968, měla probíhat etapově a celkově měla stát více jak 50 mil Kčs – k plánovanému dokončení mělo dojít v roce 1970).²⁶ Velmi složité bylo i telefonické spojení s Libercem, které mezi těmito městy zajišťovala zastaralá ústředna, samotné navázání spojení často trvalo více jak hodinu.²⁷

Konec roku 1967 a začátek roku 1968 tak zastihl stranickou organizaci v tichém očekávání „věcí příštích“. Tento fakt potvrzuje i zápis o průběhu jednání předsednictva OV z 3. ledna 1968. Jsou zde projednávány pouze návrhy na delegování členů na jednotlivá stranická školení a přednášeny referáty o plnění úkolů stanovených v minulém roce.

Na jednání předsednictva 17. ledna bylo významnější událostí pouze udělení důtky řediteli Restaurací a jídelen Miroslavu Šádkovi na základě šetření kontrolní komise. Podnětem k celému šetření byla stížnost Vladislava Jodase (podle zápisu kritizoval obsazování vedoucích míst „nespolehlivými“ pracovníky, konkrétní případy nejsou uvedeny). Předsednictvo dalo Jodasovi za pravdu a Šádkovi pak byla udělena důtka s výstrahou „*pro porušení stanov v článku ch), dodržovat leninské zásady výběru a rozmístování kádrů ...*“.²⁸

Významnější jednání se uskutečnilo 7. února, jednalo se o plénum okresního výboru. Plénum se zabývalo návrhem programu činnosti na období do XIV. sjezdu strany, v té době ještě plánovaného na rok 1970. Byla také projednána činnost OV od 20. prosince 1967. V diskuzi k přednesenému referátu ideologického tajemníka strany Josefa Dvořáka se objevují první hlasy, kritizující laxní přístup některých členů strany a také neinformovanost veřejnosti ze strany KSČ. V usnesení z tohoto pléna však zatím o těchto hlasech není ani zmínka a převažují zde ekonomické otázky (odhad vývoje pracovních sil) a deklarovaná snaha o zlepšení situace občanů v okrese.

Náplní dalších jednání předsednictva i pléna byly přípravy na okresní konferenci, která se uskutečnila 9. a 10. března 1968. Na této konferenci byli potvrzeni dosavadní představitelé strany na okresní úrovni (vedoucím tajemníkem JUDr. Rudolf Šec, Dr. Miroslav Roubíček, Josef Svoboda a Josef Dvořák tajemníky). Zároveň také bylo doporučeno zvolit za předsedu Okresní kontrolní a revizní komise Jaroslava Zapadlu.

Zásadním dokumentem z tohoto jednání je návrh dopisu adresovaného ÚV KSČ. Zde se objevuje požadavek na větší informovanost nižších článků KSČ. Informace je možné

²⁶ Průboj, 17. 2. 1968.

²⁷ Noviny Jablonecka, 25. 9. 1968.

²⁸ Státní okresní archiv Jablonec nad Nisou (dále jen SOkA Jablonec nad Nisou), fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Jednání Předsednictva OV, 50. schůze 3. ledna 1968, Podklady pro jednání Předsednictva OV KSČ.

předat buď prostřednictvím celostátní konference, nebo alespoň poradou krajských tajemníků, kteří by pak informace předali okresním tajemníkům v jednotlivých krajích. „*Chceme znát stanovisko zvláště soudruhů Novotného, Hendrycha, Kouckého a Fierlingera [...] Kritika strany je v dnešních dnech slyšet z mnoha úst, můžeme přiznat chyby, ale je nutné pečlivě zvážit formu kritiky. Zde je důležitá úloha tisku, ve kterém musíme obhajovat naše postupy a poukazovat na chyby, ne jen slepě kritizovat to co bylo. [...] Události kolem útěku Šejny ukazují důležitost odpovědnější kádrové práce a větší stranickou kontrolu nad jednotlivými složkami v armádě a bezpečnosti*“.²⁹

Na okresní konferenci totiž vystoupili poslanci Tesař (zároveň tajemník SKV KSČ) a Šimůnek se svojí zprávou o jednání ÚV KSČ. Ani jeden z těchto referátů účastníky konference neuspokojil. Proto se v návrhu dopisu objevuje tak naléhavá žádost o větší informovanost členské základny. V dopise, který schválilo předsednictvo OV 12. března, jsou tyto požadavky shrnuty do frází: „*Je třeba potrestat strůjce procesů, ne celou stranu*“ , „*celá strana musí vědět plnou pravdu*“ a celá žádost o lepší informovanost je shrnuta do věty: „*Chceme upřímnost za upřímnost*“.³⁰

Ihned po skončení okresní konference (10. března) se konala ustavující schůze pléna OV KSČ. Na této schůzi došlo k potvrzení Rudolfa Šece ve funkci vedoucího tajemníka (podle zápisu byla volba jednomyslná), dále tajemníkem pro stranickou práci na úseku průmyslu se stal Miroslav Roubíček, Josef Svoboda se stal tajemníkem pro zemědělství a výživu a Josef Dvořák se stal tajemníkem pro ideologickou oblast³¹. Stejně tak byl do své funkce formálně potvrzen Jaroslav Zapadla.³²

Den po zasedání ÚV KSČ, kdy odstoupil prezident Novotný, tedy 22. března, se uskutečnilo zasedání předsednictva, na které navázalo plénum OV, konané 25. března. Na plénu bylo předneseno stanovisko předsednictva OV KSČ k současné politické situaci. Předsednictvo se shodlo, že se „*projevuje mnoho pozitivních prvků, svědčících o postupném obrodném procesu*“ a „*demokratizační proces zastihl mnoho ZO a CV nepřipravených*“.³³ Součástí jsou i požadavky na vytvoření vlastních stanovisek strany na současnou situaci a

²⁹ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 399, kart. 4, Okresní konference KSČ Jablonec nad Nisou.

³⁰ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 399, kart. 4, Okresní konference KSČ, Dopis ÚV KSČ.

³¹ Dalšími členy předsednictva byli: Jaroslav Belda, Jan Těsík, Miloslava Pavienská, Pavlína Brojířová, Antonín Kneř, Arnošt Ježek, Josef Mrštík. SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 50 kart. 8, Plénum OV – zápis z 1. (ustavující) schůze 10. března 1968.

³² SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 50, kart. 8, Plénum OV – zápis z 1. (ustavující) schůze 10. března 1968.

³³ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 50, kart. 18, Plénum OV – zápis z 2. schůze 25. března 1968.

postavení „ *se do čela procesu a zabránit tak živelnosti a bezbrannosti*“³⁴, do které by se strana mohla dostat.

Na tomto plénu došlo k významné kritice vedoucího tajemníka Šece pro jeho nedostatečnou činnost – malou účast na schůzích základních organizací. Šec i další tajemníci prý byli málo známí.³⁵ Na základě toho pak údajně mají zkreslenou představu o celkové situaci v okrese (respektive na základě malé informovanosti nemohli podávat ucelené zprávy na plénu i předsednictvu). I přes tyto výtky se však plénum usneslo na podpoře Rudolfa Šece.

Plénum se usneslo i na doporučení zastavit přípravy voleb a nekonat ani samotné volební schůze. Podle pléna bylo nutné zaměřit se na nový výběr kandidátů v souvislosti s požadavky na prohloubení demokratizačního procesu voleb. Kandidátky byly připraveny ještě za novotnovské éry, proto zazněl požadavek na jejich změnu.

Plénum také jednalo o návrhu předsednictva na možné vyslovení nedůvěry poslanci Národního shromáždění za jablonecký okres Františku Tesařovi bez doplňovacích voleb, vzhledem k blížícímu se řádnému termínu voleb. Předsednictvo nebylo spokojeno se způsobem informování o průběhu jednání ÚV KSČ i NS z jeho strany. Poslanci Tesařovi nakonec byla vyslovena důvěra s tím, že mu tajemník Dvořák měl sdělit závěry jednání - František Tesař ve svých vystoupeních, seznamujících členy s událostmi na zasedáních v Praze spíše „mlžil“, než aby podával objektivní informace.³⁶

Výsledkem jednání byl dopis adresovaný ÚV KSČ, v němž se mimo jiné píše: „*v okrese jsou s plným pochopením a podporou přijímána opatření ÚV*“. Zmiňuje se také o možnosti obnovení funkce předsedy OV KSČ, která by obnovila důvěru KSČ v očích veřejnosti a zároveň by se zvětšila i kontrola nad činností aparátu okresního výboru. Plénu bylo ponecháno na zvážení ÚV, zda poslanci Národního shromáždění nemají být plně uvolněni z ostatních funkcí pro svou práci.³⁷ Jedná se opět o narážku na F. Tesaře, který se neúčastnil dění v okrese, nenavštěvoval schůze základních organizací v okrese apod.³⁸

Třetího dubna se sešlo předsednictvo OV, aby zhodnotilo nejen průběh plnění usnesení ze zasedání z 22. března. Jediné co zatím nebylo splněno, bylo jednání s poslancem

³⁴ Tamtéž.

³⁵ Tuto skutečnost pak opakuje ještě člen OV KSČ Karel Plíva ve svém článku v *Novinách Jablonecka* 20. 3. 1968.

³⁶ SOkA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 50, kart. 18, Plénum OV – zápis z 2. schůze 25. března 1968.

³⁷ Tamtéž.

³⁸ *Noviny Jablonecka* 27. 3. 1968.

Tesařem, co se týče jeho dalšího výkonu funkce poslance NS.³⁹ Zároveň jednotliví členové podali zevrubné zprávy o průběhu členských schůzí, na které byli vysláni jako zástupci OV. Někteří z nich (Pavienská) si stěžovali na velké množství dotazů, které museli na těchto konferencích zodpovědět. Miloslava Pavienská podle svých slov musela zodpovědět během cca tři a půl hodiny na 180 dotazů, z nichž některé dotazy byly údajně svým obsahem velmi nechutné (v zápise, ani v podkladových materiálech však nejsou dotazy blíže specifikovány). Tajemník Josef Dvořák tento stav odůvodnil (dotazy jsou v záznamu z jednání označeny jako „kecy“), tím že strana v předchozích obdobích tímto způsobem se základními organizacemi nemluvila. Proto je nutné na zasedání pléna a případně i předsednictva zvat více než jednoho zástupce z každé ZO, tak aby byla zajištěna plná informovanost těchto organizací a jejich členů.⁴⁰

Třetího dubna se v Divadle Julia Fučíka v Jablonci uskutečnila z iniciativy OV ČSM beseda s profesorem Eduardem Goldstückerem a plukovníkem Oskarem Bizíkem. Oba odpověděli na zhruba 600 dotazů týkajících se současné situace, např. situace na ÚV, jak je to vlastně s vojenskými cvičeními v okolních státech, jestli je rozdělování funkcí myšleno vážně apod.⁴¹ Desátého dubna vyšla v Novinách Jablonecka další rezoluce (tentokrát zaměstnanců Liazu z 18. března) vyzývající Františka Tesaře k rezignaci na jeho mandát poslance.⁴²

Předsednictvo OV se sešlo 17. dubna, kdy na tomto jednání projednalo jednak politickou situaci, ale také zprávu o činnosti církví a sekt na území okresu. Zásadní otázkou při jednání o politické situaci byla aktivizace Československé strany socialistické. Podle zprávy vedoucího tajemníka Šece bylo do strany přijato na okrese 600 až 700 členů strany. Člen předsednictva Mrštík zároveň upozornil v této souvislosti na snahu některých funkcionářů o opětovné vytvoření okresu Turnov⁴³, čímž by došlo k odtržení Maloskalska a Frýdštejska od jabloneckého okresu.⁴⁴

S hodnocením situace je spojeno vyhodnocení výsledků členských schůzí a konferencí strany. Zde totiž došlo k výrazné obměně funkcionářů a předsedů základních organizací. Bylo

³⁹ Mezitím vyšel v Průboji 30. března 1968 článek s názvem „Ruka ruku myje“. Jeho hlavní myšlenkou bylo, že Tesař ještě jako tajemník SKV KSČ prosadil do funkce vedoucího tajemníka OV Rudolfa Šece, který posléze prosadil Tesaře jako poslance Národního shromáždění.

⁴⁰ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV – zápis z jednání 3. dubna 1968.

⁴¹ Přepis vybraných dotazů byl uveřejněn v Novinách Jablonecka 10. 4. 1968.

⁴² František Tesař rezignoval 23. března na funkci krajského tajemníka KSČ. Noviny Jablonecka 27. 3. 1968.

⁴³ Při reorganizaci krajů v roce 1960 totiž došlo k rozdělení okresu Turnov na tři části, z nichž každá pak spadala do jiného kraje. Byla tím narušena kontinuita a občané pak zasílali mnoho rezolucí, v nichž požadovali opětovné zřízení okresu a jeho zařazení do Severečeského kraje. Průboj 3. 4. 1968 a Noviny Jablonecka 21. 8. 1968.

⁴⁴ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV – zápis z jednání, bod č. 15.

přijato usnesení o nutnosti uskutečnění vnitrostranického školení a věnování větší pozornosti těmto novým funkcionářům, tak aby lépe předsednictvo poznalo jejich názory. Objevuje se i požadavek na větší volnost základních organizací. V tom smyslu, že si mohou rozhodovat o konání měsíčních schůzí nebo jejich případného nahrazení veřejnou schůzí apod.⁴⁵

Činnost církví a sekt byla projednána s důrazem na nutnost práce s mládeží, zvláště pak v součinnosti s pionýrskou organizací. Byl přednesen i názor (Těšík), zda i nadále má funkci církevního tajemníka vykonávat Karel Kozderka. Nakonec bylo rozhodnuto, aby Miloš Vele (člen rady ONV v Jablonci) a církevní tajemník Kozderka i nadále věnovali zvýšenou péči církevní činnosti a v případě jakýchkoli problémů urychleně informovali předsednictvo.

Osmnáctého dubna byla ukončena „aféra z nedorozumění“ týkající se opět poslance Tesaře, respektive jeho kritiky. Vznikla totiž fáma, že předsednictvo se snaží ututlat jeho kritiku na plénu i předsednictvu falšováním záznamů z jednání. Předmětem sporu bylo vystoupení Jiřího Bakovského na plenární schůzi, kde kritizoval poslance Tesaře. Tato kritika však nebyla v písemném přepisu zaznamenána, jak se později ukázalo, jednalo se pouze o chybu v přepisu. Článek v Průboji nazvaný „Ruka ruku myje“⁴⁶ však označil tuto skutečnost jako cílenou a ne ojedinělou. Proti této skutečnosti se výrazně ohradil Zdeněk Burkoň, který zodpovídal za kontrolu přepisu z jednání.⁴⁷

Samotný článek je důkazem „tlaku zdola“, zároveň však svědčí i o větším uvolnění poměrů, Průboj byl vydáván v Ústí nad Labem – tento článek urychlil odvolání Tesaře z funkce krajského tajemníka. Noviny Jablonecka o této „aféře“ neinformovaly a „čekaly“ na oficiální vyjádření orgánů strany, což je kritizováno i v samotném článku „Ruka ruku myje“.

V pátek 26. dubna se na Mírovém náměstí uskutečnila zkouška na natáčení pořadu „Bud' srdcem při tom“, jednalo se o družbu mezi městy Budyšín, Jelení Gora a právě Jabloncem.⁴⁸ Samotné natáčení se pak uskutečnilo v neděli, kdy sice přišlo více návštěvníků než v Jelení Goře (sešlo se cca 6500 občanů), ale vzhledem k neukázněnosti davu muselo být natáčení předčasně ukončeno.⁴⁹

Na prvním květnovém zasedání předsednictva (konkrétně 2. května) bylo hlavním tématem hodnocení průběhu prvomájových oslav na území okresu. První tajemník Šec nijak výrazně nekomentoval průběh oslav v Jablonci (spokojil se s konstatováním, že „byl

⁴⁵ Tamtéž, bod č. 20.

⁴⁶ Průboj, 30.3. 1968.

⁴⁷ Noviny Jablonecka 18. 4. 1968.

⁴⁸ Noviny Jablonecka 24. 4. 1968.

⁴⁹ Noviny Jablonecka 1. 5. 1968.

*obsahově odpovídající současným potřebám – byl dobře přijat*⁵⁰). S jeho hodnocením však ostře kontrastuje článek v Novinách Jablonecka, kde jsou oslavy v Jablonci hodnoceny titulkem „Chyběla sváteční nálada“.⁵¹ Ostatní účastníci jednání již tak umírnění v hodnocení nebyli. Velkou nespokojenost projeví hlavně soudruzi Mrštík a Těšík, kteří poukazovali na absenci sovětských vlajek jak v průvodu, tak i na veřejných budovách (a to zvláště na Železnobrodsku). V této souvislosti také Jaroslav Belda hodnotil politickou situaci. Někteří členové strany podle něj pomáhají živlům útočícím na stranu i její funkcionáře a dokonce napomáhají jejich odstraňování z odborových orgánů a organizací. Tito členové se snaží zalíbit těmto živlům i tím, že žádají i odchod některých členů SNB.

Proto prý bylo nutné základním organizacím sdělit holou pravdu o rizicích, které jsou spojeny s těmito útoky. Podle předsednictva bylo nutné spojit komunisty v okrese a případně se jich také zastat. „*Staří členové strany chtějí vystoupit z KSČ, každý jim nadává a každý do nich „kope“ a strana se jich nezastane*“.⁵²

V příspěvcích je možné vysledovat jistou diferenciaci členů na reformní (či spíše progresivní) a konzervativní křídlo. Jako nejvíce „reformní“ se projevil ing. Arnošt Ježek, který poukazyval na nutnost co nejrychlejšího svolání mimořádného sjezdu, protože strana pracuje „postaru“. Podle něj Dubček na všechno nemůže stačit sám a řada členů ÚV se v této době vůbec neangažuje.

Jako zástupci konzervativních sil se na tomto jednání projevují členové Mrštík, Těšík, Pavienská, Roubíček, kteří ve svých diskusních příspěvcích kritizují současný postoj strany. Podle nich je nutné mít dohled nad veškerým děním a případně jej řídit a samozřejmě také dohled nad tiskem, který si prý píše co chce.

Bylo také projednáno stanovisko předsednictva OV k vytvoření Akčního plánu pro okres Jablonec nad Nisou. Hlavní myšlenkou bylo celkové zeštíhlení celostátního programu a vypracování programu, který bude reflektovat specifické podmínky okresu (rozvoj sklářského a bižuterního průmyslu, bytová otázka apod.) Miloslava Pavienská informovala (jako členka ZO KSČ Naveta), že její základní organizace již na přípravě Akčního programu pro své potřeby pracuje. Nebylo proto nutné, aby jednotlivé organizace čekali na pokyn „shora“. Stačí prý osobní iniciativa a konkrétní znalost potřeb i problémů.

Předsednictvo se proto usneslo na zadání úkolu vypracovat podklady pro zasedání pléna OV ohledně Akčního programu jednotlivým tajemníkům podle jejich zodpovědnosti.

⁵⁰ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV – zápis z jednání 2. května 1968.

⁵¹ Noviny Jablonecka 8. 5. 1968.

⁵² Tamtéž, bod 23.

Vodítkem pro vypracování podkladů měl být Akční program ÚV KSČ s přihlédnutím ke specifickým jabloneckého okresu, zvláště pak na již zmiňované zvyšování životní úrovně obyvatel okresu.⁵³

Na zasedání předsednictva přednesl Jaroslav Bažant, pracovník OV, obsáhlou zprávu o politické situaci v okrese. V této zprávě se objevuje kritika lednového postupu ÚV KSČ. Ústřední výbor podle něj pravděpodobně neznal celkovou situaci ve straně a samotné řešení diskuzí, kdy diskutuje každý s každým, se nejeví jako příliš šťastné. Touto diskuzí totiž podle Bažanta došlo k restauraci všech protistranických sil. Strana, jako celek, je podle něj potom obviňována ze všech chyb minulosti. Požadoval označení viníků procesů, aby se tak strana mohla očistit v očích veřejnosti.

Od stranického tisku požadoval větší aktivitu, tak aby ještě více obhajoval politiku strany. Jinak prý bude vůdčí role převzata časopisy jako *Práce*, *Reportér* a dalších, které jsou kriticky naladěny vůči straně.⁵⁴

V následné diskuzi k této zprávě jsou jednotlivé skutečnosti ještě rozvedeny. Např. podle Pavienské je v závodě Liaz v Rýnovicích cca 700 zájemců, kteří chtějí vstoupit do čs. strany socialistické. Navíc jsou podle ní vyslovovány i požadavky na odchod Lidových milicí ze závodu, jinak prý dojde k vytvoření vlastní milice složené ze zaměstnanců závodu.⁵⁵

Konzervativci na tomto jednání projevovali výraznou nespokojenost se „živelností“ současné situace a žádali pomalejší postup všech kroků. A to jak v práci strany, tak i v činnosti rehabilitačních komisí. „*Každý podvodník a bývalý zloděj nyní žádá rehabilitaci.*“ (Jan Těšík).⁵⁶

Vzhledem k nejednotnému postoji předsednictva bylo nakonec přijato usnesení, aby do čistopisu zprávy pro ÚV KSČ byly uvedeny připomínky jednotlivých členů předsednictva OV.

Na květnovém plénu OV, které se konalo formou tří denního semináře ve dnech 15. – 17. května, byl hlavním bodem programu Akční program OV. Plénem v podstatě zopakovalo

⁵³ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV – zápis z jednání 2. května 1968, bod 31.

⁵⁴ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV – Informační zpráva s hodnocením současné situace ve stranických organizacích v okrese Jablonec nad Nisou – 8. května 1968.

⁵⁵ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV – zápis z jednání 8. května 1968, bod 32.

⁵⁶ Tamtéž.

závěry předsednictva z druhého května. Akční program měl být čtivější, na základě jeho závěrů mělo dojít ke sjednocení obyvatel okresu a měl přihlížet ke specifikům okresu.⁵⁷

Dvacátého devátého května se uskutečnilo společné zasedání předsednictva OV KSČ a zástupců z řad ONV a MěNV.⁵⁸ Nejprve Karel Svoboda, předseda ONV, přednesl zprávu týkající se jednání s Josefem Lenártem u příležitosti krajské konference.⁵⁹ Hlavním tématem následné diskuze byla ekonomická situace okresu. Okres je podle účastníků jednání zaostalý a je třeba zlepšit především bytovou situaci a stav silnic. K tomu se pak vyjádřil Antonín Ježek, člen předsednictva OV, v tom smyslu, že za mnoho škod na silnicích si může MěNV často samo odpouštěním pokut za jejich poškozování.⁶⁰

Dále na tomto jednání byl projednán stav Československého svazu mládeže s jeho zástupci. Předseda OV ČSM Ptáčník ve svém referátu konstatoval situaci jako uspokojivou, ale je nutné jmenovat viníky deformací ve straně i ve společnosti, protože zvláště mladší členové svazu těžce nesou situaci, kdy je jim byla kladena stejná vina jako členům strany z padesátých let. „Členové strany v ČSM cítí odpovědnost za současnost a budoucnost, ale rozhodně ne za minulost.“⁶¹ Podle Ptáčníka zatím ani nedochází k mimořádným snahám o obnovení organizací, jako je např. Junák apod.⁶²

Dvacátého devátého června byly v Novinách Jablonecka uveřejněny dvě rezoluce. Jednou z nich bylo vyjádření německých občanů k Akčnímu programu KSČ. Němci se jednoznačně postavili za ÚV KSČ, ale vyslovili požadavek více zapojit národnostní menšiny do spolurozhodování o věcech, které se jich dotýkají. Druhou rezolucí bylo vyjádření zaměstnanců jablonecké teplárny. Ti v této rezoluci požadovali potrestání viníků deformací v minulých letech a byli rozhořčeni nedostatečným postupem obrodného procesu. Požadovali kádrové změny na všech úrovních stranických organizací.⁶³

Další jednání 6. června bylo v duchu příprav na mimořádnou konferenci, na které měli být voleni zástupci na mimořádný XIV. sjezd strany. Byly ustaveny celkem tři pracovní

⁵⁷ SOkA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 50, kart. 18, Plénum OV – zápis ze 3. schůze, květen 1968.

⁵⁸ Přizváni byli Karel Svoboda – předseda ONV, Josef Gröger – náměstek předsedy ONV, Vlastimil Michek – předseda MěNV, Bedřich Blažek – náměstek předsedy MěNV, Josef Bařka – člen rady ONV, Jiří Košťál – člen rady ONV, dále byl přizván i Stanislav Lošťák – tajemník SKV KSČ, SOkA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, KT 78, inv. č. 94 Předsednictvo OV – zápis z jednání 29. května 1968, bod 35.

⁵⁹ O tomto setkání informoval i tisk, např. Noviny Jablonecka 24. 4. 1968.

⁶⁰ SOkA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV – zápis z jednání 29. května 1968, bod 35.

⁶¹ Tamtéž, bod 36.

⁶² Ustavují schůze obnoveného Junáka v jabloneckém okrese se konala 28. 3. 1968 a okrskovým velitelem se stal František Talacko. Noviny Jablonecka 31. 3. 1968.

⁶³ Noviny Jablonecka 29. 5. 1968.

skupiny pro přípravu konference: skupina pro obsahovou přípravu (pod vedením prvního tajemníka Rudolfa Šece), kádrovou přípravu (tajemník Josef Svoboda) a organizačně technickou (vedoucí Zdeněk Burkoň, vedoucí organizačně politického oddělení OV KSČ) přípravu mimořádné okresní konference.⁶⁴

Na plenárním zasedání 19. června byla projednávána reakce na rezoluci ZO KSČ a ZV ROH Výzkumného ústavu skla a bižuterie (VÚSB) v Jablonci. Tuto rezoluci zaslala základní organizace VÚSB některým celozávodním organizacím a zajistila také její uveřejnění v Novinách Jablonecka (tato rezoluce zde vyšla ji 3. dubna).⁶⁵ Zde byla uveřejněna pod titulem „Důsledně provést rozdělení funkcí“. Rezoluce navazovala na závěry ÚV KSČ a připomínala, že někteří členové pléna se dopouštěli kumulace funkcí.

Vypracováním odpovědi na základě diskuze v plénu byl pověřen Jiří Bakovský. Stav na plénu nebylo možné podle vyjádření možné nazvat kumulací funkcí, neboť se nejednalo o spojování vedoucích funkcí a ani případné členství v předsednictvu by neodporovalo zásadě o kumulování funkcí. Plénum však uznalo, že je nutné respektovat, aby předsednictvo nebylo složeno z převážné většiny z profesionálních politických pracovníků.⁶⁶

Zároveň se plénum v této souvislosti zabývalo postupem redaktora Novin Jablonecka Zdeňka Frantála. Ten ještě před otištěním rezoluce předal její text Okresnímu výboru, v tom však plénum nevidělo porušení tiskového zákona, neboť rezoluce byla v novinách otištěna. Navíc je podle výboru čistě na redaktorově rozhodnutí, co bude a nebude otištěno.⁶⁷

Plénum tak bylo značně benevolentní k postupu ZO VÚSB, protože ta sice rezoluci adresovala OV KSČ, ale jako formu předání zvolila právě uveřejnění v tisku. V tomto postupu je možné vidět emancipaci některých základních organizací a také již zcela oproštění se od cenzury.

Tato konference navíc plně souhlasila s tím, že výběr delegátů na mimořádnou konferenci kraje plánovanou na 29. června, je zcela v rukou základních organizací.

⁶⁴ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV – zápis z jednání 6. června 1968, bod 43.

⁶⁵ Noviny Jablonecka, 3. dubna 1968.

⁶⁶ Jiří Bakovský z vlastní iniciativy odpověděl na tuto rezoluci již 10. dubna. V tomto článku provedl jakousi sebekritiku a došel k závěru, že v jeho případě se o kumulaci funkcí opravdu jedná (byl členem OV KSČ a funkcionářem ONV) Noviny Jablonecka 10. 4. 1968. Jiří Bakovský tak na základě rozhodnutí OV musel v podstatě popřít své vlastní názory.

⁶⁷ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 50, kart. 18, Plénum OV – zasedání 19. června 1968.

Ve stejný den se v odpoledních hodinách konalo první veřejné vystoupení Klubu angažovaných nestraníků z Jablonce, které mělo za účel seznámení občanů s jejich programem.⁶⁸

Těsně před uskutečněním samotné mimořádné okresní konference se konalo jak zasedání předsednictva OV (26. června), tak i zasedání pléna (27. června). Předsednictvo přijalo zprávu o stavu příprav na mimořádnou konferenci a pouze doporučilo, aby podklady byly doplněny o stanoviska jednotlivých členů předsednictva. Perličkou je projednání disciplinárního řízení s Norbertem Matěchou, pracovníkem OV KSČ. Tomu totiž základní organizace při OV KSČ v Jablonci udělila důtku s výstrahou z důvodu jeho rozvodového řízení. Předsednictvo se však jednoznačně vyslovilo proti jeho vyloučení z aparátu strany.⁶⁹

Předsednictvo se také zabývalo hodnocením situace na Železnobrodsku.⁷⁰ Zde byla pozice strany narušena ještě za bývalého okresu Semily (jmenování byli zvláště soudruzi Daníček a Vávra). Je nutné dodat, že situace se v oblasti ještě více zhoršila v lednu 1968, kdy složil funkci předseda MěV KSČ. Předsednictvo se usneslo na vyčlenění jednoho pracovníka OV KSČ pro potřeby městského výboru strany v Železném Brodě.

Výsledkem jednání byl souhlas předsednictva s ustavením pracovní skupiny složené jak ze zástupců OV, tak i ONV a MěV, případně i zástupců základních organizací (vzhledem k významnosti např. organizaci n.p. Železnobrodské sklárny).⁷¹ O výsledku jednání bylo informováno i plénem OV.

Zároveň byla na pořadu jednání i diskuze ohledně situace na ONV Jablonec nad Nisou.⁷² Zde se jednak řešila personální politika posledních dnů (z ONV odešel funkcionář Petr, prý z důvodu honu na „Liberečáky“ – podle Jaroslava Beldy má okres dost svých kvalitních funkcionářů) a také osobní spory, které mezi sebou mají jednotliví členové ONV. Vzhledem k převažujícímu osobnímu rázu jednotlivých sporů bylo předsednictvo toho názoru, že mnoho problémů bude možné vyřešit na úrovni ONV, bez zásahu předsednictva.

⁶⁸ Noviny Jablonecka, 19. 6. 1968.

⁶⁹ SOkA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV – zápis z jednání 26. června 1968, bod 48.

⁷⁰ K jednání byli přizváni Vlastimil Rosa – MěV KSČ Železný Brod a Oldřich Šikola – uvolněný člen CZV KSČ ŽBS v Železném Brodě. SOkA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV – zápis z jednání 26. června 1968, bod 52.

⁷¹ SOkA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV – zápis z jednání 26. června 1968, bod 52.

⁷² K tomuto jednání byl jako zástupce přizván Karel Svoboda, předseda ONV, SOkA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV – zápis z jednání 26. června 1968, bod 54.

Neznamenalo to však, že předsednictvo by již nenabízelo pomoc při řešení některých závažnějších problémů.⁷³

Následujícího dne bylo plénum OV informováno o jednání a závěrech předsednictva z předešlého dne. Hlavní náplní jednání však bylo schválení závěrů pracovních skupin pro přípravu mimořádné okresní konference. Zároveň byl také stanoven návrh práce pléna i předsednictva OV na druhé pololetí roku (jednalo se v podstatě jen o upřesnění termínů konání jednotlivých zasedání).

Mimořádná okresní konference se uskutečnila 29. června 1968. Po uvítání a úvodním slově vedoucího tajemníka Rudolfa Šece byl jednomyslně schválen program celé konference. Došlo ke sjednocení návrhu kandidátů na delegáty krajské konference.⁷⁴ Konference se také zúčastnila delegace vedená Zdeňkem Fierlingerem.

Konference se jednoznačně postavila za vedení strany a za „nejkoncentrovanější a nejnebezpečnější útok“ považovalo Dva tisíce slov. Proto „podpora, kterou nyní poskytneme [...], má ještě větší význam, než po lednovém plénu.“⁷⁵ Toto prohlášení je o to zajímavější, že den před konáním konference projevil jablonecký ONV souhlas s prohlášením Dva tisíce slov. „Rada ONV projednala závažný článek, zveřejněný v Literárních listech, „Dva tisíce slov“. Po projednání došla k závěru: s obsahem článku lze souhlasit, avšak metody, které jsou doporučovány v závěru článku, nemusí být vždy pochopeny jako nejvhodnější forma řízení odchodu některých funkcionářů.“⁷⁶ Stanovisko ONV pak bylo označeno za unáhlené.

Konference také reagovala na květnové plénum ÚV KSČ, kdy se strana měla svoji práci postavit zpět do čela společenského pohybu. Uvědomovalo si také důležitost stranického sjezdu, v němž vidělo možnost „distancovat se od chyb minulosti a od jejich nositelů v ústředním výboru“⁷⁷. Bylo třeba jednat, ale nejdříve musely proběhnout změny v Ústředním výboru.

V závěrečném usnesení je prezentován postoj konference ke dvěma organizacím, které v poslední době vznikly. „Je možno očekávat, že Klub angažovaných nestraníků se přihlásí k principům Národní fronty [...] ač nejsou poznatky příliš pozitivní [...] není možné KAN již

⁷³ SOkA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, KT 78, inv. č. 94 Předsednictvo OV – zápis z jednání 26. června 1968, bod 54.

⁷⁴ Za delegáty nakonec byli zvoleni: Miroslav Klinger, Václav Khás, ing. Arnošt Ježek, ing. Jaroslav Richtr, Zdeněk Kolman a Miloslav Tomeš. SOkA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 16, kart. 4 – Zápis z jednání mimořádné okresní konference 29. června 1968.

⁷⁵ SOkA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 16, kart. 4 – Zápis z jednání mimořádné okresní konference 29. června 1968.

⁷⁶ SOkA Jablonec nad Nisou, fond ONV Jablonec nad Nisou, neinventarizováno – Zápis z jednání 28. června 1968, bod 18 c.

⁷⁷ SOkA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 16, kart. 4 – Usnesení Mimořádné okresní konference 29. června 1968.

předem odsoudit jako organizaci protisocialistickou“.⁷⁸ Takto příznivé hodnocení se však již netýkalo druhé organizace – K 231, ta byla považována za organizaci nelegální, která se snad sama v dohledné době přihlásí k registraci. „*S realizací demokratizačního procesu svůj politický význam ztratí a fakticky zanikne*“ a „*na jeho činnosti se přizívají i ti, kteří byli právem postiženi revoluční zákonitostí i kriminální živly*“.⁷⁹

„Prubířským kamenem“ pro celou stranu pak měla být ekonomická otázka, důležitá byla i podpora nevýrobního průmyslu. Nelze podporovat jen velká města, i malá města si podle výboru zaslouží podporu, protože jinak dojde k stárnutí obcí. S tím byla také spojena podpora bytové výstavby.

To jsou závěry mimořádné konference, na které vystoupil i Zdeněk Fierlinger, který zde obhajoval politiku strany i demokratizační proces. Ve své řeči však upozorňoval, že není možné bezmezně uctívat Západ, ale bude nutné veškeré věci hodnotit s kritickým přístupem.

Bohužel celý jeho příspěvek byl přednesen těsně před přestávkou v jednání. Většina delegátů možná očekávala, že po skončení přestávky bude možné s Fierlingerem i dalšími členy delegace alespoň krátce podiskutovat. Jak ale vyplývá ze samotného zápisu diskuze, celá delegace opustila konferenci ještě během přestávky, a to velmi „narychlo“.⁸⁰

Možná i na základě této skutečnosti se pod palbou kritiky ocitl poslanec NS František Tesař, který na konferenci přednesl referát o tom, jak si vlastně představuje svou další práci v Národním shromáždění. Nelze však říci, že kritika padla na jeho hlavu jenom díky předčasnému odjezdu Fierlingera. Poslanec Tesař byl v minulosti několikrát kritizován za nedostatečné informování okresní organizace. Ta od něj spíše požadovala informace nad rámec oficiálních dokumentů, jimiž je informoval ÚV KSČ.

Na dvanáctého července bylo svoláno mimořádné zasedání předsednictva, které se zabývalo dopisem „Pěti bratrských států“ z Varšavy, který byl zaslán předsednictvu ÚV KSČ, a také pobytem cizích vojsk na území státu. V úvodním referátu informoval vedoucí tajemník Šec o skutečnosti, že na OV je mnoho kopií rezolucí a dopisů zasílaných na ÚV KSČ, ve kterých je požadováno uveřejnění dopisů, lepší informovanost veřejnosti o současné situaci a také urychlené řešení odchodu spojeneckých vojsk.⁸¹

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ SOkA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 16, kart. 4 – Usnesení Mimořádné okresní konference 29. června 1968.

⁸⁰ Tamtéž, zápis diskuze.

⁸¹ SOkA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78 – Zápis jednání Předsednictva OV 12: července 1968.

Výsledkem následné diskuze byl návrh dopisu Ústřednímu výboru, který měl být předložen ke schválení plénu OV. Předsednictvo OV podporovalo „úsilí ÚV KSČ o udržení suverenity našeho státu i rozvahu, klid a rozum, se kterým je přistupováno k jednáním s bratrskými komunistickými stranami.“⁸² Zároveň ale předsednictvo nesouhlasilo s postupem Ústředního výboru, který otálel s informováním jak veřejnosti, tak i nižších organizací strany. Situace byla přirovnávána k období před lednem, kdy se informace z centrálních orgánů dostávají na okres pokoutně z pražských kuloárů. Naopak mělo být důležité těsnější spojení s okresními výbory a to nejen pouhým předáváním informací, ale i častějšími poradami a konzultacemi mezi jednotlivými vedoucími funkcionáři.⁸³

Dalším bodem jednání bylo vystoupení Jaroslavy Šikolové, členky prozatímní České národní rady, popisující situaci v tomto orgánu a doplňujících volbách do něj. Arnošt Ježek, člen předsednictva OV, se vyjádřil o volbách do Národní rady velmi kriticky. Podle něj jsou voleni neznámí lidé (narážel tím na nezvolení Hanzelky a Kohouta). K tomuto tématu se předsednictvo mělo vrátit ještě 17. července na svém dalším zasedání. V zápise z této schůze však o tomto jednání není ani zmínka.⁸⁴

Na jednání 17. července došlo k projednání situace kolem poslance Národního shromáždění Františka Tesaře. Ještě dříve než se na jednání dostavil František Tesař, došlo ke krátké diskuzi, týkající se veřejného mínění o poslanci (Antonín Kneř přečetl rezoluci z n.p. Liaz podepsané 1800 pracovníky, požadující rezignaci poslance)⁸⁵ a dále se předsednictvo zabývalo i případným postupem, pokud by opravdu došlo k Tesařově rezignaci. Poté co se dostavil František Tesař, snažil se obhájit svůj postup ve funkci i způsob, jakým se do své funkce dostal (poslancem se stal jako náhradník po smrti poslance Haruse, i předsednictvo jej původně prosazovalo jako poslance – předpokládalo, že jeho postavení jak krajského tajemníka, tak poslance pomůže rychleji vyřešit problémy okresu⁸⁶). Předsednictvo jeho složitou situaci pochopilo, ale i tak mu doporučilo na svůj mandát rezignovat. Poslanec Tesař slíbil své vyjádření předat předsednictvu nejpozději do jednoho týdne.⁸⁷

⁸² SOkA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV KSČ – zápis z jednání 12. června 1968, Dopis adresovaný ÚV KSČ.

⁸³ Tamtéž.

⁸⁴ SOkA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 17. července 1968.

⁸⁵ Samotný text rezoluce: SOkA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 142, kart. 219, Soudobá dokumentace.

⁸⁶ Noviny Jablonecka 13. 3. 1968.

⁸⁷ SOkA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 17. července 1968, bod 57.

Po odchodu Františka Tesaře se předsednictvo ještě zabývalo mírou své viny na situaci kolem poslance Tesaře. Arnošt Ježek kritizoval vedoucího tajemníka Rudolfa Šece, který zatím svou prací ještě nepřesvědčil o změně fungování aparátu – členové předsednictva nebyli podle Ježka dostatečně informováni o jednotlivých usneseních, včas nedostávali jejich zápisy a na schůzích tak nemohlo docházet ke kontrole plnění předchozích usnesení. Předsednictvo tak rozhodlo o týdenní lhůtě pro vypracování kopií usnesení pro jednotlivé členy a také napříště mělo na zasedáních docházet ke kontrole plnění minulých usnesení.⁸⁸

Dále bylo projednáno přijetí nových členů strany, hospodaření strany v I. pololetí roku 1968 a také možnosti jak ušetřit do konce roku 1969. Poté byly projednány náměty oslav 50. výročí vzniku ČSSR na území okresu.⁸⁹ Podle předsednictva bylo nutné „něco“ uspořádat, jinak nějakou akci uspořádá někdo jiný a strana opět nebude stát v čele dění.

Hlavním návrhem bylo uspořádání mítingu pracujících, na které chtělo předsednictvo zajistit jako řečníka některého ze státníků (doporučován byl prezident Ludvík Svoboda). Dále mělo být zajištěno položení věnců k pomníkům obětí I. světové války (v rozmezí 20. až 30. října) a u příležitosti oslav vzniku republiky provedení slavnostního otevření památníku v bývalém koncentračním táboře v Rýnovicích.⁹⁰

Na závěr jednání bylo předsednictvo informováno o průběhu jednání vedoucích tajemníků KV strany na ÚV KSČ z úst vedoucího tajemníka SKV KSČ Kreperáta.⁹¹ Hlavní náplní tohoto jednání bylo opatření ÚV ohledně dopisu pěti států a informace k problémům s přípravami velitelsko-štábního cvičení.

Ohledně cvičení bylo konstatováno, že v době jednání se na území republiky nacházelo cca šest desítek tanků. Celkově měl být odchod cvičících vojáků ukončen 21. července. Informace ohledně cvičení nemohly být veřejnosti předány z důvodu utajení průběhu cvičení, zde byli soudruzi ze SSSR výrazně nespokojeni se způsobem, jakým tisk informoval o tomto cvičení. Nebyli na takové jednání zvyklí. Podle slov tajemníka SKV KSČ Kreperáta nebyly činěny žádné průtahy spojené s rozbořením cvičení. Toto jednání se mělo původně uskutečnit 1.7., ale vzhledem k ještě probíhajícím okresním konferencím a celkové nepřipravenosti rozboru se schůzka nakonec uskutečnila až 2. srpna. Dále také Kreperát

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ K tomuto jednání byl přizván Jaroslav Hlaváček, pracovník ideologického oddělení OV KSČ, SOkA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 17. července 1968, bod č. 64.

⁹⁰ SOkA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Podklad pro jednání Předsednictva OV, Náměty na oslavy 50. výročí vzniku ČSSR, bod č. 2.

⁹¹ K tomuto jednání byl přizván vedoucí tajemník OV KSČ Liberec Ladislav Belda. SOkA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 17. července 1968, bod č. 65.

informoval o stanovisku ÚV KSČ k možnosti jednání ve Varšavě – návrh dvoustranných jednání. Poté tajemník OV Miroslav Roubíček přečet dopis ÚV KSSS adresovaný ÚV KSČ.⁹²

V následné diskuzi projevil vedoucí tajemník Šec svůj názor na současnou situaci. Nesouhlasil se současným vývojem ve společnosti, což ovšem podle něj neznamenalo, že sám by byl konzervativní. Nechtěl ustupovat ze svých postojů a názorů, ale na základě toho by se mohl stát brzdou demokratizačního procesu. Podle něj je v současné době nutné nejprve zkonsolidovat stranu a pak činit další kroky (např. volby), což v současné době není v souladu s většinovým míněním. Proto by navrhoval změnu na pozici vedoucího tajemníka. V dopise ÚV KSSS je podle něj mnoho pravdy. Ještě radikálnější názor projevil Jan Těšík, podle kterého je každé slovo v tomto dopise pravda. V ostatních příspěvcích se znovu objevila kritika neinformovanosti ze strany ÚV KSČ.⁹³

Tajemník Kreperát byl informován i o průběhu jednání s poslancem Tesařem. Kreperát projevil názor, že rezignace by byla nejlepším řešením (Tesař bydlí v Ústí, mandát má v Jablonci a pracuje v Praze).⁹⁴

Hned následující den (18. července) se sešlo celé plénum OV. Došlo k projednání obsahu dopisu „pěti bratrských stran“ a stanoviska ÚV KSČ. S obsahem dopisu a stanoviskem ÚV seznámil přítomné ing. Jaroslav Richtr, člen předsednictva SKV KSČ. Plénum vyslovilo souhlas s návrhem stanoviska OV KSČ a jako zástupce OV Jablonec nad Nisou byl určen Václav Khás.⁹⁵

Dvacátého čtvrtého července vyšel v Novinách Jablonecka již několikátý článek požadující rezignaci Františka Tesaře, jako nástupce je zde navrhován ing. Jiří Hanzelka. Jsou zmiňovány i rezoluce dalších závodů za jeho rezignaci (Elektro Praga, Naveta). V tomto vydání byla i uveřejněna podpora jak Dubčekovi, Černíkovi, Smrkovskému i celému vedení strany (opět jsou zde jmenovány závody, které adresovaly své dopisy plné podpory na ÚV – Liaz, Naveta, RaJ).⁹⁶

Další výzva k jeho rezignaci byla uveřejněna 31. července. Tentokrát se jednalo o stanovisko OV Národní fronty. Okresní výbor NF však odmítal stanovisko některých rezolucí, kde byl navrhován jako nástupce Jiří Hanzelka. Okresní výbor navrhoval osobnost z regionu,

⁹² Tamtéž.

⁹³ SOkA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 17. července 1968, bod č. 65.

⁹⁴ SOkA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 17. července 1968, bod č. 66.

⁹⁵ SOkA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 50, kart. 18, Zápis z jednání plenárního zasedání OV KSČ 18. července 1968.

⁹⁶ Noviny Jablonecka, 24. 7. 1968.

tak aby znala problémy okresu a mohla je tlumočit v Národním shromáždění. Zároveň však vyzýval voliče k účasti na setkání s poslancem a sdělili mu své názory přímo do očí, tak aby konečně poznal situaci v okrese.⁹⁷

Další jednání předsednictva se mělo původně uskutečnit 25. července 1968. Nakonec se ale konalo až 7. srpna. Hlavními důvody pro odložení jednání bylo odvolání celostátního setkání okresních tajemníků (na jednání POV by tak nebylo o čem jednat) a také omluvení se Františka Tesaře, který by se na plánované jednání nemohl dostavit.⁹⁸

K tomuto jednání byl kromě Františka Tesaře přizván i Stanislava Král, předseda Okresního výboru Národní fronty. Opět byla zopakována kritika Františka Tesaře, který podle předsednictva nevyužil čas od složení slibu v lednu k tomu, aby se setkal s občany ve svém volebním obvodu.

Tesař se tomuto nařčení bránil – byl 4 měsíce na Vysoké škole politické, nebylo tedy možné se s občany setkat. V současné době na svůj mandát nerezignuje, neboť se chystá na schůze základních organizací, zvláště v místech, kde je požadováno jeho odstoupení. Navíc si není vědom žádného svého pochybení. Předsednictvo jeho rozhodnutí vzalo na vědomí, neboť není možné Tesařovi bránit v setkání s občany, ani není možné ho nutit k rezignaci. Pokud by něco z toho předsednictvo udělalo, bylo by to „*v rozporu se zásadami demokracie, kterou naopak chceme prohlubovat*“.⁹⁹

Dalším bodem jednání bylo projednání zabezpečení podkladových materiálů pro mimořádný XIV. sjezd strany v jednotlivých základních organizacích a také návrhy na změny v aparátu OV na období do konce roku 1968.

Ve spojitosti s projednáním na návrh změn v aparátu by podle názoru některých členů (Pavienská, Kneř, Mrštík) mělo dojít i k hodnocení i činnosti členů předsednictva.¹⁰⁰

Usnesení pak obsahuje pověření tajemníka Miroslava Roubíčka vedením nově vzniklého politického oddělení pro činnost strany v okrese. Toto oddělení mělo dohlížet na řádné projednání předsjezdových materiálů v jednotlivých základních organizacích.¹⁰¹

Sedmého srpna pak byla uveřejněna další zpráva o poslanci Tesařovi. Ten se totiž konečně setkal se svými voliči. S jako prvními se setkal s voliči v Malé Skále. V této zprávě je lakonické sdělení, že názory voličů a poslance se nesblížili. Navíc poslanec měl prohlásit,

⁹⁷ Noviny Jablonecka, 31. 7. 1968.

⁹⁸ SOkA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 7. srpna 1968, diskuze k bodu 58 ze 17. 7. 1968.

⁹⁹ SOkA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 7. srpna 1968, diskuze k bodu 58 ze 17. 7. 1968.

¹⁰⁰ Tamtéž, bod 70.

¹⁰¹ Tamtéž, usnesení k bodu 70.

že názor sta lidí (tolik se jich setkání zúčastnilo) ještě nevyjadřuje názor všech třiceti tisíc voličů v obvodu.¹⁰²

Samotné protlačení Františka Tesaře jako kandidáta na post poslance NS je možné chápat jako snahu dostat do Národního shromáždění osobu, která bude mít větší šance na prosazování zájmů okresu (Tesař byl v době zvolení již krajským tajemníkem). Ve snaze o jeho odvolání můžeme naopak spatřovat emancipaci veřejnosti v politických otázkách. Okresní vedení strany reagovalo vždy až po veřejných protestech či rezolucích na jeho odvolání. Zároveň je však i v postupu vedení OV vidět posun v myšlení směrem k reformismu. Byť samotný tlak na odvolání poslance byl velmi pozvolný a dosáhl vrcholu až v době, kdy už v podstatě pozdě.

Ustálený sled jednání byl narušen příchodem cizích vojsk. Okupační vojska začala na území okresu postupovat ve směru Harrachov – Tanvald.¹⁰³ Odtud pak dále pokračovala do okresního města i dalších míst okresu. Podle mimořádného vydání Novin Jablonecka z dvacátého třetího srpna házeli občané na vozovku sklo, hřebíky a docházelo také k přemalování či otáčení směrových tabulí u silnic. To pravděpodobně zapříčinilo i zbloudění části zásobovací sovětské kolony, které si vyžádalo i lidské oběti. Kolona totiž projížděla z Kořenova do Desné a v táhlém sjezdu v Dolním Polubném došlo k utržení vlečné cisterny, která pak narazila do objektu jabloneckých skláren. Samotné vozidlo pak pokračovalo ještě několik desítek metrů, než zastavilo. Cisterna po nárazu vybuchla, tlaková vlna rozbila okna v blízkém okolí. V ohni zahynula osmiletá školačka Dagmar Škávová a vozidlo, které původně táhlo tuto cisternu, pak srazilo její babičku, čtyřiasemdesátiletou Marii Vodákovou, která pak byla ještě zasažena výbuchem. Tato tragédie se stala v dopoledních hodinách a obou členů posádky sovětského vozu se ujali příslušníci VB. Jak dále píše Noviny Jablonecka, bylo to jejich štěstím, jinak by je dav zlynčoval. Navíc Noviny dementovaly zprávu stanice Vltava, která informovala o tom, že v Desné se po vojácích střílelo.¹⁰⁴

K mimořádnému jednání OV KSČ došla 21. srpna v 11 hodin dopoledne. Výsledkem tohoto jednání bylo jedenáctibodové opatření OV KSČ.¹⁰⁵

Předsednictvo zasedalo permanentně s mandátem od pléna OV. V okamžiku, kdy by nebylo rozhodnutí jednomyslné, mělo být neprodleně svoláno plénum OV. Byl vyhotoven

¹⁰² Noviny Jablonecka, 7. 8. 1968.

¹⁰³ Sovětské a polské divize armádní skupiny „A“. Není bez zajímavosti, že přes sousední Liberec postupovali jednotky skupiny „B“ – sovětské divize a divize NDR. KURAL, V.: Československo roku 1968. I. díl: obrodný proces. Praha 1993, s. 160.

¹⁰⁴ Noviny Jablonecka, mimořádné vydání 23. srpna 1968.

¹⁰⁵ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV KSČ – Opatření OV KSČ z 21. srpna 1968.

seznamů členů a kandidátů OV s uvedeným telefonním spojením. Tento seznam pak měl obdržet každý člen a kandidát OV, každý člen OKRK a delegát XIV. sjezdu.

Náčelník Obvodního oddělení Veřejné bezpečnosti, Lidových milicí ani předseda ONV neměli dělat žádná rozhodnutí bez vědomí předsednictva OV. Předseda ONV měl zajistit permanentní zasedání ONV a stálou službu na ONV. Měl být zodpovědný za plynulé zásobování obyvatelstva potravinami, pohonnými hmotami a také byl osobně zodpovědný za udržování klidu a pořádku.

Úkolem náčelníka Obvodního oddělení VB bylo zajištění a předávání informací o pohybu vojsk v okrese předsednictvu OV.

Došlo k ustavení zástupců pro jednotlivé části okresu – Jaroslav Belda pro Tanvaldsko, Josef Mrštík pro Železnobrodsko a Arnošt Ježek pro Jablonecko. Každý z těchto zástupců měl zodpovídat za udržení spojení (i náhradního) s předsednictvem OV. Zároveň mohl svolat členy a kandidáty OV, členy OKRK i delegáty sjezdu, kteří měli v jejich oblasti bydliště. Za tímto účelem obdrželi potvrzení od předsednictva i osobní dopravní prostředek.

Tajemník OV Miroslav Roubíček byl pověřen navázáním a udržením spojení se závodními organizacemi. Závodní organizace musely zajistit nepřetržitou službu funkcionářů v závodě. Dále byl tajemník Roubíček zodpovědný i za organizování protestních akcí v závodech.

Tajemník Josef Dvořák byl pověřen zajištěním jednotného postupu s Národní frontou, spojením s představiteli její okresního výboru a také organizací podpisových akcí proti pobytu okupačních vojsk. Současně byl také zodpovědný za možnost využití rozhlasu, rozhlasu po drátě i tiskárny pro účely OV. Za tímto účelem byl také vybaven pověřením OV a dopravním prostředkem.

Vedoucí organizačně politického oddělení OV Zdeněk Burkoň byl odpovědný za nepřetržitou službu na sekretariátě a také vytvoření týmů dobrovolníků, kteří budou schopni vykonávat potřebné úkoly.

Předsednictvo se zavazovalo při jednáních stanoviskem ÚV KSČ a vyslovilo naprostý nesouhlas s okupací republiky zahraničními vojsky.

Předsednictvo v zájmu poklidného jednání zasedalo v ulici 28. října, č.p. 14, kde mělo k dispozici i dostatek telefonických linek.¹⁰⁶

Další zápis z permanentního jednání předsednictva OV je z 22. srpna, konkrétně z 9.30 hod. Jednalo se o rozhodnutí uskutečnit generální stávkou ve všech průmyslových podnicích

¹⁰⁶ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV KSČ – Opatření OV KSČ z 21. srpna 1968.

v okrese. Stávka měla začít ve 12 hodin a trvat měla dvě hodiny. V rozhodnutí jsou uvedeny důvody stávky: předsednictvo OV KSČ odmítalo okupaci, samozvance Koldera, Indry, Barbíka a Biřáka a žádalo o propuštění funkcionářů Dubčeka, Smrkovského, Černíka, Císaře a dalších.¹⁰⁷

K jistě emotivnímu jednání došlo při zasedání pléna OV KSČ, které se uskutečnilo 27. srpna. Na tomto jednání došlo k personálním změnám ve složení předsednictva. Rudolf Šec byl odvolán z pozice vedoucího tajemníka („nezvládl náročné úkoly současné doby“), nahradil ideologického tajemníka Josefa Dvořáka, který se místo něj stal vedoucím tajemníkem. Dále bylo předsednictvo rozšířeno o dva členy (ing. Karel Pelant a Jiří Bakovský). Došlo také ke zřízení funkce neuvolněného předsedy OV KSČ, kterým byl zvolen ing. Arnošt Ježek.¹⁰⁸ Předsednictvo tak pokulhávalo za vývoj doby, například v sousedním Liberci byl nový předseda OV zvolen již 24. čer., při němž o vytvoření této funkce se v Jablonci hovořilo již od dubna 1968.¹⁰⁹

Na toto jednání došlo ke schválení dopisu adresovanému ÚV KSČ. Předsednictvo v něm vyjádřilo jednoznačnou podporu ÚV a také odmítá okupaci. Plénium v tomto dopise prohlašovalo: „*Nadále uznáváme jen stranické orgány volené na XIV. sjezdu naší strany v čele se soudruhem Dubčekem. Proto nás znepokojuje, že pod uvedeným komuniké jsou podepsáni lidé, kteří důvěru strany nemají a XIV. sjezd je do ústředních orgánů nezvolil. Znepokojuje nás, že odchod okupačních vojsk je odvislý na normalizaci poměrů v naší zemi, když vlastně tuto nenormální situaci vyvolává právě přítomnost okupantů*“.¹¹⁰

Dále plénium OV ubezpečilo ÚV, že ze svých zásad a stanovisek neustoupí, protože jinak by došlo k narušení autority a důvěry strany, kterou získala zvláště v posledních dnech.¹¹¹

Další jednání pléna se uskutečnilo za dva dny (29. srpna). Na tomto jednání informoval delegát sjezdu Miroslav Klinger o průběhu mimořádného sjezdu (velmi pozitivně

¹⁰⁷ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV KSČ – Rozhodnutí OV KSČ z 22. srpna 1968.

¹⁰⁸ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 50, kart. 18, Plénium OV KSČ – Zápis z jednání 27. srpna 1968.

¹⁰⁹ Maňák, Jiří: Od ústupu k porážce. s. 13, http://www.dejinyksc.usd.cas.cz/publikace-projektu/doc_download/262-maak-jii-od-ustupu-k-porace-od-omezovani-k-likvidaci-postup-qnormalizaceq-a-jeho-vyvrcholeni-.html

¹¹⁰ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 50, kart. 18, Plénium OV KSČ – Dopis adresovaný ÚV KSČ z jednání pléna OV z 27. srpna 1968.

¹¹¹ Tamtéž.

hodnotil ukázněnost jednotlivých delegátů, kteří se i přes překážky v dopravě se dostavovali během celého dne i shodu, která panovala na celém sjezdu).¹¹²

Dalšími řečníky na plénu byli Václav Petrásek a František Tesař, oba poslanci Národního shromáždění. Václav Petrásek informoval o průběhu jednání (sešlo se celkem 162 poslanců, nadpoloviční většina poslanců se i přes problémy s dopravou sešla již v 5.45 hod). František Tesař pak informoval o průběhu své cesty na zasedání (v jeho případě cesta z Ústí nad Labem do Prahy, když dorazil do Prahy, bylo již ÚV KSČ obsazeno, ale do Národního shromáždění se ještě dostal).¹¹³

Vedoucí tajemník Dvořák pak informoval o rezolucích a podpisových akcích v okrese. Například pod rezoluci za neutralitu (ta do Jablonce byla dovezena z Liberce) se podepsalo celkem 41 605 občanů, pro rezoluci za odchod sovětských vojsk se podepsalo 33 379 občanů. Poté provedl ještě zhodnocení celkové situace v okrese a vyslovil jednoznačnou důvěru a podporu ÚV.¹¹⁴

Stanoviska z jeho referátu se pak objevují i v rezoluci vydané plénem OV KSČ. *„Pokořující zprávu o „pozvání“ čelných představitelů do Moskvy o jednání o našem bytí či nebytí, a zvláště pak o podmínkách tak zvané „normalizace“ našeho života, nás hluboce ranily v našem internacionálním citění, k němuž jsme stranou byli vždy vedeni, avšak nesrazily nás na kolena.“*¹¹⁵

V rezoluci jsou dále uvedeny požadavky na odchod okupačních vojsk, odmítnutí jakéhokoli vměšování se vojsk do vnitřních záležitostí. Podle rezoluce je jedním dokumentem, podle kterého může KSČ v současné době jednat je Akční program ÚV KSČ. Opět se opakuje odmítnutí „samozvanců“ a uznání závěrů XIV. sjezdu strany. Celá rezoluce pak končí větou: *„Jen ten národ je svobodný, který neupírá svobodu druhému národu.“*¹¹⁶

3.3 Příprava nástupu normalizace (září 1968 – duben 1969)

Na prvním zářijovém jednání předsednictva OV (4. září) byly projednány zprávy členů OV z jednotlivých schůzí a aktivů základních organizací KSČ. Došlo na nich k výrazné kritice, teď již jen tajemníka, Rudolfa Šece. Ten se totiž zúčastnil aktivu cca 140 funkcionářů,

¹¹² SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 50, kart. 18, Plénium OV KSČ – Zápis z jednání 29. srpna 1968.

¹¹³ Tamtéž, vystoupení poslanců NS Václava Petráska a Františka Tesaře.

¹¹⁴ Tamtéž, referát tajemníka Josefa Dvořáka.

¹¹⁵ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 50, kart. 18, Plénium OV KSČ – Zápis z jednání 27. srpna 1968, rezoluce pléna OV KSČ.

¹¹⁶ Tamtéž.

kde měl předat informace ze zasedání KV a ÚV strany. Tohoto jednání se zúčastnili i zástupci SKV KSČ (Petrka a Zuntých) a pracovník ÚV KSČ (Halík). Projev Rudolfa Šece, kterým celý aktiv začínal, měl zapříčinit odchod větší části funkcionářů ještě během aktivu. Šec prý použil nevhodné příklady, co se týče současné situace (v zápise ze zasedání, ani v podkladových materiálech bohužel není přepis projevu, ani alespoň příklady těchto nevhodných výroků – žádné informace o jednání a vystoupení Rudolfa Šece nejsou ani v souhrnné zprávě vedoucího tajemníka Josefa Dvořáka o průběhu jednotlivých jednání.¹¹⁷ Šec se bránil, že pouze tlumočil informace z KV strany, kdy se ztotožnil s oficiálním stanoviskem, „celá řada věcí, je však z jeho strany jinak chápána a také ani se všemi členy POV strany, že se neztotožňuje“.¹¹⁸

Kritice byli podrobena i zástupci SKV KSČ i ÚV strany, kteří nezakročili a vystoupili až v okamžiku, kdy většina funkcionářů již na aktivu nebyla.¹¹⁹

Hodnocení aktivů tak bylo pozitivní, až na právě zmiňovaný aktiv v Jablonci. Dokonce i Železnobrodsku, kde ještě situace strany začátkem června nebyla hodnocena pozitivně. Strana podle předsednictva zde již získala autoritu a stranické orgány si upevnili vedoucí pozici.¹²⁰

Výsledkem diskuze pak bylo usnesení, podle kterého je napříště povinností uskutečnit schůzku všech, kteří by se měli účastnit jakéhokoli aktivu. Je nutné, aby došlo k jednotnému vystupování a výkladu informací. Předsednictvo musí navenek vystupovat jednotně.¹²¹

Členové předsednictva OV Karel Pelant a Jiří Bakovský pak předložili předsednictvu návrh na změny ve fungování aparátu OV. Mělo dojít k vytvoření čtyř středisek v okrese, aby bylo možné rychleji a operativněji svolat aktivity funkcionářů strany.¹²²

Zároveň byl tajemník Josef Dvořák pověřen jednáním s libereckým OV KSČ (ta byla zastupována vedoucím tajemníkem Ladislavem Beldou) o společném jednání obou OV, kde by byly projednány společné otázky obou okresů.¹²³

Posledním bodem jednání pak bylo rozhodnutí o skartaci „přísně tajného“ zápisu z jednání předsednictva OV ze dne 22. srpna 1968 (důvod skartace není uveden).¹²⁴ I přesto,

¹¹⁷ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 4. září 1968, bod č. 77

¹¹⁸ Tamtéž, Zpráva Josefa Dvořáka, vedoucího tajemníka OV KSČ, Ohlas na jednání ÚV KSČ ...

¹¹⁹ Tamtéž.

¹²⁰ Tamtéž.

¹²¹ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 4. září 1968, Usnesení k bodu č. 77.

¹²² SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 4. září 1968, bod 79.

¹²³ Tamtéž, bod 81.

že mělo dojít ke skartování veškerých materiálů z tohoto jednání, jak již bylo uvedeno, zachoval se zápis rozhodnutí o generální stávce.

Ke společnému jednání obou okresních výborů došlo 12. září. Hlavní náplní byly názory na vydávání společného deníku pro oba okresy, jehož vydávání by mělo na starosti OV NF. Zároveň byl projednán vztah obou organizací ke krajskému výboru OV KSČ. Závěrem pak bylo jednání označeno za prospěšné, podobnou formou bude dobré postupovat i nadále.¹²⁵ Toto jednání bylo ale porušením stranického centralismu, krajský výbor k tomuto jednání nedal souhlas.¹²⁶

Rudolf Šec uveřejnil v Novinách Jablonecka článek, ve kterém se pokoušel obhájit své názory a vyvrátit tvrzení, že je kolaborantem. Stavěl sám sebe spíše do role uvážlivého rádce, podle kterého je důležité snažit se dosáhnout alespoň nějakých výsledků v podmínkách, které umožňuje doba. Jednoznačně se proto v tomto článku postavil za moskevské protokoly, které podle něj jako jediné „skutečně umožňují pokračovat v polednovém vývoji“¹²⁷. Z tohoto článku je pak zřejmé, že Šec nesouhlasil s postojem předsednictva vyjadřujícím podporu ÚV KSČ a nesouhlas s moskevskými protokoly. Strana podle něj v současné době musí vysvětlovat současný stav a ne dávat lidem falešné naděje.¹²⁸ Pokud se ale nějakým způsobem snažil získat na svoji stranu přízeň veřejnosti, účinek je dle mého názoru zcela opačný. Vyznění celého článku je velmi protireformní.

Tímto článkem se předsednictvo zabývalo na svém zasedání 25. září. Proti obsahu nelze nic vytknout, až na některé osobní názory Šece, se kterými většina předsednictva nesouhlasila. Rozprava byla vedena v tom duchu, zda je vhodné v tomto období vystupovat tímto způsobem v tisku.¹²⁹

Členové předsednictva byli informováni o průběhu jednání na SKV KSČ. Není možné ustupovat od polednové politiky, je nutné ještě více aktivizovat další okresní orgány (sovětští důstojníci se již tolik nesnaží o kontakt s OV, ale navazují styky s předsedy MěNV, snaží se

¹²⁴ Tamtéž, bod 82.

¹²⁵ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 12. září 1968, bod 83.

¹²⁶ Maňák, Jiří: Od ústupu k porážce. s. 20, http://www.dejinyksc.usd.cas.cz/publikace-projektu/doc_download/262-maak-jii-od-ustupu-k-porace-od-omezovani-k-likvidaci-postup-qnormalizaceq-a-jeho-vyvrcholeni-.html

¹²⁷ Noviny Jablonecka, 25. 9. 1968.

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 25. září 1968, bod 98.

organizovat besedy apod.). Na jednání byla také sdělena velmi optimistická informace, že cizí vojska by měla území republiky opustit nejpozději do 28. října 1968.¹³⁰

Předsednictvo OV bylo také seznámeno s „Dopisem předválečných komunistů“, tento dopis byl odsouhlasen na besedě se zasloužilými členy KSČ. Dopis byl označen ne za spontánní, ale organizovaný útok na současnou politiku strany. Tento dopis byl doručen na OV.¹³¹ Ve stejné době totiž byla snaha uveřejnit tzv. Dopis věrných soudruhů, zasloužilých členů strany. Tento dopis byl zaslán jak OV, tak i OKRK a předán i Novinám Jablonecka, které ho však odmítli otisknout (zásluhou především šéfredaktora Jiřího Paláta). Samotný obsah dopisu je uveden v dokumentech OKRK. Obsah tohoto dopisu OV odmítlo, stanovisko OKRK bylo v roce 1968 nejednotné (v jablonecké verzi Poučení z krizového vývoje je již tento dopis označen za výraz uvědomělých členů strany, kteří si byli vědomi útoků pravicových sil v okrese). Dopis věrných soudruhů je znám bohužel jenom z tohoto opisu, u kterého však nejsou uvedeni jeho signatáři.¹³²

Obsahem obou dopisů bylo odmítnutí celého „polednového“ vývoje ve společnosti a jednoznačný souhlas s příchodem okupačních vojsk, díky němuž byl zastaven celý „*tento, pro stranu neblahý, vývoj*“.¹³³ Signatáři obou dopisů se jednoznačně ztotožnili se závěry moskevského protokolu.

Na konci září byla konečně, zhruba po půl roce, dokončena automatická telefonní ústředna, umožňující spojení mezi Libercem a Jabloncem. Odpadla tím nutnost využívat meziměstskou telefonní ústřednu, která komplikovala a značně prodlužovala spojení mezi jednotlivými městy.¹³⁴

Čtrnáctého října došlo k mimořádnému plenárnímu zasedání OV, které se zabývalo návrhem stanoviska k „Dopisu předválečných komunistů“. Před jeho začátek se ještě sešlo předsednictvo OV, jehož jednání využil Rudolf Šec. V obou dopisech byl vyjádřen jasný nesouhlas s jeho odvoláním. Je označován za odpůrce antisovětské hysterie. Rudolf Šec proto žádal o přehodnocení svého odvolání a vydání usnesení, ve kterém by bylo jasně uvedeno, že byl odvolán pouze z rozhodnutí pléna a předsednictva a ne z důvodu tlaků ze ZO. To se mu však nepodařilo, protože OV jednoznačně odmítlo obsah dopisu. Myšlenky dopisu byly

¹³⁰ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 25. září 1968, bod 99.

¹³¹ Tamtéž, bod 100.

¹³² Samotné stanovisko pléna je ze 14. října 1968. SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 113, kart. 93, Okresní kontrolní a revizní komise – Zápisy z jednání pléna.

¹³³ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 25. září 1968, „Dopis předválečných komunistů“ (podkladový materiál)

¹³⁴ Noviny Jablonecka, 25. 9. 1968.

označeny za neplodnou diskuzi, která nikam nevede. Znovu byla vyslovena podpora Dubčekovi. Celé usnesení si protiřečí, protože sice odmítá závěry „Dopisu předválečných komunistů“, ale zároveň se zavazuje k plnění dohod mezi československými a sovětskými představiteli.¹³⁵

Rétorika následujících hodnocení vývoje doby je pak v souladu s oficiální rétorikou ÚV v tehdejších dnů. Snahou byla dosáhnout alespoň nějakých výsledků a zachránit z polednové doby co se dá. *Stranická organizace je pevně rozhodnuta v pevné jednotě se všemi lidmi pokračovat v polednové cestě, všemi silami napomáhat normalizaci a v klidu s pochopením pro realitu současných dní řešit v zájmu celé naší společnosti všechny složité otázky, které jsou před ni stavěny.*¹³⁶

Na přelomu října a listopadu pak došlo k několika jednáním, jejichž náplní byly přípravy a následná hodnocení průběhu jak oslav vzniku ČSR, VŘSR i výročí podpisu Smlouvy o přátelství a vzájemné pomoci a spolupráci ČSSR a SSSR. Druhého října uveřejnil OV NF v Novinách Jablonecka výzvu týkající se právě blížících se oslav padesátého výročí vzniku republiky. V té se mimo jiné píše: „*Chápejte proto oslavy jako vzácnou a jedinečnou příležitost přiblížit se pravdě minulých i dnešních dnů. Příležitost jak lépe a spravedlivěji posoudit vývoj posledních padesáti let.*“¹³⁷

Podle dohody z 13. října mělo na jednání předsednictva 6. října k projednání stanoviska k tzv. „Bílé knize“¹³⁸ a dalším otázkám k činnosti OV a strany v okrese.¹³⁹

Tato dohoda však nebyla dodržena a k žádnému takovému jednání na tomto zasedání nedošlo. V zápise není uveden ani důvod, proč došlo ke změně programu jednání. Místo „Bílé knihy“ byla projednávána zpráva tajemníka OV Rudolfa Šece o průběhu cesty krajské delegace do SSSR a příprava plenárního zasedání ÚV KSČ plánovaného na prosinec.¹⁴⁰

Bílou knihou se však zabývala Rada ONV, která nakonec zaslala dopis vládě republiky. V ní žádají zákaz distribuce této tiskoviny, protože obsahuje „*nepravdivé zprávy,*

¹³⁵ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 14. října 1968, Usnesení OV KSČ.

¹³⁶ Noviny Jablonecka, 25. 9. 1968.

¹³⁷ Noviny Jablonecka, 2.10. 1968.

¹³⁸ Tzv. Bílá kniha byla sestavena sovětskými propagandisty a agenty KGB, byl to soubor polopravd a výmyslů, tak aby byl vytvořen obraz „kontrarevoluce“ v Československu a mohla být zdůvodněna okupace.

¹³⁹ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 6. listopadu 1968, Usnesení OV KSČ.

¹⁴⁰ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 78, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 13. listopadu 1968, Usnesení OV KSČ.

keré, [...] vzbuzují ve veřejnosti rozhořčení, což stěžuje proces konsolidace.“¹⁴¹ Dále také žádají ukončení vysílání rozhlasové stanice Vltava.¹⁴²

Rudolf Šec se zúčastnil jako jeden ze zástupců okresní organizace aktivu funkcionářů strany v České Lípě. Na tomto jednání byli účastníci informováni z úst Josefa Smrkovského o rezoluci listopadového pléna ÚV KSČ. Následujícího dne se pak konal okresní aktiv funkcionářů, na kterém informoval Šec o průběhu tohoto jednání. Dvacátého sedmého listopadu pak vyšel článek poslance KNV Josefa Grögera. Poslanec v tomto článku hodnotí velmi negativně celé vystoupení Šece na okresním aktivu. „*Je možné, že ne všichni zúčastnění hodnotili jeho [Smrkovského] stejně – určujícím je zde zřejmě přístup účastníků k hodnocení polednového vývoje*“. Podle vystoupení Šece na okresním aktivu nebyli v atmosféře doby zvoleni jako delegáti na XIV. sjezd žádní dělníci. Gröger tuto informaci vyvracel a obvinil Šece z dezorientování občanů a narušování důvěry k významným představitelům polednové politiky KSČ.¹⁴³

Posledním významným zasedáním pro politický vývoj v okrese bylo dvoudenní plenární zasedání OV, konané ve dnech 28. a 29. listopadu. Plénum projednalo hlavně usnesení k výsledkům listopadového plenárního zasedání ÚV. Plénum s těmito závěry souhlasilo – pozitivní rysy polednového vývoje jsou stále základem dalšího postupu. I přesto ale požadovalo, aby bylo pokračováno v tzv. polednové politice (zveřejňování základních informací, občanské svobody), dále také požadovalo odchod zkompromitovaných politiků. „*Není samozřejmě možné tyto změny udělat ihned, ale dlouhodobé odmítání jejich řešení i nesprávné hodnocení jejich příčin by mohlo vést ještě ke větší složitosti vývoje, který je v současné době již velmi komplikovaný. Listopadové plénum ÚV a jeho rezoluce je východiskem ze současné situace a povede ke konsolidaci společnosti, která je v této době rozhodující.*“¹⁴⁴

Na posledním zasedání předsednictva OV roku 1968 (11. prosince) byl přítomný i vedoucí tajemník SKV KSČ Ladislav Kreperát. Ten jménem předsednictva SKV KSČ požádal o uvolnění tajemníka Rudolfa Šece z aparátu OV pro potřeby krajského výboru. Po

¹⁴¹ Noviny Jablonecka, 2. 10. 1968.

¹⁴² Rozhlasová stanice Vltava začala vysílat na začátku okupace a jednalo se o stanici, která měla nahradit vysílání domácího rozhlasu. Vysílala za použití vysílače nedaleko Drážďan.

¹⁴³ Noviny Jablonecka, 27. 11. 1968.

¹⁴⁴ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 50, kart. 18, Plénum OV KSČ – Zápis z jednání 28. a 29. listopadu 1968, rezoluce pléna OV KSČ.

velmi krátkém jednání se předsednictvo usneslo na návrhu pro lednové plénum obsahujícím souhlas s uvolněním tajemníka.¹⁴⁵

Během prvního jednání předsednictva OV 8. ledna byl předložen návrh na hodnocení Rudolfa Šece, které mělo být předloženo lednovému plenárnímu zasedání OV. S hodnocením výrazně nesouhlasil sám Rudolf Šec a žádal přepracování tohoto hodnocení.¹⁴⁶ K přepracování mělo dojít ještě na setkání předsednictva před plénem OV. Na tomto jednání došlo i k hodnocení činnosti vedoucího tajemníka Josefa Dvořáka.¹⁴⁷ Vedoucí tajemník byl hodnocen velmi kladně, velmi pozitivně byla hodnocena jeho činnost zvláště při kritických okamžicích, kdy dovedl odstranit názorové rozdíly a sjednotit kolektiv, tak aby mohl dále plnit svoje úkoly (a to nejen pracovníky aparátu KSČ, ale například i vysokoškoláky při stávce v listopadu minulého roku). Tajemník byl podle hodnocení oblíben i mezi pracovníky aparátu a měl být proto i zárukou kvalitní práce aparátu i nadále (v této souvislosti je zmíněna i další podpora demokratických změn ve společnosti).¹⁴⁸

Námítky Rudolfa Šece ve spojitosti s jeho hodnocení nakonec byly do hodnocení zapracovány ve formě poznámky. Plénum tak mělo možnost posoudit obě varianty hodnocení. Rudolf Šec nesouhlasil s tou částí hodnocení, ve které byla hodnocena jeho činnost v období ledna až srpna roku 1968. Podle původního hodnocení si Šec nevybudoval s většinou členů předsednictva dobré vztahy. Tato skutečnost byla zapříčiněna rozdílností názorů, která se ještě více projevila po květnovém plénu ÚV. V srpnových dnech nezvládl úkoly spojené s potřebami doby a byl odvolán. Vůbec poprvé se objevuje zmínka o jeho neurovnaných rodinných poměrech (o nichž však není v předchozích jednáních ani zmínka), které ještě více zhoršují jeho pozici v okrese.¹⁴⁹

Rudolf Šec sám navrhoval mírnější vyznění kritiky v tom smyslu, že prosazoval důsledné plnění závěru květnového pléna ÚV, kdy podle většiny členů přecenal nebezpečí pravicových, protikomunistických a protisocialistických sil. To mělo vliv na jeho hodnocení jak srpnových tak i pozdějších událostí.¹⁵⁰

¹⁴⁵ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 94, kart. 79, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 11. prosince 1968, bod 138.

¹⁴⁶ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 80, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání předsednictva, bod 154.

¹⁴⁷ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 80, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání předsednictva 8. ledna 1969, bod 153.

¹⁴⁸ Tamtéž, Hodnocení vedoucího tajemníka OV KSČ Miroslava Dvořáka (podkladový materiál pro jednání).

¹⁴⁹ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 51, kart. 19, Plenární zasedání OV KSČ – Zápis z jednání pléna 14. ledna, Hodnocení tajemníka OV KSČ Rudolfa Šece (podkladový materiál pro jednání).

¹⁵⁰ Tamtéž.

Ve stejný den jako jednalo i předsednictvo, vyšlo i první číslo Novin Jablonecka. Prvním ze článků, který zde vyšel, bylo oficiální vyjádření stanoviska stranických orgánů k Prohlášení předsednictva ÚV KSČ. V článku nazvaném „Klid a rozum zvládnout situaci“ je sice vyjádřeno shrnutí stanoviska OV KSČ (ač je v článku zmiňováno jednání OV KSČ v souvislosti s prohlášením ÚV KSČ, v archivních pramenech není žádný záznam z tohoto jednání, případně zápis stanoviska), ale zároveň zde je i polemika o současné situaci. Hlavní náplní článku je situace kolem Josefa Smrkovského, který měl být odvolán z postu předsedy Národního shromáždění. Polemika připouští, že bude důležité zachovat klid při řešení situace, ale zároveň by nemělo dojít k tomu, aby občané ztratili právo vyjadřovat se svobodným způsobem k situaci ve státě.¹⁵¹

Druhým článkem je úvodník Jiřího M. Paláta, šéfredaktora Novin Jablonecka, který byl výrazně progresivní a neustále burcoval občanské svědomí. V tomto článku se sice nezabývá situací kolem Smrkovského, ale vyzývá k jednotnému postupu a občanské angažovanosti, která je v současné době důležitá více než kdy jindy. „*Naplňujme heslo, že lid je skutečným zdrojem moci ve státě.*“¹⁵²

Plénium, které mělo mimo jiné projednat uvolnění Rudolfa Šece pro potřeby KV strany, se konalo 14. ledna 1969. V úvodním referátu tajemníka Miroslava Roubíčka byl zhodnocen celý rok 1968 na okresní úrovni (ve smyslu práce okresní organizace). Plénium podle očekávání dalo souhlas k uvolnění Rudolfa Šece.

Předsednictvo při následujícím jednání 22. ledna reagovalo na čin Jana Palacha. Výsledkem jednání byl dopis, který byl rozeslán všem základním organizacím. Předsednictvo ONV mělo zajistit rozeslání kondolenčních archů na střední školy a do velkých závodů v okrese, tak aby občané mohli vyjádřit soustrast. Zároveň po dohodě se základními organizacemi mělo být zajištěno vyvěšení smutečních praporů a ve stanovenou hodinu pohřbu měly znít hasičské sirény v době dvou minut. Předsednictvo NF pak mělo zajistit vyslání delegace na samotný pohřeb.¹⁵³

O průběhu kondolenčního aktu u jablonecké radnice se dozvídáme ze článku „Bděte, lidé – Člověk je mrtev“ (autorem tohoto článku byl Jiří M. Palát). V tomto článku je uveden i výňatek z dopisu Městského výboru Českého svazu žen, adresovaného matce Jana Palacha.

¹⁵¹ Noviny Jablonecka, 8. ledna 1969.

¹⁵² Tamtéž.

¹⁵³ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 80, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 22. ledna, Dopis OV základním organizacím v okrese (příloha k zápisu z jednání)

V článku je kritizována i jedna z jabloneckých škol, která nevyvěsila smuteční prapory – je označena jako „žlutá“¹⁵⁴ (bohužel se mi nepodařilo zjistit, o jakou ze škol se jednalo).

Zde Jablonec opět tak trochu pokulhává za sousedním Libercem. Nemůže samozřejmě srovnávat studentské akce, které byly organizovány v Liberci (Jablonec neměl žádnou VŠ). V Liberci se ale například uskutečnila tryzna a následně se uskutečnil průvod městem, kdy v čele tohoto průvodu šli čelní představitelé Okresního výboru v Liberci.¹⁵⁵

Hlavním bodem dalšího jednání předsednictva 29. ledna bylo projednání rozšiřování ilegálních tiskovin a letáků. V jednom z anonymních dopisů byli členové strany varováni před podlehnutím revizionistickému a nacionalistickému tlaku.¹⁵⁶ Rozšířené stanovisko strany pak bylo uveřejněno v Novinách Jablonecka (pod názvem „Potřebujeme poctivou práci, důvěru a rozum). Stanovisko je v tomto článku například rozšířeno o výzvu k zadržování ilegálních letáků a jejich následné předání OV. Zde je nutné podotknout, že v ilegálních letácích se objevují jak hlasy obhajující Pražské jaro, tak i hlasy „jásající“ nad příchodem okupačních vojsk.

Na tomto zasedání byl také okrajově projednán dopis OKRK požadující po předsednictvu zaujetí stanoviska k vystoupení Rudolfa Šece. Předsednictvo se shodlo, že tuto otázku projedná na mimořádném jednání 10.2.¹⁵⁷

Jednalo se o zaujetí stanoviska k projevu Šece na plenárním zasedání OV KSČ 14. ledna. V podkladových materiálech k samotnému plénu se záznam tohoto projevu neobjevuje. Podle poznámek pro jednání předsednictva (konaného podle dohody 10. února) byl učiněn přepis tohoto projevu podle magnetofonového záznamu.¹⁵⁸ Proto se o něm zmiňuji až nyní. Všichni od tohoto projevu pravděpodobně čekali jakési rozloučení s celým plénem před odchodem na krajský sekretariát.

Rudolf Šec však tento projev spíše pojal jako kritiku vedení OV. Obhajoval svoje postoje a názory, které prezentoval během své funkce v předsednictvu. Nejprve podotkl, že neodchází na svou žádost, jak mu prý bylo často vytýkáno. Dle mého názoru se snažil naznačit, že žádost na jeho odchod z předsednictva přišla z okresního vedení, které se tak

¹⁵⁴ Noviny Jablonecka, 25. ledna 1969.

¹⁵⁵ Maňák, Jiří: Od ústupu k porážce. s. 24, http://www.dejinyksc.usd.cas.cz/publikace-projektu/doc_download/262-maak-jii-od-ustupu-k-porace-od-omezovani-k-likvidaci-postup-gnormalizaceq-a-jeho-vyvrcholeni.html

¹⁵⁶ Noviny Jablonecka, 5. února 1969.

¹⁵⁷ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 80, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 29. ledna, bod č. 175.

¹⁵⁸ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 80, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z mimořádného jednání 10. února, Přepis projevu Rudolfa Šece (pokladový materiál pro jednání).

snážílo „odstranit“ nepohodlné členy. „*Jsem hluboce přesvědčen o tom, že nehraje vůbec žádnou roli, jestli odejde jeden, dva, tři, nebo kolik funkcionářů z okresního výboru, nebo z okresu vůbec, protože je naprosto jasné, že problémy vždycky zůstávají a okresní organizace se jejich řešení vyhnout nebude moci.*“¹⁵⁹ Zároveň také označil jako představitele pravicových sil některé členy předsednictva (Bakovský, Kneř, Pavienská, Pelant) a také obvinil předsedu a vedoucího tajemníka strany z nedostatečné iniciativy při čelení těmto pravicovým tlakům.

Dle mého názoru hlavním účelem celého tohoto projevu bylo „očistění“ Šece v očích krajské organizace (na plenárním zasedání byl přítomen vedoucí tajemník SKV KSČ Ladislav Kreperát) a naprosté distancování od reformních proudů. Tím si „připravil“ půdu pro svoje působení na krajském sekretariátu.

Celé mimořádné jednání vzniklo z popudu Okresní revizní a kontrolní komise, která na základě Šecových obvinění některých členů předsednictva z pravicových postojů, požadovala od předsednictva vyjádření. Okresní a revizní a kontrolní komisi na zasedání zastupoval její předseda Jaroslav Zapadlo. Na mimořádném jednání došlo k velmi emotivnímu diskuzi, ze kterého je jasné, kdo je zástupcem konzervativních sil ve straně. Karel Pelant se postavil velmi ostře proti vystoupení Rudolfa Šece, podle jeho názoru se Šecův projev „*opíral o laciné pomlouvání [...] a nemělo mu být umožněno přejít na KV strany*“.¹⁶⁰ Naopak na obranu bývalého tajemníka vystupuje např. Jan Těšík. Projevy jednotlivců v této diskuzi pak potvrzují názor Rudolfa Šece o představitelích reformistů i jejich podpory ze strany vedoucího tajemníka strany. Jedinou výjimkou je tak Miloslava Pavienská, která v diskuzi vystupovala velmi zdrženlivě.¹⁶¹ Závěrem celého jednání bylo ustavení skupiny ve složení Roubíček, Belda, Těšík. Tato skupina měla připravit stanovisko předsednictva pro příští zasedání pléna. Stanovisko mělo být samozřejmě projednáno ještě předtím předsednictvem.

Toto stanovisko bylo předneseno na plenárním zasedání 26. února. Předsednictvo v něm zcela odmítá názory Šece. Podle názoru předsednictva došlo v posledním období k „politickému kvasu“ a pro další fungování strany a konsolidace situace v ní je nutné neustálé posuzování celé strany i jednotlivců, jakož i samotná diskuze. Předsednictvo však mělo vystupovat jednotně a veškeré výtky by nejprve měly být projednány v užším okruhu vedení. Předsednictvo pak v případě takových kritických výstupů podle svého názoru vypadalo

¹⁵⁹ Tamtéž.

¹⁶⁰ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 80, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z mimořádného jednání 10. února.

¹⁶¹ Tamtéž.

rozpolceně a nejednotně.¹⁶² Ve stanovisku se tak neodráží rozhořčenost jednotlivých členů (zvláště Pelanta a Bakovského) nad Šecovým vystoupením. Dle mého názoru se předsednictvo i plénum mělo celou záležitostí zabývat mnohem dříve. V okamžiku, kdy již byl Rudolf Šec formálně uvolněn do krajského aparátu mohla jablonecká organizace již těžko něco učinit. Rudolf Šec si toho byl jistě vědom, jak dokazují jeho příspěvky v rozpravě na tomto plénu.

Dalším důležitým bodem jednání bylo hodnocení vývoje Novin Jablonecka. Podkladovým materiálem pro toto jednání byla zpráva, jejímiž autory byli – František Kriegel (šéfredaktor Novin skla a bižuterie), člen redakční rady Kuna, pracovník ideologického oddělení OV a Zdeněk Kolman, člen OV KSČ.

Samotný vývoj lze podle zprávy předložené plénu rozdělit na dvě části. Není překvapením, že v prvním období byl na pozici šéfredaktora Zdeněk Frantál. V tomto období byly Noviny Jablonecka pouze tiskovým orgánem, který podle zprávy mechanicky přebíral informace jak od OV KSČ, tak i od ONV. Zlomovým okamžikem pro další směřování Novin bylo jmenování Jiřího Paláta šéfredaktorem v červenci 1968. Díky němu tak Noviny už jen netlumočili stanoviska okresních orgánů, ale uveřejňovaly rozhovory s jednotlivými funkcionáři, v člancích se objevovaly i komentáře a hodnocení situace v okrese. „*Navíc je nutné pozitivně hodnotit i jejich činnost během srpnových událostí.*“¹⁶³ Plénum tak reagovalo na již zmiňovaný projev Rudolfa Šece, ve kterém použil výňatky z článků Novin a odvinil šéfredaktora Pavláta z „*jitření nálad v okrese*“.¹⁶⁴ Šec na tomto plénu obhajoval svoje vystoupení, chtěl jím prý pouze upozornit na nedostatky v redakční práci Novin Jablonecka. Zároveň však označil celou zprávu za šokující „*a je to doklad jenom toho [...], jak hluboko klesli naši vedoucí soudruzi v předsednictvu.*“¹⁶⁵

Plénum i předsednictvo OV se ale jednoznačně postavilo za šéfredaktora Pavláta i celou redakci Novin Jablonecka a návrh Rudolfa Šece označilo za neodůvodněný a neuvážený.¹⁶⁶ Na tento fakt jmenovaný reagoval obviněním celého předsednictva z oportunistu a porušování stanov KSČ, neboť stále existuje funkce předsedy OV KSČ.

¹⁶² SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 51, kart. 19, Plenární zasedání OV KSČ – Zápis z jednání pléna 26. února.

¹⁶³ Tamtéž.

¹⁶⁴ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 80, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z mimořádného jednání 10. února, Přepis projevu Rudolfa Šece (pokladový materiál pro jednání).

¹⁶⁵ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 51, kart. 19, Plenární zasedání OV KSČ – Zápis z rozpravy z jednání 26. února

¹⁶⁶ Tamtéž.

Nakonec svůj projev ukončil jakýmsi „mučednickým“ gestem: „*Jestliže to stačí okresnímu výboru strany, pak se asi skutečně nedá nic dělat.*“¹⁶⁷

Předsednictvo se opět sešlo až 12. března, kde projednala situaci na ONV Jablonec nad Nisou, k tomuto jednání byl přizván Zdeněk Hejduk, tajemník ONV. Předsednictvo se zabývalo zvláště množícími se stížnostmi na Zdeňka Hejduka a jeho dalším setrváním ve funkci. Předsednictvo OV se dostalo do ostrého sporu s předsednictvem ONV (to zastupoval na jednání člen OV a zároveň předseda ONV Karel Svoboda). Již v minulosti byli stížnosti na Hejduka, které však byly vždy vysvětleny a předsednictvo OV bylo ubezpečeno, že Hejduk může dále setrvat ve funkci. Olej do ohně přilíval i sám Hejduk, který ve svém vystoupení obvinil člena předsednictva OV Bakovského ze zneužívání situace a podlamování autority strany, protože se zbavuje jemu nepohodlných členů na vedoucích místech. O emotivnosti celého jednání svědčí výrazy „*rozehnat celou radu ONV*“, „*odstřelení se*“.¹⁶⁸ Celou rozpravu zakončil samotný Hejduk s tím, že souhlasí se zbavením funkce, ale stále v tom vidí záměr a útok, k čemuž ještě řekne své na plénu strany.¹⁶⁹ Celou situaci měla vyřešit skupina ve složení Arnošt Ježek, Josef Dvořák, Jaroslav Belda a Josef Mršík. Tato skupina měla vypracovat podkladový materiál pro plenární zasedání pro odvolání Zdeňka Hejduka a zároveň navrhnout nového vhodného kandidáta.

Předsednictvo se také zabývalo možností vzniku nového deníku s názvem „DEN“, k jehož vydávání se ale stavělo záporně. Podle názoru předsednictva by se spíše mělo upravit vycházení Novin Jablonecka. Ty by měly spíše vycházet dvakrát až třikrát týdně, protože pokud by začal vycházet „DEN“, hrozí, že nastane stejná situace jako s Průbojem, který píše o dění na Liberecku a o Jablonecku spíše pouze okrajově.¹⁷⁰

Na závěr jednání byl Josef Hloušek, pracovník OV KSČ, pověřen vypracováním návrhu dopisu určenému byru ÚV KSČ ve smyslu usnesení předsednictva OV k projevu Rudolfa Šece. Celkové vyznění diskuze při projednávání Šecova příspěvku označilo předsednictvo za „*nepěkné*“.¹⁷¹

Na předsednictvu 26. dubna byl vypracován kádrový návrh na změny ve složení členů a kandidátů OV i předsednictva OV. V této souvislosti byl také projednán návrh na novou strukturu aparátu OV strany v Jablonci nad Nisou. Politicko-organizační oddělení mělo mít do

¹⁶⁷ Tamtéž.

¹⁶⁸ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 80, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 12. března

¹⁶⁹ Tamtéž.

¹⁷⁰ Tamtéž, bod č. 193.

¹⁷¹ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 80, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 12. března, bod 195/8.

budoucná zodpovědnost za všechny základní organizace, městské i místní výbory. Tím mělo být ušetřeno jedno místo na tomto oddělení a tento pracovník měl být použit k posílení činnosti městských výborů v Tanvaldu a Železném Brodě.¹⁷²

3.4 Nástup normalizace (duben 1969 – prosinec 1969)

Druhého dubna byl projednán dálnopis z ÚV KSČ obsahující stanovisko ÚV k událostem souvisejícím s oslavami druhého vítězství národního hokejového týmu nad výběrem SSSR na stockholmském Mistrovství světa. Předsednictvo OV se plně ztotožnilo se stanoviskem ÚV, které odsoudilo veškeré projevy vandalismu a „*pokusy antisocialistických i pravicově oportunistických sil o vyvolávání konfliktů a narušování linie strany*“.¹⁷³ Zároveň zhodnotilo i situaci a „*ocenilo, že tak jako již v minulosti se opětovně projevil rozvážný a kladný postoj stranického aktivu i ostatní veřejnosti, která se nenechala strhnout k odsouzení hodným činům.*“¹⁷⁴ V dokumentu se také hovoří o výtržnostech v Železném Brodě, o kterých se mi ale bohužel nepodařilo nic konkrétního zjistit. Spíše se však jednalo o shromáždění lidu a podle mého názoru nedošlo k problematickým činům jako v Liberci (zde mělo dojít ke spálení sovětské vlajky).¹⁷⁵

K projednání programu plenárního zasedání se předsednictvo sešlo 9. dubna. Opět byla otevřena otázka odvolání Zdeňka Hejduka. Při zasedání ONV mělo dojít k hlasování o jeho odvolání. K tomuto hlasování bylo přičleněno několik dalších záležitostí, čímž o odvolání nebylo rozhodnuto. Navíc měl Hejduk při jednání prohlašovat, že je označován za konzervativce, což je jediný důvod pro jeho odvolání. Jednoho z poslanců ONV Grögera dokonce obvinil, že je nepřítelem SSSR.¹⁷⁶ Při rozpravě se projevuje konzervativní křídlo v předsednictvu (Josef Mrštík, Jan Těšík), které požadovalo odložení projednání na plénu a pečlivější přípravu podkladů k situaci na ONV. Nakonec ale došlo k odsouhlasení předložení návrhu na odvolání na plénu podle původního plánu. Předsednictvu byl také předložen

¹⁷² SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 80, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 26. března, bod 205.

¹⁷³ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 80, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 2. dubna (opis dálnopisu ÚV KSČ).

¹⁷⁴ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 80, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 2. dubna, Stanovisko OV KSČ.

¹⁷⁵ Maňák, Jiří: Od ústupu k porážce. s. 25, http://www.dejinyksc.usd.cas.cz/publikace-projektu/doc_download/262-maak-jii-od-ustupu-k-porace-od-omezovani-k-likvidaci-postup-qnormalizaceq-a-jeho-vyvrcholeni.html

¹⁷⁶ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 80, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 9. dubna, Zápis rozpravy.

kádrový návrh na schválení přijetí Zdeňka Kolmana jako politického pracovníka OV (podle návrhu se měl stát ideologickým tajemníkem OV).

Plénium OV se sešlo 11. dubna a nejprve bylo ústy tajemníka Dvořáka informováno o průběhu pléna ÚV KSČ. Dvořák přečetl doslovný přepis projevu Gustáva Husáka i následnou diskuzi z pléna. Jeho projev potom doplnil zástupce vedoucího oddělení Byra ÚV KSČ Kazka.¹⁷⁷

Na tomto plénu byla vyřešena otázka obsazení postu tajemníka ONV. Předseda Karel Svoboda podle očekávání předložil návrh na odvolání Zdeňka Hejduka z tohoto postu. Jako důvody pro odvolání uvedl již zmiňované výtky ohledně nedostatečného doplňování vzdělání, hrubosti při jednání s některými členy ONV atd. Zároveň navrhl možnost umístění Hejduka jako předsedy některé z komisí ONV.¹⁷⁸ Jako jeho nástupce byl navržen Vlastislav Mrázek (zastával od roku 1966 funkci vedoucího odboru pracovních sil na ONV).¹⁷⁹

Zároveň byl plénu předložen návrh na zvolení Zdeňka Kolmana, do té doby technického úředníka v národním podniku Seba, za člena předsednictva OV.

Veškeré kádrové změny jak v ONV, tak i předsednictvu plénium OV schválilo. Samotné jednání již nebylo tak emotivní jako předchozí projednávání (zvláště pak při obsazování tajemníka ONV), pravděpodobně se hlavní aktéři již „smířili“ se stavem věcí.

Během květnových zasedání předsednictva došlo ještě několikrát k projednání pracovního zařazení Zdeňka Hejduka v aparátu ONV. Nakonec bylo rozhodnuto, že konečné rozhodnutí padne na jednání předsednictva 18. června.¹⁸⁰

Na jednání předsednictva 28. května pak byl projednán postup pro zastavení odchodů ze strany. Do organizací s největším počtem odchodů měli být vysíláni volení členové (samozřejmě ti, kteří znají problematiku těchto základních organizací), aby pomohli s řešení problematiky i zastavením odchodů ze strany. Do Národního podniku Seba v Tanvaldu tak byl vyslán nový ideologický tajemník Kolman.¹⁸¹

Ke společnému zasedání pléna OV KSČ a OKRK došlo 31. května 1969. Na tomto zasedání přednesl Josef Mrštík, člen OV a představitel konzervativního směru, hodnocení činnosti OV i OKRK. V tomto referátu se zcela projevilo jeho smýšlení, kdy první polovinu

¹⁷⁷ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 51, kart. 19, Plenární zasedání OV KSČ – Zápis z jednání 11. dubna.

¹⁷⁸ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 51, kart. 19, Plenární zasedání OV KSČ – Hodnocení Zdeňka Hejduka (podkladový materiál k jednání).

¹⁷⁹ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 51, kart. 19, Plenární zasedání OV KSČ – Hodnocení Vlastislava Mrázka (podkladový materiál k jednání).

¹⁸⁰ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 80, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 28. května.

¹⁸¹ Tamtéž.

roku hodnotil jako dobrou, neboť „*zdravé síly strany měly v okresní organizaci ještě dostatek sil*“.¹⁸² Ve svém projevu sice nejmenoval nikoho, kdo byl představitelem pravicových či oportunistických sil. Všem ale muselo být jasné, koho za ně považuje, zvláště po jeho žádosti zrušit některá usnesení, zvláště ze srpna 1968. Považoval „*kádrová opatření přijatá dne 27. srpna za plně poplatná tehdejšímu rozbouřeným citům a realizovaná v rozporu s vlastním jednacím řádem i stanovami*“, zvláště pak volbu předsedy OV i způsob odvolání a následnou volbu vedoucího tajemníka. Ve svém hodnocení obvinil určité síly z odmítání závěrů listopadového pléna, kdokoli podle něj projeví nesouhlas s tímto postupem, je automaticky označen právě za oportunistu.¹⁸³ Čímž narážel na kauzu kolem hodnocení Šecova příspěvku z lednového pléna i nedávné odvolání Zdeňka Hejduka z pozice tajemníka ONV.

Na základě usnesení byla jmenována komise, která měla posoudit celý vývoj v OV strany od březnové konference v roce 1968. Zároveň mělo dojít ke svolání obvodních (3. června v obvodu Jablonec a 4. června v obvodu Železný Brod) a následně i městských aktivů, na kterých mělo dojít k podrobnému informování a rozebrání stanoviska květnového pléna ÚV KSČ.¹⁸⁴

Na prvním červnovém jednání (konkrétně 11. června) byla hlavním bodem jednání situace v místním tisku v okrese v souvislosti s rozhodnutím o vydávání deníku „DEN“. Noviny Jablonecka, respektive den jejich vydávání, se měl přesunout na pátek a zároveň mělo dojít i rozšíření počtu stran jednotlivých vydání (v této souvislosti bylo rozhodnuto o nutnosti hledat kádrového posílení redakce). Zdeňku Kolmanovi bylo uloženo pravidelné svolávání redaktorů místního tisku, na kterém by vždy bylo projednáno stanovisko ÚV KSČ a také redaktory seznamovat se závěry stranických orgánů v okrese. Vedoucí tajemník Dvořák pak měl do budoucna zajistit po jednání stranických orgánů vydání zprávy z jednání, která měla být následně uveřejněna v Novinách Jablonecka.¹⁸⁵

Podle předchozí dohody se 18. června uskutečnilo předsednictvo, které mělo dořešit celou záležitost kolem Zdeňka Hejduka a jeho odvolání z funkce. Stav věci popsal předsednictvu předseda ONV Karel Svoboda. Místo tajemníka ONV zatím prozatímně vykonával Miloš Vele a to až do doby, než bude stranickým orgánům předáno řešení stížnosti,

¹⁸² SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 51, kart. 19, Plenární zasedání OV KSČ – Zápis z jednání 31. května (referát Josefa Mršítky).

¹⁸³ Tamtéž.

¹⁸⁴ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 51, kart. 19, Plenární zasedání OV KSČ – Usnesení z jednání 31. května.

¹⁸⁵ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 80, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 11. června, bod 292 a 293.

kteřou předal Hejduk na vyšší místa. Do této doby tak neměl být předkládán návrh obsazení této funkce.¹⁸⁶

Jedenadvacátého června byla projednána rezignace Josefa Dvořáka na funkci vedoucího tajemníka a zároveň projednán návrh na podání rezignace celého předsednictva jako celku (k rezignaci mělo dojít na zasedání 28. června).¹⁸⁷

Celé projednání rezignace proběhlo 25. června, kdy jednak došlo k rozhodnutí o podání rezignace celého předsednictva, snížení počtu předsednictva ze 13 na 9 členů a také k rozhodnutí, aby dále nebyl volen předseda OV.¹⁸⁸

K rezignaci předsednictva nakonec došlo na zasedání pléna OV 4. července. V úvodním slově vedoucí tajemník Dvořáka zhodnotil celkovou činnost předsednictva a odůvodnil důvody rezignace. Důvodem podle referátu měly být rozpory v podpoře předsednictva, kdy část organizací předsednictvo podporuje a část naopak kritizuje. V takové situaci pak podle něj nebyla možná kvalitní práce předsednictva. Kromě snížení počtů členů, zrušení funkce předsedy OV a svojí rezignace navrhl plénu, respektive volební komisi, i vhodné kandidáty do nového předsednictva.¹⁸⁹ Není bez zajímavosti, že se zde neobjevují členové, dříve obvinění z pravičáctví a reformizmu – Pelant, Bakovský, samotný Dvořák nebo Ježek.

Plénum tyto návrhy přijalo, poděkovalo jednotlivým členům za jejich práci v předsednictvu a pozitivně také hodnotilo „konstruktivní sebekritiku“. Zrušilo také rozhodnutí předsednictva z 29. srpna 1968. Do konce srpna 1969 mělo být zajištěno vyhodnocení dosavadní činnosti vlastních orgánů strany a odstranění případných nedostatků, tak aby mohlo být důsledně plněna realizační směrnice květnového pléna ÚV.¹⁹⁰ V podstatě se jednalo o počátek tzv. konsolidace poměrů v jednotlivých stranických orgánech.

Po tomto plénu došlo k obměně nejvyšších stranických pracovníků – novým vedoucím tajemníkem se stal Ladislav Nikodým. Dalšími členy předsednictva se stali – Oldřich Šrejma,

¹⁸⁶ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 80, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 18. června.

¹⁸⁷ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 80, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 21. června.

¹⁸⁸ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 80, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 25. června, bod 321.

¹⁸⁹ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 51, kart. 19, Plenární zasedání OV KSČ – Zasedání 4. července, Úvodní slovo vedoucího tajemníka OV.

¹⁹⁰ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 51, kart. 19, Plenární zasedání OV KSČ – Usnesení ze zasedání pléna 4. července .

Josef Hloušek, Karel Kostka, Bobek a Jindra Bornová. Staronoví členové byli Jan Těšík, Josef Mršík, Jaroslav Belda, Miroslav Roubíček.¹⁹¹

Na zasedání 16. července již začaly zdravé síly úřadovat. Miroslavu Roubíčkovu byla uložena kontrola všech diskusních příspěvků z konference strany v březnu a červnu 1968, s tím, že příště již předloží i konkrétní závěry z hodnocení těchto příspěvků.¹⁹² V kádrových návrzích předsednictvo souhlasilo s uvolněním Zdeňka Burkoně z aparátu OV a jeho odchod k 15. 7. 1969.¹⁹³

Nový vedoucí tajemník Nikodým měl zajistit svolání aktivů předsedů stranických organizací na začátek srpna, tak aby tyto organizace stihly společně vystoupit proti rozšiřování nelegálních letáků a sílících provokací v tomto období.¹⁹⁴

Ke kontrole vyhodnocování příspěvků z konferencí v minulém roce došlo již na následujícím zasedání předsednictva 30. července. Zde byli Ladislav Nikodým a Oldřich Šrejma pověřeni jednáním s ing. Karlem Pelantem, v tuto dobu ještě členem OV, a se Stanislavem Kolombem, členem OKRK, týkající se jejich vystoupení na červnové konferenci strany (oba diskusní příspěvky se týkaly rezoluce „Dva tisíce slov“).¹⁹⁵

Na tomto jednání byl také odsouhlasen kádrový návrh na umístění Karla Kostky jako ideologického tajemníka OV KSČ. Společně s dalšími kádrovými návrhy bylo také rozhodnuto o zahájení kontroly pracovníků ONV na základě množících se stížností. Zabezpečením celého šetření byl pověřen předseda OKRK Jaroslav Zapadlo, s tím, že celá zpráva bude předložena předsednictvu na jednání 24. září a plénu bude předložena na jednání začátkem října.¹⁹⁶

Zde je nutné podotknout, že zápis z jednání v těchto a následujících dnech jsou velmi strohá s minimem podkladových materiálů. Osobně si tento stav vysvětlují tím, že bylo nutné urychleně odstranit funkcionáře, kteří se v minulém období „zkompromitovali“ a proto se možná i uměle vytvářely různé stížnosti na jejich činnost. O stížnostech se dříve v zápisech z jednání dočteme mnohem více, někdy byly i součástí samotného zápisu. S nástupem nového předsednictva se však zápisy spokojí s lakonickým konstatováním „*množící se stížnosti*“.

¹⁹¹ Samotný zápis o volbách na plenárním zasedání se v dokumentech uložených v SOKA Jablonec nevyskytuje. Složení předsednictva jsem zpětně rekonstruoval podle zápisu z plenárního zasedání 1. října 1969. SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 51, kart. 19, Plenární zasedání OV KSČ – Usnesení z jednání pléna 1. října.

¹⁹² SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 81, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 16. července.

¹⁹³ Tamtéž, bod 323.

¹⁹⁴ Tamtéž, bod 326.

¹⁹⁵ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 81, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 30. července.

¹⁹⁶ Tamtéž, bod 328 a 329.

Na prvním srpnovém zasedání předsednictva (13. srpna) byly projednány kádrové návrhy na ideologického tajemníka – Karel Kostka, a na tajemníka pro národohospodářský úsek – Josef Hloušek.¹⁹⁷ A zároveň se začala připravovat i ideologická konference strany, která se podle předsednictva měla konat až po plénu strany v říjnu 1969.¹⁹⁸ Není bez zajímavosti, že podkladový materiál předkládal předsednictvu Zdeněk Kolman, v té době ještě de facto ideologický tajemník OV. I jemu však muselo být jasné, že jako delegát mimořádného sjezdu strany v srpnu 68, i jako představil spíše reformních sil – sám stál na straně bývalého předsednictva, je nepohodlný a je jenom otázkou času, kdy i on bude z aparátu odvolán.

Předsednictvo se v těchto dnech začalo na nacházející srpnové dny a s tím spojené možné demonstrace či nepokoje, a proto na tomto srpnovém zasedání rozhodlo o konání mimořádného zasedání 19. srpna a na následující den svolání mimořádného pléna OV KSČ v okrese.¹⁹⁹

Na mimořádném předsednictvu byly ještě jednou projednány kádrové návrhy na obsazení tajemníků, aby se tak předsednictvo stalo více akceschopné. Jejich absence však nic nemění na nutnosti většího vystupování jak členů předsednictva, tak i členů OV v těchto kritických dnech.²⁰⁰

Na plénum, které se konalo následující den, byl jako zástupce SKV KSČ vyslán Rudolf Šec. Na tomto plénu se neprojednávalo hodnocení politického vývoje od mimořádné konference strany v březnu 1968, ale spíše poslední události, zvláště pak personální změny na plénu 4. července 1969. Za jakousi samozřejmost lze považovat seznámení členů pléna s podpisovými a letákovými akcemi v okrese. Za nejzávažnější letákovou akci považuje předsednictvo rozšiřované desatero o tom, jak se chovat 21. srpna (5 minutové stávky, zahalování státní znaků, vyvěšování smutečních praporů, hesla vyzývající k odchodu sovětských vojsk apod.). Podle Roubíčka, autora tohoto referátu, má toto desatero největší ohlas v průmyslových závodech v okrese. V těchto závodech jsou pak ve velkém podpisovány rezoluce obsahující zvláště tři požadavky: okamžitý odchod sovětských vojsk, svobodné volby pod dohledem OSN a nesouhlas s případným připojením republiky k SSSR (jmenovány jsou například závody LIAZu, Nisy Proseč, Tofy Albrechtice). Svůj referát pak zakončil

¹⁹⁷SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 81, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 13. srpna, bod 332.

¹⁹⁸ Tamtéž, bod 333.

¹⁹⁹ Tamtéž, bod 337.

²⁰⁰ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 81, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z mimořádného jednání 19. srpna.

doporučením předsednictvu OV, aby vystupování jednotlivých členů i organizací proti těmto letákům i podpisovým akcím bylo úměrné stavu věcí, aby se tak celá situace vystoupením komunistů ještě nezhoršovala.²⁰¹

Plénium se s tímto hodnocením situace spokojilo a dále se zabývalo jen změnami v samotném předsednictvu OV. Josef Svoboda byl uvolněn z funkce tajemníka OV pro zemědělství. Novým tajemníkem pro národohospodářský úsek se podle doporučení předsednictva stal Josef Hloušek a ideologickým tajemníkem se stal Karel Kostka, dosavadní člen OV KSČ v Liberci.²⁰² Zřejmě tak již neplatilo prohlášení Jaroslava Beldy z června roku 1968 o tom, že okres má dost kvalitních funkcionářů.

Dvacátého srpna se uskutečnila dvě mimořádná zasedání předsednictva OV KSČ. Na prvním (konaném v 10.30 hod.) bylo předsednictvo seznámeno s průběhem umístování bývalého vedoucího tajemníka Dvořáka do Textilany Liberec. Josef Dvořák s ním souhlasil a celou záležitost zbývalo ještě projednat s vedoucím tajemníkem OV KSČ Liberec Vladislavem Štěpánkem. Předsednictvo mělo být o výsledku informováno 27. srpna.²⁰³

Došlo také k určení členů předsednictva, kteří se měli střídat ve službě na sekretariátu OV (Tichánek, Bornová, Belda, Krejčí), nepřetržitě měli být přítomni Nikodým, Šrejma a Roubíček. Člen předsednictva a zároveň předseda ONV Karel Svoboda měl být k neustále k dispozici na ONV.²⁰⁴

Druhé se jednání se uskutečnilo od 19.00 hod. a přizvání k němu byli – náčelník Okresní vojenské správy Žitný, sekretář ROH Sova, pracovník SKV KSČ Freiberg, náčelník StB Zajíc a náčelník OO VB Lazna. Posledně jmenovaný pak přítomné informoval o vyšetřování provokativních nápisů v prodejně Kniha v Jablonci a v cukrárně v Janově. Dále orgány vyšetřují výrobce 200 odznaků k 21. srpnu, kterému také zabavila raznici na tyto odznaky.²⁰⁵ Jména „pachatelů“ nejsou v zápise uvedena, ač je pravděpodobné, že jejich jména na jednání padla.

Náčelník STB pak informoval o aktivitách různých skupin, které se připravují na první výročí příchodu spřátelených vojsk. Jedná se prý o skupiny mladých lidí, z nichž nejpočetnější je v Tanvaldu (cca 20 lidí), kteří připravují přepadení sovětské hlídky v Mimoni,

²⁰¹ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 51, kart. 19, Plenární zasedání OV KSČ – Zápis z mimořádného pléna OV KSČ 20. srpna, Úvodní slovo tajemníka Miroslava Roubíčka.

²⁰² SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 51, kart. 19, Plenární zasedání OV KSČ – Usnesení Mimořádného pléna OV KSČ 20. srpna.

²⁰³ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 81, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z mimořádného jednání 20. srpna (10.30 hod.).

²⁰⁴ Tamtéž.

²⁰⁵ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 81, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z mimořádného jednání 20. srpna (19.00 hod.)

zneužití požárních vozů v Tanvaldě i v samotném Jablonci. Dokonce prý mělo dojít i k tomu, že tyto skupiny shánějí pistole a dělobuchy, které by mohli použít při teroristických akcích.²⁰⁶ Opět nebyla uvedena žádná konkrétní jména. Nemyslím si však, že by StB jejich jména neznala. Určitě je velmi pečlivě sledovala a rozšiřovala tak seznam dalších případných obviněných.

Snahu získat zbraně potvrdil i náčelník Žitný, který informoval o snaze získat zbraně i z kasáren čsl. armády.²⁰⁷

Sekretář Sova pak ujistil předsednictvo o zajištění zbrojnic Lidových milicí v jednotlivých závodech a ubezpečil ho také o zkušenostech jednotlivých hlídek VB a LM.²⁰⁸

Další dvě mimořádná jednání se konaly již 21. srpna 1969. Na ranním zasedání (konaném od 8.00 hod.) se sešli účastníci včerejšího večerního jednání. Náčelník OO VB Lazna informoval o průběhu noci, kdy došlo k několika výtržnostem. V zápise je pouze uvedeno, že „jmenoval jednotlivé obce, ve kterých došlo k výtržnostem a jakým způsobem byla provedena náprava.“²⁰⁹ Opět žádné bližší jmenování, žádná konkrétní jména. Ani zmínka o podkladovém materiálu k jednání. Svodka událostí předešlé noci tak pravděpodobně nepřišla účastníkům jednání vůbec do ruky.

Podle náčelníka StB nedošlo v závodech k žádným provokacím, lidé přišli normálně do práce. Předsednictvo se přesto rozhodlo, že posílí hlídky VB. Byly poskytnuty 4 vozy OV, ke kterým v součinnosti s náčelníkem Laznou měl být přidělen jeden příslušník VB. Tyto vozy měly zjišťovat situaci v okrese v noci z 21. na 22. srpna mimo pravidelné průjezdy hlídek VB.²¹⁰

Zápis z večerního jednání předsednictva nám už poskytuje mnohem lepší obraz o průběhu 21. srpna 1969. Podle předsedy ONV Karla Svobody bylo zjištěno vyvěšení státních vlajek na půl žerdi např. na Malé Skále Pantheonu a na Suchých skalách. Zároveň byly vyvěšeny smuteční prapory na Štěpánské rozhledně a Bedřichově. Lidé v Desné se sešli na spontánní demonstraci, když pokládali květiny k pamětní desce zde zahynulých obětí příjezdu sovětských vojsk. Zároveň také houkaly sirény na MNV Ždár a v ČSD Tanvald.²¹¹

²⁰⁶ Tamtéž.

²⁰⁷ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 81, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z mimořádného jednání 20. srpna (19.00 hod.)

²⁰⁸ Tamtéž.

²⁰⁹ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 81, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z mimořádného jednání 21. srpna (8.00 hod.)

²¹⁰ Tamtéž.

²¹¹ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 81, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z mimořádného jednání 21. srpna (19.00 hod.).

Náčelník Lazna informoval o provokaci na budově domovní správy v Desné, kde měla být vyvěšena československá státní vlajka s černým pruhem a sovětská vlajka s hákovým křížem. A v LIAZu Rýnovice došlo k houkání vozidel, které způsobilo sročení cca 150 zaměstnanců a přerušení práce. V zápise z jednání není bohužel uvedeno, zda byli u jednotlivých činů zjištěni pachatelé.²¹²

Podle náčelníka StB byla jedna jednotka LM vyslána na pomoc do Liberce a zároveň došlo ke stažení hlídek VB z okrajových částí města do jeho středu, neboť na Mírovém náměstí se srocují skupinky mládeže a dochází k vykřikování provokativní hesel.²¹³

Z těchto důvodů se předsednictvo rozhodlo, že operativní komise přítomná na sekretariátu zde ještě zůstane a bude řešit případné další události tohoto dne.

Na dalším mimořádném zasedání předsednictva 22. srpna došlo ke zhodnocení současné situace i událostí předešlých dnů. Náčelník VB informoval o stavu jednotky LM, která byla vyslána do Liberce. Jeden příslušník byl v nemocničním ošetření a šest členů bylo zraněno. Bylo také nutné dále sledovat povolený potlach v Bedřichově (potlach povolil předseda MNV Bedřichov). Podle odhadů se ho mělo zúčastnit 600 až 800 trampů. S nutností dalšího sledování potlachu souhlasil i náčelník StB, podle kterého zde může dojít k dalším provokacím.²¹⁴

Podle Zajíce bylo ohnisko protestů a rozšiřování letáků v LIAZu, kde byla skupina napojená na Liberec a Prahu. Mělo dojít ke stávce ještěrkářů, kteří čekali na zprávy z podniku Seba, kde mělo dojít k souběžné stávce. Jediným funkcionářem, který v LIAZu projevil iniciativu, byl ředitel Nýdrle, který vyrazil mezi zaměstnance vysvětlovat situaci.²¹⁵

Náčelník Lazna pak informoval o průběhu protestů v Liberci. Podle něj není pravdou, že došlo k nasazení sovětských vojsk, veškeré akce provádějí čl. jednotky.²¹⁶

Předsednictvo se usneslo, že je nutné využít srovnání situace v Liberci a Jablonci a ocenit rozum a klid, které lidé v okrese projeví v těchto dnech. Osobně si ale myslím, že situace v Jablonci byla „poklidná“ jenom z toho důvodu, že lidé se spíše přesunuli za protesty do Liberce, který byl větší, a protesty zde byly mnohem masovější.

V Liberci samotné protesty probíhali již od 20. srpna (kladení květin v místech obětí okupace), v centru města se shlukovaly debatující skupinky. K večeru došlo dokonce

²¹² SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 81, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z mimořádného jednání 21. srpna (19.00 hod.).

²¹³ Tamtéž.

²¹⁴ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 81, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z mimořádného jednání 22. srpna.

²¹⁵ Tamtéž.

²¹⁶ Tamtéž.

k rozeznání zbytku těchto skupinek jednotkami VB. Jedenadvacátého srpna se v ranních hodinách sešlo cca 700 – 800 osob v centru města a jejich počet dále narůstal. Veřejná bezpečnost za pomoci slzného plynu vytlačila demonstranty do prostor kolem dnešního Soukenného náměstí, kde už se k večeru shromáždilo na deset tisíc demonstrantů. Byly stavěny a následně i zapalovány barikády. Večer proto došlo k posílení jednotek VB o jednotky armády a zmiňovaných Lidových milicí.²¹⁷ Vzhledem k celkovému průběhu demonstrací nelze vyloučit účast provokatéra StB, naopak je více než pravděpodobná.

Následující, již řádné, zasedání se uskutečnilo 29. srpna. Na tomto zasedání bylo předsednictvo informováno o umístění bývalého vedoucího tajemníka Dvořáka. Tomu byl nakonec umožněn výběr pracovního místa. Buď nastoupí do Seby a nebo do Textilany. Výběr je ponechán čistě na něm, podle toho kde pro něj budou lepší pracovní a finanční podmínky.²¹⁸ Podle zápisu z jednání 10. září nakonec Josef Dvořák nastoupil jako vedoucí osobního oddělení do národního podniku Seba, závod Liberec. K ukončení jeho pracovního poměru na OV KSČ Jablonec došlo k 14. září.²¹⁹

Předsednictvo také udělilo povolení předsedovi ONV Karlu Svobodovi vycestování do zahraničí v rámci řádné dovolené.²²⁰ Je zajímavé, že v celém sledovaném období je to první zmínka v zápise o takovémto kroku. Tuto skutečnost lze vysvětlit postupující normalizací a větší kontrolou jednotlivých funkcionářů, tak aby se případně zabránilo jejich emigraci.

Ústně bylo předsednictvo informováno o činnosti jednotek SNB a Lidových milicí. V samotném zápise je pouze shrnutí obsahu celého vystoupení náčelníka Lazny. Jednalo se o součinnost jednotek SNB a StB při zajišťování klidu hlavně během srpna roku 1969. Dále vystoupil náčelník OV LM Skála, opět s ústními informacemi ohledně činnosti jednotek LM během srpna. Bohužel v celém zápise nejsou uvedeny podrobnější informace o těchto opatřeních.²²¹

Na základě těchto informací se celé předsednictvo rozhodlo zaslat pochvalné dopisy jak sboru SNB a StB tak i jednotkám LM za zásluhy během zajišťování klidu v srpnu. Dále se podle rozhodnutí měl tajemník Nikodým zúčastnit schůzky velitelů LM 12. září a osobně zde

²¹⁷ Maňák, Jiří: Od ústupu k porážce. s. 33, http://www.dejinyksc.usd.cas.cz/publikace-projektu/doc_download/262-maak-jii-od-ustupu-k-porace-od-omezovani-k-likvidaci-postup-qnormalizaceq-a-jeho-vyvrcholeni-.html

²¹⁸ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 81, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 29. srpna.

²¹⁹ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 81, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 10. září, bod 344.

²²⁰ Tamtéž.

²²¹ Tamtéž, bod 345.

vyslovit poděkování.²²² Je otázkou, do jaké míry byl poklidný průběh „kritických srpnových dnů“ zásluhou bezpečnostních složek, nebo tím, že pokud lidé protestovali, tak nejspíše v Liberci.

Došlo také k ustavení komise, která měla zajistit přípravu a kontrolu jednotlivých příspěvků do diskuze na chystaném říjnovém plenárním zasedání.²²³ Ustavení této komise je dalším důkazem postupující normalizace a cenzory – touto kontrolou měly být zajištěny pouze nezávadné příspěvky.

V souvislosti s přípravou konference měl být na dalším zasedání předložen dokument hodnotící jednotlivé členy POV²²⁴ (k tomuto hodnocení došlo na základě hodnocení jak členů ÚV KSČ, SKV) – v podstatě se jedná o kádrová hodnocení, opět důkaz postupující normalizace.

V plném proudu byly i přípravy na otevření dalšího ročníku VUML²²⁵, jednotlivé rozhovory s možnými kandidáty mělo zajistit ideologické oddělení v čele s Karlem Kostkou. Ideologické oddělení se v budoucnu stalo společně s OKRK hlavním aktérem jednotlivých kádrových prověrek v okrese.

Spojení politiky a bezpečnostních složek je možné sledovat ve stížnosti Václava Kopeckého, bývalého zástupce náčelníka OO VB.²²⁶ Tato stížnost dle mého názoru neměla co na předsednictvu OV dělat, protože měla být podána na krajské velitelství VB.

Ironií doby bylo, že členem komise, která měla celou stížnost prošetřit, byl i kandidát OV Václav Lazna, současně náčelník OO VB, který Václava Kopeckého z funkce odvolal.²²⁷

Během zasedání 24. září došlo k hodnocení činnosti závodních a celozávodních výborů ve velkých podnicích v okrese. Vedoucí tajemník se vyjádřil typickým slovníkem doby, protože CVZ se musí zamyslet „*jak budou postupovat proti pravicově oportunistickým silám na závodě*“.²²⁸ Jeho slova se týkala zvláště podniku Liaz (podnik Rýnovice), ze kterého v minulém období vzešlo několik rezolucí a průběh obou srpnů zde byl velmi dramatický (viz např.: připravovaná akce v srpnu 69). Vedoucím komise OV KSČ v Liazu byl Oldřich

²²² Tamtéž.

²²³ Tamtéž, bod 347.

²²⁴ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 81, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 10. září, bod 347.

²²⁵ Tamtéž, 349.

²²⁶ Tamtéž, bod 350.

²²⁷ Tamtéž.

²²⁸ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 81, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 24. září, bod 356.

Šrejma, člen POV. Dále k tomuto jednání byli přizváni Václav Khás, místopředseda CVZ (předseda CVZ Oplt se z jednání omluvil) a podnikový ředitel Knotek.²²⁹

Předsednictvo pak kritizovalo postup celé komise OV KSČ pro její laxnost a podnikového ředitele pak za jeho malou angažovanost. Jak komisi, tak i řediteli bylo uloženo, aby pro příště více spolupracovali. Ze zápisu, konkrétně ve vystoupení vedoucího tajemníka Nikodýma, je patrné, že jistý soudruh Řezníček si u předsednictva stěžoval právě na vedoucího této komise Šrejmu.²³⁰ Tato stížnost tak pravděpodobně zapříčinila celé toto jednání.

Předsednictvo také v několika bodech řešilo kádrové otázky. V prvním kádrovém bodě na jednání se předsednictvo shodlo doporučit plénu odchod z funkce členům OV KSČ Josefu Dvořákovi, Jiřímu Bakovskému a Arnoštu Ježkovi.²³¹

Předsednictvu bylo předloženo i hodnocení členů SKV a ČNR. Podle zápisu se jednalo celkem o tři členy z okresu – Šikolová, Rössler, Klinger. Všem třem vyslovilo předsednictvo nedůvěru za postoje v minulém období. Podle zápisu Miroslav Klinger (delegát mimořádného XIV. sjezdu) označil hodnocení za „objektivní a [...] písemně rezignoval na členství v ÚV KSČ“.²³²

Poslední kádrovou otázkou bylo obsazení jednotlivých komisí pro přípravu blížícího se plenárního zasedání. Předsednictvo jmenovalo komisi, která měla zhodnotit činnost předsednictva OV a samotného OV v okrese.²³³ Složení této komise v podstatě odpovídalo složení předsednictva (Nikodým, Kostka, Roubíček, Zapadlo).

Na základě tohoto usnesení se do popředí normalizačního hodnocení dostává Karel Kostka jako tajemník ideologického hodnocení. Měl nejen do dalšího zasedání předsednictva připravit hodnocení závodního časopisů a okresního tisku, ale také samozřejmě připravit kádrová opatření. Dále mělo ideologické oddělení pod jeho vedením „cilevědomě organizovat ideologický boj na základě usnesení pléna OV proti pravicovému oportunismu v okresní organizaci“.²³⁴

Předsednictvo tak jen kopírovalo postup Ústředního výboru, když přikazovalo „provést do konce listopadu zhodnocení práce komunistů a příslušných orgánů včetně zhodnocení všech svých nomenklaturních kádrů. V těch případech, kde postoje vedoucích

²²⁹ Tamtéž.

²³⁰ Tamtéž.

²³¹ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 81, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 24. září, bod 351.

²³² Tamtéž, bod 355.

²³³ Tamtéž, Usnesení předsednictva.

²³⁴ Tamtéž.

*funkcionářů nedávají záruku, že budou důsledně zabezpečovat politiku strany, provést příslušná kádrová opatření.*²³⁵ Zde se opět projevuje spojení politiky se všemi „okresními elitami“ – nařízení je určeno i okresnímu prokurátorovi, Okresní vojenské správě apod.

Hlavním a v podstatě jediným bodem programu plenárního zasedání 1. října bylo hodnocení činnosti ONV. Podnětem k hodnocení činnosti byly „*stížnosti a kritiky*“ a „*také proto, že ONV jako státní orgán svými závěry, rozhodnutími a stanovisky v uplynulém období ovlivňoval celkový vývoj v okrese, ovlivňoval myšlení a názory obyvatelstva*“.²³⁶

Jak je dále uvedeno v hodnocení ONV, kontrolní komise při svém hodnocení vycházela především z dokumentů, které jsou však hodnoceny jako nedostatečné (prý chybí zápisy z jednání, hlavně pak diskuze a v zápisech chybí osoby, které předkládaly jednotlivé návrhy). Tato nedostatečnost však nijak neovlivnila hodnocení komise, která chybějící záznamy doplnila hlavně informací od jednotlivých funkcionářů ONV. V hodnocení je uveden např. předseda ZO KSČ ONV Javůrek.²³⁷

V hodnocení se již plně projevuje normalizační tlak. Podle zprávy se v ONV objevují nesprávné názory na hodnocení vedoucí úlohy strany již od března 1968. Mezi „nesprávné názory“ patří například i rezoluce ONV týkající se i prohlášení Dva tisíce slov. V hodnocení se samozřejmě musí objevit i část týkající se srpna a následujících dnů v roce 1968. Podle hodnocení se měli zástupci ONV sejít již 21. srpna se zástupci KAN a vysvětlovat jim postoje předsednictva ONV. Je jasné, že tohle bylo v hodnocení normalizovaného předsednictva jedním z nejzávažnějších činů okupačních dnů.

Dále mělo předsednictvo „*přilívat olej do ohně*“ i tím, že svá prohlášení rozšiřoval nejenom oficiální cestou (Noviny Jablonecka, rozhlas po drátě), ale také pomocí letáků a vylepených plakátů. Na plakátech mělo být mimo jiné uvedeno: „*Rázně odmítá [ONV] jakékoli snahy zrádců typu Bil'aka, Koldera, Indry a Švestky, kteří jsou sdruženi v menšinovém ÚV KSČ.*“²³⁸ To podle hodnocení nepřímě vybízelo k „*pogromům na komunisty, kteří zůstali věrni myšlenkám proletářského internacionalismu*“.²³⁹

Navíc samotné ONV porušilo i stanovy, když se jeho zástupci účastnili společného zasedání s OV NF, na kterém projednávali stanovisko k Moskevskému protokolu. K tomuto

²³⁵ Tamtéž.

²³⁶ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 51, kart. 19, Plenární zasedání OV KSČ – Zápis z plenárního zasedání 1. října 1969, Hodnocení činnosti ONV.

²³⁷ Tamtéž.

²³⁸ Tamtéž.

²³⁹ Tamtéž.

jednání však neměli žádný mandát, protože o něm měli rozhodnout pléna obou orgánů a ne pouze předsednictva. Zástupci těchto orgánů tak v podstatě neměli mandát k jednání.²⁴⁰

Zpráva se také zabývá situací na ONV po listopadovém plénu ÚV KSČ. K tomu se podle ONV vyjádřilo na svém zasedání 26. listopadu 1968. V rezoluci je podle zprávy uvedeno, že ONV požaduje další jednání se SSSR o odchodu vojsk, u omezení sdělovacích prostředků a cenzury požaduje jejich časové omezení apod.²⁴¹ Další nesouhlas s oficiálním stanoviskem strany vyjádřilo ONV ve spojitosti s oslavami hokejového vítězství na konci března 1969. „*Uvědomujeme si, že takovéto akce [...] vyhovují záměrům jak pravicových tak i konzervativních sil.*“²⁴² Další rozpor oproti oficiálnímu stanovisku ÚV byl v chápání výtržníků. „*Tito občané nejsou zaostalými vrstvami obyvatel a nepředstavují také antisocialistické či antisovětské živly našeho státu.*“²⁴³

ONV tak svým prohlášením, i když nesouhlasilo s událostmi během březnových oslav, v podstatě odmítlo oficiální stanovisko strany. Je pravdou, že ONV nebylo složeno jenom z komunistů, ale právě jejich zástupcům v tomto orgánu celé toto hodnocení politicky zlámalo vaz.

Členové ONV a zároveň KSČ byli: Karel Svoboda, Josef Gröger (poslanec nejen ONV, ale i KNV), Jiří Košťál, Miloš Vele, Jiří Bakovský a Vlastislav Mrázek. Podle zprávy tito soudruzi nedokázali dostatečně obhájit vedoucí postavení strany, nezabránili útokům na oficiální stanoviska strany.²⁴⁴

Není tedy žádným překvapením, že bylo navrženo jednak odvolání Svobody z pozice předsedy ONV – měl být ale schválen jako místopředseda ONV, dále odvolání Košťála (zůstal pouze místopředsedou komise ONV pro výstavbu), Veleho (ten zůstal předsedou kulturní komise), Gröger a Bakovský byli odvoláni ze všech svých funkcí. Novým předsedou ONV se měl stát Oldřich Pospíšil, dosavadní poslanec ONV a místopředsedou se měl stát Jaroslav Bartoš (vedoucí odboru dopravy na ONV).²⁴⁵ Obě tato jména jsou do návrhu dopsána rukou.

²⁴⁰ Tamtéž.

²⁴¹ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 51, kart. 19, Plenární zasedání OV KSČ – Zápis z plenárního zasedání 1. října 1969, Hodnocení činnosti ONV.

²⁴² Tamtéž.

²⁴³ Tamtéž.

²⁴⁴ Tamtéž.

²⁴⁵ Tamtéž.

Zdeněk Hejduk je na základě rozhodnutí Krajské kontrolní a revizní komise navrhnout zpět na pozici tajemníka ONV, s tím, že jeho původní odvolání z funkce je považováno za neplatné.²⁴⁶

Kádrové změny měli podle návrhu nejen očistit ONV, ale ve spolupráci s novými lidmi v těchto orgánech zajistit další kádrové změny a to jak na ONV, tak i na OV NF.²⁴⁷

Kromě hodnocení ONV byla přednesena i zpráva o činnosti předsednictva OV KSČ. Jednalo se jen o shrnutí jednotlivých (zvláště kádrových) rozhodnutí. Pro úplnost uvádím kádrové změny v předsednictvu a plénu OV KSČ, o kterých jsem se dosud nezmínil. Na vlastní žádost byl uvolněn Zdeněk Burkoň, Zdeněk Kolman a Eva Čejpová z aparátu strany a Alena Hiřmanová byla uvolněna z aparátu OV, aby se mohla stát tajemnicí OV KSČ v Semilech.²⁴⁸

Usnesení pléna potvrzuje tyto změny a zároveň schvaluje i návrhy uvedené v hodnocení ONV. Navíc schvaluje i rezignace některých členů a kandidátů OV KSČ. Jednalo se o Karla Pelanta, Jana Pánka a Jiřího Boubelíka, Zdeňka Kolmana a Jana Theuera. Zároveň uvolnilo z OV Josefa Dvořáka a Arnošta Ježka, oba pro závažné chyby v minulém období. Z OV KSČ byl vyloučen Jiří Bakovský a OKRK bylo uloženo zahájení stranického disciplinárního řízení proti jeho osobě.²⁴⁹

Bakovský podle odůvodnění *„svým postojem a jednáním objektivně otvíral cestu pravicovému oportunistu v okresní organizaci. Po srpnových událostech v roce 1968 umocňuje svými postoji nacionalistickou vlnu v rozporu s principy proletářského internacionalismu a povzbuzuje projevy antisovětsismu. Soudruh Bakovský jako dlouholetý funkcionář strany měl dostatek času, [...] aby sebekriticky ve vlastním zájmu okresní organizace provedl nápravu svých vážných politických chyb. To neučinil ani po zářijovém plénu ÚV KSČ. Při rozhovorech s ním na svých nesprávných postojích setrvává i nadále.“*²⁵⁰

Vzhledem k tomu, že stranické disciplinární řízení nebylo zahájeno ani proti Dvořákovi, ani Ježkovi, je pravděpodobné, že oba byli ochotni provést sebekritiku podle požadavků doby, což právě Jiří Bakovský odmítl učinit. Bohužel záznamy z jednotlivých rozhovorů s těmito funkcionáři nejsou dochovány.

²⁴⁶ Tamtéž.

²⁴⁷ Tamtéž.

²⁴⁸ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 51, kart. 19, Plenární zasedání OV KSČ – Zápis z plenárního zasedání 1. října 1969, Hodnocení činnosti POV.

²⁴⁹ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 51, kart. 19, Plenární zasedání OV KSČ – Zápis z plenárního zasedání 1. října 1969, Usnesení pléna OV.

²⁵⁰ Tamtéž, bod č. 3.

Plénum na základě postupující normalizace navrhlo komisi pro analýzu vývoje v okresní organizaci od ledna 1968.²⁵¹ V komisi samozřejmě nemohli chybět představitelé konzervativních sil v polednovém období Josef Mrštík a Miroslav Roubíček. Dále noví členové POV, vynesení do funkcí vlnou normalizace: Oldřich Šrejma, Karel Kostka a Josef Hloušek.

Na tomto plénu tak dle mého názoru byla dokončena první vlna normalizace, kdy z předsednictva i pléna OV byli odstraněni všichni, kteří se v polednovém nebo srpnovém období projeví (byť jen trochu) reformně. V této fázi jako hlavní oběť můžeme chápat Jiřího Bakovského, v následujících obdobích postihly další normalizační kroky i Arnošta Ježka a Josefa Dvořáka (oba byli v březnu 1970 vyloučeni ze strany a skončili v dělnických profesích).²⁵²

Veřejnost byla informována o průběhu celého pléna článkem, který vyšel v Novinách Jablonecka 15. října, nazvaným *Okresní výbor KSČ zajistí konsolidaci poměrů na Jablonecku*. Článek shrnuje celé jednání a při hodnocení již plně používá rétoriku doby: „*Celodenní jednání pléna [...] bylo nástupem do dalších bojů za odstraňování deformací.*“²⁵³

Ke změnám na ONV se pak nová rada vyjádřila v článku vydaném 30. října 1969. Není překvapením, že se od minulého období zcela ideově distancovala.²⁵⁴

Další kádrové změny pak probíhaly i na zasedání předsednictva OV 8. října. Předsednictvo souhlasilo s rezignací Stanislava Urbana, jako jeho nástupce schválilo Svatopluka Šelce. Ten se společně s Miroslavem Roubíčkem stal zástupce OV KSČ v OV NF.²⁵⁵

Zde je nutné podotknout, že samotné změny ve společnosti a stranické čistky jak na celostátní, tak následně i na okresní úrovni pravděpodobně zastrášili většinu lidí, neboť samotné předsednictvo se již výrazně nezabývalo přípravami na oslavy VŘSR, ale celou přípravu ponechalo na Svazu československo-sovětského přátelství. Tento krok svědčí o vzrůstajícím vlivu této organizace, která byla způsobena nejen přílivem členů, ale také vzrůstajícím nezájmem veřejnosti o politické dění. Vzrůstala tak tzv. šedá zóna, která se snažila v nastávající poměry přestát s co nejmenšími ztrátami.

²⁵¹ Tamtéž, bod č. 8.

²⁵² SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inventář k fondu.

²⁵³ Noviny Jablonecka, 15. 10. 1969.

²⁵⁴ Noviny Jablonecka, 30. 10. 1969

²⁵⁵ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 81, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 8. října 1969, bod č. 374.

Na prvním listopadovém zasedání předsednictva došlo k odložení řešení stížnosti Václava Kopeckého, bývalého zástupce OO VB v Jablonci nad Nisou. Kontrolní skupina měla být doplněna o Karla Beneše, asistenta vedoucího tajemníka a dopracována tak, aby mohla být předložena předsednictvu do konce listopadu.²⁵⁶

Opět byly na programu kádrové návrhy. Miroslav Plíva, instruktor pro stranickou práci na úseku průmyslu, byl i přes jisté nedostatky předsednictvem ponechán ve své funkci. Podmínkou jeho setrvání bylo „*důsledné vedení*“.²⁵⁷ Naopak instruktor ideologického oddělení Norbert Matěcha byl ze své funkce uvolněn a zároveň bylo předběžně projednáno jeho možné zařazení na Okresní politickou správu na úsek rozšiřování stranického tisku. Zároveň byl také uvolněn i Jaroslav Hlaváček, pracovníka organizačně politického oddělení OV KSČ. Důvodem k odvolání byli názory na jeho osobu „*v aktivu strany související s jeho postoji a názory do dubna letošního roku*“. Hlaváček byl na vlastní žádost k 1.1. 1970 zařazen do n.p. Autobrzd, kde mohly být využity „*jeho odborné znalosti a dlouholeté zkušenosti z politické práce*“.²⁵⁸

Předsednictvo také určilo členy OV, kteří měli být vysláni do jednotlivých celozávodních organizací KSČ v okrese, kde doplnit pracovní skupiny v těchto závodech. v podstatě se jednalo o lidi, kteří měli dohlédnout na kádrové změny.

Devatenáctého listopadu projednalo předsednictvo zprávu jedné z těchto pracovních skupin (konkrétně skupiny vyslané do n.p. Preciosa). Zpráva obsahovala návrh na odvolání ředitele Josefa Neumana. Do příštího zasedání, které se mělo konat již v prosinci, měl být POV předložen návrh na další umístění Neumana.²⁵⁹

Předsednictvo se také zabývalo kádrovým hodnocením dalších pracovníků OV (Karel Beneš, František Kodejš, Karel Skála a Božena Vaněčková²⁶⁰). POV s jejich hodnocením souhlasí.²⁶¹ V zápise není uvedeno, že by předsednictvo jednalo o jejich dalším umístění. Z toho vyplývá, že toto hodnocení bylo kladné a tito pracovníci tak mohli i nadále zůstat ve svých funkcích.

Předsednictvo provedlo také kádrové změny ve vedení Novin Jablonecka. Jiří Palát měl být odvolán z funkce šéfredaktora, vzhledem k jeho nemoci mělo být postupováno velmi

²⁵⁶ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 81, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 5. listopadu 1969, bod č. 379.

²⁵⁷ Tamtéž, bod č. 381.

²⁵⁸ Tamtéž.

²⁵⁹ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 81, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 19. listopadu, bod č. 387.

²⁶⁰ Karel Beneš – pomocník vedoucího tajemníka, František Kodejš – pracovník národohospodářského oddělení, Karel Skála – náčelník štábu OV LM, Božena Vaněčková – pracovnice ideologického oddělení OV

²⁶¹ Tamtéž, bod 389.

obezřetně a v souladu se zákoníkem práce.²⁶² Jeho nástupkyní se stala Věra Novotná a jejím zástupcem pak Zdeněk Frantál (z této pozice byla odvolána Zdena Strnadová, která od předsednictva obdržela důtku za svoje politické chyby). Předsednictvo také mělo pomoci se sestavení redakční rady z řad „*marxisticko-leninsky vyspělých*“ redaktorů.²⁶³

Zdeňku Frantálovi byla udělena důtku za jeho politické chyby a zároveň se měl veřejně omluvit za články uveřejněné v Novinách Jablonecka týkající se poslance Františka Tesaře.²⁶⁴ V období všeobecné kritiky Tesaře byl totiž právě Frantál šéfredaktorem Novin Jablonecka.

Frantál i Strnadová se tohoto zasedání předsednictva účastnili a po diskuzích s nimi došlo předsednictvo k závěru, že mohou i nadále pracovat v Novinách Jablonecka (podle zápisu měli oba prohlásit, že budou „*zastávat a držet linii strany*“).²⁶⁵

Kádrové návrhy byly nedílnou součástí i jednání 3. prosince. Předsednictvo schválilo hodnocení vedoucích kateder VUML a zároveň schválila složení členů těchto kateder. Předsednictvo na tomto zasedání udělilo další důtku za politické chyby v minulém období. Důtka byla udělena Josefu Štichovi, řediteli n.p. ELP Jablonec nad Nisou. Dotyčný nezabránil nezdravým tendencím v závodě, nečelil aktivitám KANu, dal souhlas s vytištěním jeho zpravodaje a nezabránil ani odchodu pracovníků od strojů v průběhu návštěvy bulharské delegace v závodě. Za toto vše mu byla udělena důtku, pracovní skupina ale nedoporučila jeho odvolání z funkce.²⁶⁶

Předsednictvo udělilo důtky s výstrahou i funkcionářům ONV a to: Jiřímu Košťálovi a Vlastimilu Mrázkovi.²⁶⁷

Byla schválena komise (ve složení Roubíček, Šrejma, Teplíková, Hloušek, Belda, Bobek, Svoboda, Kostka, Dvořáková, Mrštík), která do pléna měla provést hodnocení a pohovory s jednotlivými členy OV. Zprávu této komise měl přednést Hloušek na plénu, konaném 15. prosince.²⁶⁸

Tečkou za „očistou“ předsednictva byla plenární schůze 15. prosince 1969. Plénum schválilo udělení důtek s výstrahou členům bývalého předsednictva Josefu Dvořákovi a Arnoštu Ježkovi. Důtka byla též schválena i Karlu Svobodovi. Ze strany byl za své politické

²⁶² SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 81, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 19. listopadu, bod č. 391.

²⁶³ Tamtéž.

²⁶⁴ Tamtéž.

²⁶⁵ Tamtéž.

²⁶⁶ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 95, kart. 81, Předsednictvo OV KSČ – Zápis z jednání 3. prosince, bod č. 400/6.

²⁶⁷ Tamtéž, bod č. 403.

²⁶⁸ Tamtéž, Informace.

postoje a názory vyloučen Jiří Bakovský. Dále souhlasilo s udělením důtek členům ONV (Košťál, Mrázek a Vele). Ze strany byl vyloučen Josef Gröger (společně s Bakovským první vyloučení na takto vysokých postech).²⁶⁹

Plénium také schválilo uvolnění některých členů z OV na jejich vlastní žádost. Jednalo se o: Pavlínu Brojírovou (jako důvod uvedla zdravotní stav), Marii Ehlerovou (důvodem byl zdravotní stav a také emigrace jejího syna do Rakouska), Antonína Kneře (ten si byl vědom svých chyb v minulém období, jako důvod uvedl své pracovní vytížení, spíše bude pracovat v závodní organizaci) a Josefa Mojše (ten uvedl, že nemá pro práci v OV dostatečné předpoklady a bude raději pracovat v základní organizaci). Na plénu vystoupil i kandidát OV Václav Lazna a požádal také o svoje uvolnění. K tomuto rozhodnutí ho měly vést osobní pohnutky, která však nijak nerozváděl.²⁷⁰

Předsednictvo dále uvolnilo z funkce kandidáta OV Jiřího Dittricha, protože prý „nemá dosud ujasněnou řadu otázek z minulého vývoje a má výhrady k současné politice strany“.²⁷¹

Z funkce kandidáta byl vyloučen Bohumil Trdla, protože základní organizaci požádal o zrušení členství ve straně.²⁷²

Překvapením pro celé plénium muselo být vystoupení Miroslava Roubíčka, dosavadního tajemníka OV KSČ, který požádal o uvolnění z funkce tajemníka i člena OV. Plénium jeho návrh předběžně schválilo a jako jeho nástupce navrhlo předsednictvo Ladislava Peše, dosavadního pracovníka-organizačně politického oddělení.²⁷³

²⁶⁹ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 51, kart. 19, Plenární zasedání OV KSČ – Zápis z plenárního zasedání 15. prosince 1969, Usnesení, bod č. 4 a 5.

²⁷⁰ Tamtéž, bod č. 2.

²⁷¹ Tamtéž, bod č. 3.

²⁷² Tamtéž.

²⁷³ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inv. č. 51, kart. 19, Plenární zasedání OV KSČ – Zápis z plenárního zasedání 15. prosince 1969, Usnesení, bod č. 6 a 7.

4 Závěr

Snahy reformního hnutí v Československu po lednu 1968 a následující bouřlivé události sovětské invaze a následně i události roku 1969 nemohly zůstat bez odezvy ani na Jablonecku.

Předsednictvo i plénium okresního výboru Komunistické strany Československa prošlo ve sledovaném období výraznými změnami, které ale v porovnání se sousedním větším Libercem, nebyly tak hluboké. Jak z dokumentů vyplývá, stranické orgány v okrese byli o „nové“ členy doplněny minimálně. Většina členů již v předsednictvu byla v první polovině roku 1968 a na jeho začátku byli dokonce ve svých funkcích potvrzeni. Pod vlivem doby se část z nich přiklonila k reformnímu proudu (Josef Dvořák, Jiří Bakovský), většina však zůstávala v konzervativním proudu (Roubíček, Těšík a zejména vedoucí tajemník Šec). Postupnou změnu v myšlení předsednictva můžeme sledovat až po okresní konferenci v březnu 1968.

Progresivní proud v předsednictvu pak upevnil svoje pozice po mimořádné okresní konferenci v červnu 1968. Zde se do předsednictva dostal např. Arnošt Ježek a Karel Pelant.

Aktivita předsednictva strany v srpnových dnech se nijak nevymyká z postupu ostatních organizací v samotném kraji, i když například ONV byla mnohem radikálnější než jakýkoli jiný orgán v okrese a to jak před začátkem okupace, tak i v měsících po ní.

Počátek normalizace v okrese můžeme sledovat již v září 1968, kdy došlo k vydání Dopisu věrných soudruhů a Dopisu předválečných členů strany. Odmítali polednový vývoj a naopak vítali příchod okupačních vojsk. Zde přišla „hvězdná hodina“ tajemníka Rudolfa Šece, který využil situace v předsednictvu (dle mého názoru byla většina členů bláhová, když si myslela, že situace se nijak nezmění a je možné ji vrátit do předsrpnových kolejí a dosáhnout i brzkého odchodu okupačních vojsk) a sám sebe prezentoval jako jednoho z mála věrných, který chápe celou situaci a snaží se jí řešit v duchu politiky strany. To se mu i povedlo, když byl převeden do krajského aparátu strany, kde velmi záhy zastával místo politicko-organizačního tajemníka. V roce 1970 byl pak dosazen jako vedoucí tajemník OV KSČ do Liberce.

Stejně jako reformní vlna tak i normalizace vynesla do čelních pozic nové tváře (Nikodým, Kostka a další). Je zajímavé, že členové předsednictva, kteří se rozhodně nedají považovat za reformní, nedostali tolik důvěry, aby některý z nich dosáhl na funkci vedoucího tajemníka (byť Roubíček zastával funkci jednoho z tajemníků). Možná to bylo z toho důvodu, že jejich postoje byli veřejně známé a proto byli spíše využiti jako garanti dalšího vývoje,

kteří ze svých funkcí dohlíželi na de facto své nadřízené. Je to však jen nepodložená domněnka, neboť o zákulisních jednáních nemáme samozřejmě žádné informace.

Postoje okresní organizace nebyly tedy ve sledovaném období nijak výrazně progresivní, spíše kopírovali celostátní vývoj. Přesto i normalizace zasáhla v okrese v neztenčené míře, jak dokládá následující tabulka:

Počet členů KSČ v okrese Jablonec nad Nisou:

k 31. 11. 1967	9064 komunistů
k 31. 11. 1968	8957
k 31. 11. 1969	7557
k 10. 7. 1970	696 členů vyloučeno (9,2 %), 739 zrušení členství (9,7 %) ²⁷⁴

Vyloučením ze strany nebo zrušením členství však perzekuce nekončila. Bývalý předseda Arnošt Ježek byl propuštěn ze zaměstnání a skončil jako řadový dělník v národním podniku Bižuterie. Podobný osud potkal i Josefa Dvořáka. Ten sice zůstal zaměstnancem národního podniku Seba v Liberci, ale už ne jako předseda osobního oddělení, ale jako topič. Jejich další osudy i osudy ostatních členů Okresního výboru (např.: Burkoň, Pelant, Bakovský) by vydaly na samostatnou práci.

²⁷⁴ SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, inventář k fondu (autor Jan Kašpar), s. 12.

Prameny:

Akční program KSČ. Praha 1968.

Komuniké z Československo – sovětského jednání v Moskvě dne 27. 8. 1968. [online] 27.8. 1968.

Noviny Jablonecka, tiskový orgán ONV Jablonec nad Nisou. Jablonec nad Nisou 1968, 1969.

Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ. Praha 1971.

Projev prezidenta republiky Ludvíka Svobody v Československém rozhlase 21. srpna 1968 v 22.30.

Průboj, krajský list KSČ, Ústí nad Labem, Ústí nad Labem 1968.

SMRKOVSKEÝ, Josef: „*Oč dnes jde?*“. Práce 1968

SOkA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou

Stanovy KSČ. Praha 1953.

VACULÍK, L.: Dva tisíce slov, Literární noviny. Praha 1968.

Zákonné opatření 99/1969 Sb. O některých přechodných opatřeních nutných k upevnění ochrany veřejného pořádku.

Literatura:

BENČÍK, Antonín : Rekviem za Pražské jaro. Třebíč 1998.

BENČÍK, Antonín: Ludvík Svoboda a srpen 1968. IN: Soudobé dějiny I/93. Praha 1993.

JANÁČEK, F. – MICHÁLKOVÁ, M.: Příběh zvacího dopisu. In: Soudobé dějiny I/93 Praha 1993.

KOHOUT, Pavel: „Socialismus, spojenectví, suverenita, svoboda“, Literární noviny. Praha 1968. [vid. 29. 11.2011] Dostupné z:

<http://www.68.usd.cas.cz/files/dokumenty/edice/726.pdf>

KURAL, V.: Československo roku 1968, I. díl: obrodný proces. Praha 1993.

MAŇÁK, Jiří: Od ústupu k porážce. Praha 2011.

PAUER, J.: Praha 1968. Vpád Varšavské smlouvy. Praha 2004

PECKA, J.: Z jednání politického byra ÚV KSSS o Československu (16. – 17. 8. 1968).

Politické byro ÚV KSSS předsednictvu ÚV KSČ. In: Soudobé dějiny 6/94.

PERNES, Jiří: Takoví nám vládli. Komunističtí prezidenti Československa a doba, v níž žili. Praha 2003.

Přílohy:

- I a: Opatření mimořádného zasedání představenstva OV KSČ Jablonec nad Nisou z 21. srpna 1968.
Zdroj: SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, , inv. č. 94, kart. 79, Zasedání představenstva OV KSČ – Zápis z mimořádného jednání 21. srpna 1968.
- I b: Opatření mimořádného zasedání představenstva OV KSČ Jablonec nad Nisou z 21. srpna 1968 – druhá strana.
- II a: Zápis z mimořádného zasedání představenstva OV KSČ Jablonec nad Nisou z 21. srpna 1969.
Zdroj: SOKA Jablonec nad Nisou, fond Okresní organizace KSČ Jablonec nad Nisou, , inv. č. 95, kart. 81, Zasedání představenstva OV KSČ – Zápis z mimořádného jednání 21. srpna 1969.
- II b: Zápis z mimořádného zasedání představenstva OV KSČ Jablonec nad Nisou z 21. srpna 1969.

Přílohy I -II

Č p o t ř o b a
sinořádné schůze předsednictva OV KSČ v Jablonci nad Nisou,
konaná dne 21.8.1968 v 11,00 hodin.

1. Předsednictvo OV KSČ obdrželo od pléna OV KSČ mandát, aby ho na jařnem jednalo a rozhodovalo. Předsednictvo zasedá permanentně, všechna rozhodnutí musí být jednomyslná, nebuďe-li v předsednictvu jednomyslnost, musí být okamžitě svoláno plénum OV strany.
2. Bude okamžitě vyhotoven seznam členů a kandidátů OV, členů CKK s uvedením spojení. Tento seznam obdrží každý člen a kandidát OV a člen CKK a delegát XIV. sjezdu.
3. Náčelník OO VB, okresní náčelník IM a předseda ONV nesmí udělat žádná mocenská rozhodnutí bez souhlasu předsednictva OV strany. Jsou povinni udržovat osobní spojení s předsednictvem OV KSČ a informovat je o situaci.
4. Předseda ONV je osobně zodpovědný za udržování klidu a pořádku, za plynulé zásobování obyvatelstva potravinami, vodou, plynem, elektřinou a pohonnými hmotami. Dále předseda ONV zabezpečí permanentní zasedací rady ONV, možnost okamžitého zasedání pléna ONV a zabezpečí nepřetržitou službu na ONV včetně spojení s MěNV a MNV.
5. Náčelník OO VB je osobně odpovědný za přesné a včasné informace o postupu a pohybu okupačních jednotek na území okresu.
6. Předsednictvo ustaví pro Tanvald - s. Balda, pro Železný Brod - s. Krátík, pro Jablonec n. N. - s. Ješek - zmocněnce, kteří jsou povinni udržovat spojení s předsednictvem OV (včetně náhradního spojení) a zmocnění zabezpečení úkolů v celých uvěčených oblastech včetně oprávnění svolat delegáty XIV. sjezdu

Členy a kandidáty OV KSČ a revizních komisí, kteří mají v těchto oblastech bydliště. Za tím účelem obdrží pověření a dopravní prostředek.

7.
Sajonník OV Dr. Roubíček je osobně odpovědný za vybudování nepřetržitého spojení se závodními organizacemi strany. Současně bude dán závodním organizacím pokyn, aby zabezpečily nepřetržitou službu funkcionářů v závodech. S. Roubíček je dále odpovědný za spojení a spolupráci s okresní odborovou radou v organizování protestních akcí na závodech atd.

8.
Sajonník OV Dr. Dvořák je osobně odpovědný za spojení s představiteli okresního výboru Národní fronty k zabezpečení jednotného postupu, organizování podpisů na protest proti přítomnosti okupačních jednotek apod. Současně má odpovědnost za možnost využití městského rozhlasu, rozhlasu po drátě, případně ostatních sdělovacích prostředků a tiskárny pro potřebu předsednictva OV KSČ. Za tím účelem bude v uvedeném rozsahu vybaven plnou mocí předsednictva OV a dopravním prostředkem.

9.
Vedoucí organizačně politického oddělení S. Burkoň je osobně odpovědný za zabezpečení nepřetržité služby na sekretariátu OV KSČ, za vybudování informačního systému o politické situaci v okrese a předkládání zpráv předsednictvu a za vybudování skupiny aktivistů OV KSČ schopných a ochotných zabezpečovat potřebné úkoly, které si vývoj situace vyautí.

10.
Předsednictvo OV KSČ zasedá v zájmu klidného řízení v ulici 20. října č. 14, kde je k dispozici 5 státních tel. linek a dál-nopis.

11.
Členská OV zavazuje předsednictvo OV při jakémkoli rozhodování a jednání stanoviskem předsednictva ÚV KSČ a dnešním ranním prohlášením předsednictva OV KSČ vyjadřujícím absolutní nesouhlas a okupaci naší republiky jakýmkoli zahraničním ozbrojením.

Z á p í s

z mimořádného předsednictva OV KSČ v Jablonci n.N. dne 21.8.69
v 8.00 hodin.

Účast: ss. Belda, Bernová, Krejčí, Nikodým, Roubíček, Svoboda K.,
Tichánek, Šrejma.

Omluven: s. Ing. Bobek

Přizváni: ss. Hloušek, Žitný - náč. OVS, s. Sova - sekretář RO,
Bažant, Lazna - náč. OOVV, Zajíc - náč. STB, Freiberg.

x x x

Program:

Informace o průběhu noci z 20. na 21. srpna 1969 a další
opatření.

x x x

Schůzi zahájil s. Nikodým - vedoucí tajemník OV KSČ. Po svém
zhodnocení předal slovo s. Laznovi, náčelníku OOVV.

Soudruh Lazna přednesl stručně celý průběh noci v okrese a
opatření, která veřejná bezpečnost musela provést a likvidaci
některých menších výtržností. Vyjmenoval obce, ve kterých došlo
k přestupkům a jakým způsobem byla provedena náprava. Dále pak
nastínil jakým způsobem bude zajištěn provoz v průběhu dne 21.8.69 a
jaká opatření jsou připravena k zajištění klidu v okrese Jablonec.

Dalším diskutujícím byl soudruh Svoboda Karel, předseda ONV,
který rovněž uvedl případy, které mu byly nahlášeny během noci
po linii Národních výborů; malování hesel, letáky apodobně.

s. Zajíc - náčelník OOMV - podle hlášení soudruhů byla zahájena
práce v továrnách, není známo, že by bylo veřejné pobuřování a
podněcování. Uvedl koordinaci s VB přes den 21.8.69.

s. Roubíček - přečetl ranní dálnopis ÚV KSČ o situaci v Praze a
v ČSSR.

s. Hloušek - podal zprávu, jakým způsobem byla provedena opatření

a prověření v závodech a 2 nočních průjezdů okresem vozem OV, který měl za účel zjistit stav v obcích a závodech.

Po všech informacích provedených soudruhy zhodnotilo předsednictvo situaci v okrese a doporučilo, aby dne v noci t.j. z 21.8. na 22.8. bylo zesílení průjezdů vozů OV a ONV v počtu 4 mimo normální průjezdy vozů a hlídek VB. Načelník VB s. Lazna zajistí, aby do každého z těchto 4 vozů byl přidělen 1 příslušník VB, pro případ nutného zásahu orgánu.

Po diskusi předsednictvo dohodlo, že další schůzka POV bude večer v 19.00 hodin dne 21.8.1969.

Schůze byla ukončena v 9.15 hodin.

x x x

Zapsal: Beneš Karel